

ภิกขุปาติโมกข์ปาฬิ
ภิกขุณีปาติโมกข์ปาฬิ

คณะทำงาน

วัดเขาสนามชัย

ค.ทนองแก อ.ห้วยหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ภิกขุปาติโมกขปาฬิ
ภิกขุณีปาติโมกขปาฬิ

Bhikkhupatimokkhapali
Bhikkhunipatimokkhapali

ภิกขุปาติโมกข์ปาฬี

ภิกขุณีปาติโมกข์ปาฬี

คณะกรรมการ

วัดเขาสยามชัย

ต.หนองแก อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ภิกษุปาติโมกข์ปาฬิ ภิกษุณีปาติโมกข์ปาฬิ

คณะทำงานวัดเขาสนามชัย

ที่ปรึกษา : พระพิศาลปริยัตยาภรณ์ (สมโฆชน์ กิจจสาโร)

พระมหาบุญชู สุขุมมาโล

พระมหาบุญมี ปุณฺณวุฑฺโฒ

พระมหาสัมพันธ์ ปิยธมฺโม

บรรณาธิการ : นว

พิสูจน์อักษร : พระมหาสมบุญธน์ จนฺทโก

พระมหาอมรชัย จารุวณฺโณ

พระมหากำจัด โอภาโส

พระมหาสมนัตต์ ปญฺญาวุโร

พระมหาเกรียงศักดิ์ อคฺคปญฺโญ

พระมหาขรรณชัย เขมปญฺโญ

แบบปก : พระประเสริฐ ติกุขปญฺโญ

คำนำ

การศึกษาพระธรรมวินัย เป็นธุระสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธรศาสนา ซึ่งเป็นกิจที่กุลบุตรผู้บรรพชาอุปสมบทเข้ามาในพระพุทธรศาสนา จะต้องชวนชววยศึกษาและปฏิบัติ เพราะถ้าไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยแล้ว ก็จะไม่ทราบถึงพุทธรประสงค์ และวิธีการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตรงตามทีพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแนะนำไว้

ก็การทีพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแนะนำว่า พระภิกษุผู้บรรพชาอุปสมบทใหม่เป็นต้น ต้องอยู่กัพระอุปัชฌาย์หรืออาจารย์ ก็เพื่อจะได้ศึกษาพระธรรมวินัย และถือนิสัยกัท่าน ต่อเมื่อศึกษาพระธรรมวินัยจนเป็นทีเข้าใจ และอยู่จนพ้นนิสัยแล้ว ถ้าประสงค์จะหลีกจาริกไปตามลำพังรูปเดียว ก็ไม่มีโทษ (อาบัติ) และอันตราย (อาณาวีติกกมันตราย) ไต ๆ เลย

(๔)

ในคัมภีร์ที่ท่านแสดงคุณสมบัติของพระภิกษุที่จะพ้น
นินสัยไว้อย่างหนึ่งก็คือ “ต้องจำปาติโมกข์ทั้งสองได้โดย
พิสดาร” โดยเฉพาะในคัมภีร์วินัยสังคหอรรรถถา ท่าน
ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าไม่มีคุณสมบัติข้อนี้แล้ว อยู่โดยไม่ถือน
นินสัย ต้องอาบัติทุกกฏ”

คณะทำงานเล็งเห็นประโยชน์ และให้ความสำคัญใน
เรื่องนี้ ทั้งยังต้องการจะเอื้อเพื่อพระภิกษุ และสามเณร
ผู้มีฉันทะชวนชวายในการทรงจำปาติโมกข์ทั้งสอง จึง
ได้นำเอาปาฐะของภิกษุปาติโมกข์ และภิกษุณีปาติโมกข์
จากคัมภีร์กัณฑ์ชาตรีนอรรถถา (ฉบับฉันทะสังคายนา)
มาจัดทำเป็นหนังสือภิกษุปาติโมกข์และภิกษุณีปาติโมกข์
นี้ เพื่อประโยชน์ ๔ ประการ คือ

๑. อนุเคราะห์วินัยตามที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง
บัญญัติในเรื่องการพ้นนินสัย (นินสัยมุตตกะ) เป็นต้น

๒. อำนาจความสะดวกแก่บุคคลผู้มีฉันทะในการ
ทรงจำปาติโมกข์ทั้งสอง พร้อมทั้งสะดวกในการพกพา

๓. เพื่อสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีทิศทาง
ในการศึกษาที่ถูกต้องตามพุทธประสงค์

๔. เพื่อดำรงพระพุทธศาสนา เพราะพระวินัยชื่อว่า
เป็นอายุของพระพุทธศาสนา เมื่อพระวินัยยังดำรงอยู่
พระพุทธศาสนาก็ชื่อว่าดำรงอยู่

ด้วยเหตุนี้ คณะผู้จัดทำจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น
มา และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยอำนวยให้เกิดความ
สะดวกในการศึกษา และทรงสิกขาบัพญญัติได้อย่าง
ถูกต้องสืบต่อไป

ขออานุภาพแห่งบุญกุศลอันเกิดจากการจัดทำ
หนังสือนี้ ซึ่งมีอาจจะประมาณได้ว่ามีประมาณเท่านี้ ๆ
จงมาเป็นฐาน เป็นยานนาวาช่วยให้ท่านทั้งหลายได้ข้าม

(๖)

วัฏสงสาร ตลอดจนเข้าถึงธรรมอันไม่ตายกล่าวคือ
พระนิพพาน ซึ่งเป็นธรรมอันสูงสุดในพระศาสนาของ
พระโลกนาถ โดยทั่วกัน ทุกท่านเทอญ ฯ

คณะทำงานวัดเขาสนามชัย

สิงหาคม ๒๕๕๖

ภิกขุปาติโมกข์

มาตรา	ปิฎกจตุรกา
ปุพฺพพรรณาทิ	๑
นิทานุทฺเทโส	๒
ปาราชิกุทฺเทโส	๔
สงฺฆาทิสฺสุทฺเทโส	๗
อนิยตฺุทฺเทโส	๑๗
วิตถารุทฺเทโส	๑๙
นิสฺสคฺคิยปาจิตฺติยา	
กถินวคฺโค	๑๙
โกถิยวคฺโค	๒๖
ปตฺตวคฺโค	๒๙
สุทฺธปาจิตฺติยา	
มุสวาทวคฺโค	๓๔
ภูตคามวคฺโค	๓๖
โอวาทวคฺโค	๓๘

(๘)

มาติกา	ปิฎกจุฎกา
โฆชนวคฺโค	๔๑
อเจลกาวคฺโค	๔๔
สุรปาณวคฺโค	๔๗
สปปาณกวคฺโค	๔๙
สทรมํมิกวคฺโค	๕๕
รตนวคฺโค	๕๘
ปาฎิเทสนีเยา	๖๑
เสขียา	
ปริมณฑลวคฺโค	๖๔
อุชฺชคฺคิมิกวคฺโค	๖๖
ขุมภกตวคฺโค	๖๘
สกกจจวคฺโค	๖๙
กพฬวคฺโค	๗๒
สุรฺสุรฺวคฺโค	๗๔
ปาหุกวคฺโค	๗๖

มาติกา

อธิการณสมถา

ปิฎกจตุรกา

๗๙

ภิกขุขุณีปาติโมกข์

ปุพฺพพกรณาทิ

๙๓

นิทานุทฺเทโส

๙๔

ปาราชิกุทฺเทโส

๙๕

สงฆาทิเสสกุทฺเทโส

๙๑

วิตุถารุทฺเทโส

๑๐๖

นิสฺสคฺคิยปาจิตฺตติยา

 ปตฺตวคฺโค

๑๐๖

 จีวรคฺโค

๑๐๙

 ปตฺตวคฺโค

๑๑๕

สุทฺธปาจิตฺตติยา

 ลสฺสณวคฺโค

๑๑๙

 รตฺตนุทฺการวคฺโค

๑๒๑

(๑๐)

มาติกา

นคฺควคฺโค

ตฺวภูฏวคฺโค

จิตฺตาคารวคฺโค

อารามวคฺโค

คพฺภินิวคฺโค

กุมาริฏฺฐวคฺโค

ฉตฺตฺตฺวปาทนวคฺโค

มฺุสวาทวคฺโค

ภูตคามวคฺโค

โกชนวคฺโค

จาริตฺตวคฺโค

ไซตีวคฺโค

ทิกฺขุจิวคฺโค

ธมฺมิกวคฺโค

ปาฏฺฐิตฺตสเนีย

ปิฎฺจํ

๑๒๔

๑๒๖

๑๒๘

๑๓๑

๑๓๓

๑๓๕

๑๓๘

๑๔๑

๑๔๓

๑๔๖

๑๔๘

๑๕๑

๑๕๔

๑๕๗

๑๖๒

มาติกา

ปิฎกจุฎกา

เสขียา

ปริมณฑลาคโค	๑๖๖
อุชชคฺชิกวคฺโค	๑๖๘
ขมภกตวคฺโค	๑๖๙
สกุจจวคฺโค	๑๗๑
กพฟวคฺโค	๑๗๓
สุรุสุรวคฺโค	๑๗๕
ปาทุกวคฺโค	๑๗๗
อธิกรณสมถา	๑๘๑
วิธีขี้นบุพพกิจ	๑๘๓
อุโบสถวิธี	๑๘๘
ปกิณณกะ	๑๙๔

ภิกขุปาติโมกข์

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ปฺพุพฺพกรณํ - ๔

สมฺมุชฺชนี ปทีโป จ อุทกํ อาสเนน จ
อุโปสถสฺส เอตานิ “ปฺพุพฺพกรณนุ”ติ วุจฺจติ.

ปฺพุพฺพกิจฺจํ - ๕

จหนฺทปาริสฺสุทฺธิอุตุกฺขานํ ภิกฺขุคณฺหา จ โอวาโท
อุโปสถสฺส เอตานิ “ปฺพุพฺพกิจฺจนุ”ติ วุจฺจติ.

ปตฺตกฺกลองฺคา - ๔

อุโปสฺสโถ ยาวติกา จ ภิกฺขุ กมฺมปฺปตฺตา
สภาคาปตฺติโย จ น วิชฺชนฺติ
วชฺชนียา จ ปุคฺคฺลา ตสฺมี น โหนฺติ
“ปตฺตกฺกลนุ”ติ วุจฺจติ.

ปฺพุพฺพกรณปฺพุพฺพกิจฺจานิ สมฺาเปตฺวา เหสิตาปตฺติกฺสฺส

สมคคฺสฺส ภิกขุสงฺฆสฺส อนุมฺตียา ปาติโมกข์ อุกฺทิสิตฺ
 อารานํ กโรม.^๑

นิทานอุทเทโส

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺฆเ, อชฺชุปฺสเถ ปนฺนรโส,
 ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺฆเ อฺปฺสถํ กเรยฺย,
 ปาติโมกข์ อุกฺทิสฺเสยฺย.

ก็ สงฺฆสฺส ปุพฺพกิจจํ, ปาริสฺสุธี อายสฺมฺนฺโต
 อาโรเจถ, ปาติโมกข์ อุกฺทิสฺสํสามิ, ตํ สพฺเพว
 สนฺตา สาธุกํ สุโณมฺ มนสิ กโรม. ยสฺส ลียา
 อาปตฺติ, โส อาวิกเรยฺย, อสนฺติยา อาปตฺติยา
 ตฺถนฺธี ภวิตพฺพํ, ตฺถนฺธีภาเวน โข ปนายสฺมฺนฺเต
 “ปฺริสฺสุธา”ติ เวทิสฺสามิ. ยถา โข ปน ปจฺเจกปฏฺฐจฺสฺส
 เวยฺยากรณํ โหติ, เอวเมวฺ เอวฺรฺูปาย ปฺริสําย

๑. คงรูปแบบของบุพพกิจในปกรณ์กัณฑ์ชาวดรณเฑียรรถถาเอาไว้ ส่วนวิธีการขึ้นบุพพกิจ
 ให้ดูที่หน้า ๑๘๓ ในเล่มนี้

ยาวตติยัม อนุสาวิตัม โหติ. โย ปน ภิกขุ ยาวตติยัม
 อนุสาวียมาเน สรมาโน สนฺตี อาปตฺตี นาวิกเรยฺย,
 สมฺปชานมฺสาวาสฺส โหติ. สมฺปชานมฺสาวาทो โช
 ปนายสฺมนฺโต อนุตฺตรายิโก ฐมฺโม วุตฺโต ภควตา, ตสฺมา
 สรมาเนน ภิกขุณา อาปนฺเนน วิสุทฺธาเปกฺเขน
 สนฺตี อาปตฺติ อาวิกตพฺพา, อาวิกตา หิสฺส
 ผาสฺสุ โหติ.

อุทฺทิสฺสํ โช อายสฺมนฺโต นินานํ. ตตฺถายสฺมนฺเต
 ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา, ทฺติยมฺปิ ปุจฺฉามิ,
 กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา, ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ
 ปริสุทฺธา, ปริสุทฺเตตฺถายสฺมนฺโต, ตสฺมา ตฺถนฺหิ,
 เอวเมตํ ธารยามีติ^๑

นินานํ นิฏฺฐิตํ.^๒

๑. ธารยามีติ = ธารยามี + อิติ เวลาสดว่าเฉพาะ ธารยามี ก็ได้

๒. กฺขา.อฏฺ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น นินานทุเทโส นิฏฺฐิตํ.

ปาราชิกุฑุเทโส

ตตริเม จตตารโ ปาราชิกา ธมมา อุฑุเทส
 อากจจนติ.

เมถุนธมฺมสิกขาปทํ

(๑) โย ปน ภิกขุ ภิกขุณฺํ สิกฺขาสาชีวสมาปนฺโน
 สิกฺขํ อปฺปจจกฺขาย ทุพฺพลยฺํ อนาวิกตฺวา เมถุนํ
 ธมฺมํ ปฏฺฐิสเวยฺย, อนฺตมโส ติรจฺจานคตายปิ,
 ปาราชิกโ โหติ อสํวาโส.

อทินฺนาทานสิกขาปทํ

(๒) โย ปน ภิกขุ คามา วา อรณฺญา
 วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิสฺยฺย, ยถารูป
 อทินฺนาทานเ ราชานโ โจรํ คเหตุวฺวา หนฺยฺยํ วา
 พนฺธฺยฺยํ วา ปพฺพาเชยฺยํ วา “โจโรสิ พาลोสิ
 มฺหฺโหสิ เถโนสิ”ติ, ตถารูปํ ภิกขุ อทินฺนํ
 อาทิสฺยมาโน อยมฺปิ ปาราชิกโ โหติ อสํวาโส.

มนุสฺสวักคหสิกาปาหิ

(๓) โย ปน ภิกขุ สญฺจิจฺจ มนุสฺสวักคหิ
 ชีวิตา โวโรเปยฺย, สตุถหารกั วาสฺส ปรีเยเสยฺย,
 มรณวณฺณํ वा สัณฺณเณยฺย, มรณาย वा
 สમાทเปยฺย “อมฺโห บุริสฺส กิ ตฺยฺหิมินา ปาปเกน
 พุชฺชิวิตฺเตน, มตํ เต ชีวิตา เสยฺโย”ติ, อิติ
 จิตฺตมโน จิตฺตสงฺกปฺโป อเนกปริยาเยน มรณวณฺณํ
 वा สัณฺณเณยฺย, มรณาย वा สમાทเปยฺย, อยมฺปิ
 ปาราชิกो โหติ อสัวาโส.

อตุตฺตริมนุสฺสธมฺมสิกาปาหิ

(๔) โย ปน ภิกขุ อนภิชานํ อตุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ
 อตุตฺตฺปนายิกํ^๑ อลฺมรียฉานทสฺสนํ สมฺพฺหาจเรยฺย “อิติ
 ชานามิ, อิติ ปสฺสामी”ติ, ตโต อปฺเรน สมเยน

๑. ฉบับมหาหมกุฎา เป็น อตุตฺตฺปนายิกิ ทานผู้รู้ให้ความเห็นว่า ไม่นิยมที่จะ (อุ เป็น อู) กลางสมาส เช่น ชมฺพฺว ทิปโป เมื่อเข้าสมาสเป็น ชมฺพฺวทิปโป ที่ต่างกันโดยลักษณะเช่นนี้ ถึงจะไม่ใช่สมาส ก็จะไม่อธิบายอีก และที่ต่างกันเฉพาะรูปศัพท์ที่อาเทศนิคคหิต (ˆ) เช่น ...ปสฺสทิตฺเตน กับ ...ปสฺสทิตฺเตน, ปรมํ เตน กับ ปรมนฺเตน ข้างหน้านั้นจะไม่อธิบาย

สมนุคฺคาหียามาโน วา อสมนุคฺคาหียามาโน วา อาปนฺโน
 วิสุทฺธาเปกฺโข เอวํ วทฺเขย “อชานเมวํ อาวุโส
 อวจํ ชานามิ, อปสฺสํ ปสฺสามิ, ตุจฺจํ มุสา
 วิลปินุ”ติ อญฺญตร อธิมานา, อยมฺปิ ปาราชิโก
 โหติ อสฺวาโส.

อุทฺทิฏฺฐา ไช อายสฺมนฺโต จตฺตาริ ปาราชิกา
 ธมฺมา. เยสํ ภิกขุ อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา
 อาปชฺชิตฺตวา น ลภติ ภิกขุหิ สหฺฐี สฺวาสํ ยถา
 ปฺเร, ตถา ปจฺฉา, ปาราชิโก โหติ อสฺวาโส.

ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
 หุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตติยมฺปิ
 ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต,
 ตสฺมา ตฺถุหี, เอวเมตํ ธารยามีติ

ปาราชิกํ นิฏฺฐิตํ.^๑

๑. ฉบับมหาหมกุฎา, กงชา.อภ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น ปาราชิกุทฺเทโส นิฏฺฐิตโต. ท่าน
 ผู้รู้ให้ความเห็นว่า เป็น ปาราชิกา นิฏฺฐิตา หรือ ปาราชิกา ธมฺมา นิฏฺฐิตา. ก็ใช้ได้
 (พึงสวดตามที่เห็นสมควร)

สงฆาทีเสสุทฺเทโส

อิเม โข ปนายสมฺนุโต เตรส สงฆาทีเสสา
ธมฺมา อุตฺเทสํ อากจฺจนฺติ.

สูกฺกวิสสุตฺตสิทฺธิกาปทํ

(๑) *^๑ สญฺเจตนิกา สูกฺกวิสสุตฺตสิทฺธิ อณฺเวยตร
สุปฺปนฺนตา, สงฆาทีเสโส.

กายสํสคฺคสิทฺธิกาปทํ

(๒) * โย ปน ภิกฺขุ โอตินฺนโณ วิปริณฺเตน
จิตฺเตน มาตฺตคาเมน สทฺธี กายสํสคฺคํ สฺมาปชฺเชยฺย
หตฺถคฺคาหํ วา เวณิคฺคาหํ วา อณฺเวยตรสุสฺ วา
อณฺเวยตรสุสฺ วา องฺคสุสฺ ปรามสนฺ, สงฆาทีเสโส.

ทฺฏฺฐจฺจุลฺลาจาสิทฺธิกาปทํ

(๓) * โย ปน ภิกฺขุ โอตินฺนโณ วิปริณฺเตน
จิตฺเตน มาตฺตคามํ ทฺฏฺฐจฺจุลฺลาหิ วาจาหิ โอบาเสยฺย
ยถา ตํ ยฺวาวา ยฺวาวตี เมณฺุณฺุปสํหิตาหิ, สงฆาทีเสโส.

๑. สิทฺธิกาปทํที่มีสํญลักระณํ * นี้ ไม่มีในภิกฺขุณีปาติโมกข์

อตุตถกามปาริฉริยสิกขาปทํ

(๔) * โย ปน ภิกขุ โอตินฺโณ วิปริณตฺเตน
จิตฺเตน มาตุคามสุส สนฺติเก อตุตถกามปาริฉริยาย
วณฺณํ ภาเสยฺย “เอตทคฺคํ ภคินี ปาริฉริยานํ ยา
มาทิสํ สีลวณฺตํ กลฺยาณธมฺมํ พุรหมจารี เอเตน
ธมฺเมเน ปริจเรยฺยา”ติ เมถุนุปลํหิตฺเตน, สงฺฆาทิสฺโส.

สญฺจริตฺตสิกขาปทํ

(๕) โย ปน ภิกขุ สญฺจริตฺตํ สฺมาปชฺเชยฺย
อิตฺถิยา วา ปุริสมตี ปุริสสุส วา อิตฺถิมตี
ชายนฺตฺตเน วา ชารตฺตเน วา, อนฺตมโส
ตงฺขณิกายปี, สงฺฆาทิสฺโส.

กุกฺกการสิกขาปทํ

(๖) * สญฺญาจิกาย ปน ภิกขุณา กุกฺกั การยมาเนน
อสฺสามิกํ อตุตฺตทุเทสํ ปมาณิกา กาเรตพฺพา, ตตฺริทํ
ปมาณํ, ทิมโส ทฺวาทส วิทฺถิโย สุกตฺวิทฺถิยา,
ติริยํ สตฺตนฺตฺตรา, ภิกขุ อภิเนตพฺพา วตฺถุเทสฺนายน,

เตหิ ภิกขุหิ วตถุ^๑ เทเสตพพํ อนารมฺภํ สปริกฺกมณํ.
 สารมฺเภ เจ ภิกขุ วตถุสฺมึ อปริกฺกมเน สญฺญาจิกาย
 กุฎ्ฐิ กาเรยฺย, ภิกขุ วา อนภิเนยฺย วตถุเทสฺนายน,
 ปมาณํ วา อติกกาเมยฺย, สงฆาทีเสโส.

วิหารการสิกขาปทํ

(๗) * มหุลลํ ปน ภิกขุณา วิหารํ การยมาเนน
 สสฺสามิกํ อตฺตฺพุทฺธสํ ภิกขุ อภิเนตพฺพา วตถุเทสฺนายน,
 เตหิ ภิกขุหิ วตถุ เทเสตพพํ อนารมฺภํ สปริกฺกมณํ.
 สารมฺเภ เจ ภิกขุ วตถุสฺมึ อปริกฺกมเน มหุลลํ
 วิหารํ กาเรยฺย, ภิกขุ วา อนภิเนยฺย วตถุเทสฺนายน,
 สงฆาทีเสโส.

ทฎฺฐโทสสิกขาปทํ

(๘) โย ปน ภิกขุ ภิกขุํ ทฎฺฐโจ โทโส อปฺปตีโต
 อมฺูลเกน ปาราชิเกน ฌมฺเมเน อนฺุทฺธเสยฺย “อปฺเปว
 นาม นํ อิมฺมาหา พฺรหฺมจริยา จาเวยฺยนฺ”ติ,

๑. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น วตถุ

ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา
 อสมนุคฺคาหียมาโน วา อมฺลุทญฺเจว ตํ อธิกรณํ
 โหติ, ภิกขุ จ โทสํ ปตฺติฏฺฐาติ, สงฺฆาทีเสโส.

อณฺณภาคิยสิกฺขาปทํ

(๙) โย ปน ภิกขุ ภิกขุํ ทฺฐุโจะ โทโส อปฺปตีโต
 อณฺณภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิณฺจิจิ เทสํ เลสมตฺตํ
 อูปาทาย ปาราชิเกน ฐมฺเมเน อนฺนุทฺธเสยฺย “อปฺเปว
 นาม นํ อิมฺมหา พฺรหฺมจริยา จาเวยฺยนุ”ติ,
 ตโต อปเรน สมเยน สมนุคฺคาหียมาโน วา
 อสมนุคฺคาหียมาโน วา อณฺณภาคิยญฺเจว ตํ อธิกรณํ
 โหติ, โกจิ เทโส เลสมตฺโต อูปาทินฺโน, ภิกขุ
 จ โทสํ ปตฺติฏฺฐาติ, สงฺฆาทีเสโส.

สงฺฆเภทสิกฺขาปทํ

(๑๐) โย ปน ภิกขุ สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย
 ปรกุกฺกเมยฺย, เภทนสํวตฺตนิกํ วา อธิกรณํ สมหาทาย
 ปคฺคยฺห ติฏฺฐเจยฺย, โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวมสฺส

วจนีโย “มายสฺมา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย
 ปรกฺกมิ, เภทนสํวตฺตนิกั วา อธิกรณั สฺมาทาย
 ปคฺคยฺห อฏฺฐาสิ, สเมตายสฺมา สงฺฆเณ, สมคฺโค ทิ
 สงฺโฆ สมนฺโฆทมาโน อวิทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสฺ
 วิหฺรตี”ติ, เอวญฺจ โส ภิกฺขุ ภิกฺขุทฺติ วุจฺจมาโน
 ตเถว ปคฺคณฺหะเยย, โส ภิกฺขุ ภิกฺขุทฺติ ยาวตตฺติยํ
 สมนฺภูภาสิตพฺโพ ตสฺส ปฏฺฐินิสฺสคฺคาย, ยาวตตฺติยญฺเจ
 สมนฺภูภาสियมาโน ตํ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺเยย, อิจฺเจตํ กุสลํ,
 โน เจ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺเยย, สงฺฆมาทิสเสโส.

เมทานุวตฺตกสิกาปทํ

(๑๑) ตสฺเสว โข ปน ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุ โหนฺติ
 อนฺวตฺตกา วคฺควาทกา เอโก วา เทว วา
 ตโย วา, เต เอวํ วทฺเหยยฺยํ “มายสฺมนฺโต เอตํ
 ภิกฺขุํ กิณฺจิจิ อวฺจตุถ, ฌมฺมวาทิ เจโส ภิกฺขุ,
 วินยวาทิ เจโส ภิกฺขุ, อมฺหากญฺเจโส ภิกฺขุ
 จนฺทญฺจ รุจฺฉญฺจ อาทาย โวหฺรติ, ชานาติ, โน

ภาสติ, อมหากมฺเปตํ ชมตี”ติ, เต ภิกขุ ภิกขุหิ
 เอวมสฺสุ วจนียา “มายสฺมนฺโต เอวํ อวจตุถ,
 น เจโส ภิกขุ ฌมฺวาที, น เจโส ภิกขุ
 วินยวาที, มายสฺมนฺตานมฺปิ สงฺฆเภทุ รุจฺจิตฺถ,
 สเมตายสฺมนฺตานํ สงฺฆเณ, สมคฺโค หิ สงฺโฆ
 สมฺโมทมาโน อวิวทมาโน เอกุทฺเทโส ผาสุ
 วิหฺรตี”ติ, เอวญฺจ เต ภิกขุ ภิกขุหิ วุจฺจมานา
 ตเถว ปคฺคณฺเษยฺยํ, เต ภิกขุ ภิกขุหิ ยาวตติยํ
 สมนฺภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคาย, ยาวตติยญฺเจ
 สมนฺภาสฺยมานา ตํ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺยํ, อิจฺเจตํ กุสลํ,
 โน เจ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺยํ, สงฺฆาทีเสโส.

ทุพฺพจสิกฺขาปทํ

(๑๒) ภิกขุ ปเนว ทุพฺพจชาติโก โหติ อุทฺเทส-
 ปริยาปนฺเนสุ สิกฺขาปเทสุ ภิกขุหิ สหฺรมฺมิกํ
 วุจฺจมาโน อตฺตानํ อวจนียํ กโรติ “มา มํ
 อายสฺมนฺโต กิณฺจิจิ อวจตุถ กุลฺยาณํ วา ปาปกํ

วา, อหฺมฺปายสฺมฺนฺเต น กิณฺจิ วฺกฺขามิ กลฺยาณํ
 วา ปาปกํ วา, วิรมถายสฺมฺนฺโต มม วจฺนายา”ติ,
 โส ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ เอวมสฺส วจฺนีโย “มายสฺมา
 อตฺตानํ อวจฺนียํ อกาสิ, วจฺนีเยวายสฺมา อตฺตानํ
 กโรตุ, आयสฺมาปิ ภิกฺขุ วทตุ^๑ สหฺรฺมฺเมน,
 ภิกฺขุปิ आयสฺมฺนฺตํ วฺกฺชนฺติ สหฺรฺมฺเมน, เอวํ สํวฺธา
 หิ ตสฺส ภควโต ปฺริสา ยทิตฺถํ อญฺญมญฺญวจฺเนน
 อญฺญมญฺญวฺจฺญาปเนนา”ติ, เอวญฺจ โส ภิกฺขุ
 ภิกฺขุหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, โส
 ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ ยาวตตฺติยํ สมนฺุภาสิตพฺโพ ตสฺส
 ปฺรหฺนินิสฺสคฺคาย, ยาวตตฺติยญฺเจ สมนฺุภาสียมาโน
 ตํ ปฺรหฺนินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ
 ปฺรหฺนินิสฺสชฺเชยฺย, สงฆมาทีเสโส.

กุลทูลสถศึกษาปทํ

(๑๓) ภิกฺขุ ปเนว อญฺญตรํ คามํ วา นิคมํ วา

๑. พระบาลีมีใช้ทั้ง วทตุ และ วทตุ

อุปนีสาย วิหริติ กุลหุสโก ปาปสมาจาโร, ตสฺส
 โข ปาปกกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สฺยุยฺนฺติ จ,
 กุลานิ จ เตน ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สฺยุยฺนฺติ
 จ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวมสฺส วจนีโย “อายุสฺมา
 โข กุลหุสโก ปาปสมาจาโร, อายุสฺมโต โข ปาปกกา
 สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สฺยุยฺนฺติ จ, กุลานิ จายสฺมตา
 ทุฏฺฐานิ ทิสฺสนฺติ เจว สฺยุยฺนฺติ จ, ปกุกมตายสฺมา
 อิมฺมุหา อาวาสา, อลํ เต อิท วาเสนา”ติ, เอวญจ
 โส ภิกขุ ภิกขุหิ วุจฺจมาโน เต ภิกขุ เอวํ
 วเหยย “จฺนฺทคามิโน จ ภิกขุ, โทสคามิโน จ
 ภิกขุ, โมหคามิโน จ ภิกขุ, ภยคามิโน จ ภิกขุ,
 ตาทิสฺสิกาย อาปตฺตติยา เอกจฺจํ ปพฺพวาเชนฺติ, เอกจฺจํ
 น ปพฺพวาเชนฺตี”ติ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวมสฺส
 วจนีโย “มายสฺมา เอวํ อวจ, น จ ภิกขุ
 จฺนฺทคามิโน, น จ ภิกขุ โทสคามิโน, น จ ภิกขุ

โมหคามิโน, น จ ภิกฺขุ ภยคามิโน, อายุสฺมา
 โข กุลหุสโก ปาปสฺมาจโร, อายุสฺมโต โข
 ปาปกา สฺมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สฺยุยฺนฺติ
 จ, กุลาณี จายสฺมตา พุฏฺฐาณี ทิสฺสนฺติ เจว
 สฺยุยฺนฺติ จ, ปกฺกมตฺตยสฺมา อิมฺมฺหา อาวาสา,
 อลํ เต อิทฺ วาเสนา”ติ, เอวญฺจ โส ภิกฺขุ
 ภิกฺขุทฺติ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺเฑยฺย, โส
 ภิกฺขุ ภิกฺขุทฺติ ยาวตตฺติยํ สมนฺุภาสิตฺพุโพ ตสฺส
 ปฏฺฐินิสฺสคฺคาย, ยาวตตฺติยญฺเจ สมนฺุภาสियฺมาโน
 ตํ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ
 ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺย, สงฺฆมาทิสเสโส.

อุทฺทฺธิฏฺฐา โข อายุสฺมฺนฺโต เตรสฺ สงฺฆมาทิสเสสา
 ธมฺมา นว ปจฺมาปตฺติกา, จตฺตารो ยาวตตฺติยกา.
 เยสํ ภิกฺขุ อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา
 ยาวตฺตีหํ ชานํ ปฏฺฐิจฺฉาเทติ, ตาวตฺตีหํ เตนฺ ภิกฺขุณา
 อกามา ปริวตฺตพฺพํ, ปริวตฺตปฺริวาเสน ภิกฺขุณา

อุตฺตริ^๑ จารตฺตํ ภิกขุมานตฺตาย ปฏิปชฺชิตพฺพํ,
 จิณฺณมานตฺโต ภิกขุ ยตฺถ สฺยา วิสติคฺเณ
 ภิกขุสงฺโฆ, ตตฺถ โส ภิกขุ อพฺเภตพฺโพ, เอเกนปิ
 เจ อุโน วิสติคฺเณ ภิกขุสงฺโฆ ตํ ภิกขุ อพฺเภยฺย,
 โส จ ภิกขุ อนพฺภิโต, เต จ ภิกขุ คารยฺหา,
 อयํ ตตฺถ สามึจิ.

ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
 หุตฺติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตตฺติยมฺปิ
 ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเตถายสฺมนฺโต,
 ตสฺมา ตฺถนฺหิ, เอวเมตํ ธารยามีติ

สงฺฆาทีเสโส นิฏฺฐจฺจิโต.^๒

๑. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น อุตฺตริ ทุกแห่ง

๒. ฉบับมหามกุฏฯ, กงฺขา.อฎ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น สงฺฆาทีเสสุทฺเทโส นิฏฺฐจฺจิโต. ท่าน
 ผู้รู้ให้ความเห็นว่า เป็น สงฺฆาทีเสสา นิฏฺฐจฺจิตา หรือ สงฺฆาทีเสสา ธมฺมา นิฏฺฐจฺจิตา. ก็ใช้ได้
 (พึงสวดตามที่เห็นสมควร).

อนิยตฺตฺเทโส

อิเม โข ปนายสฺมฺนุโต เทว อนิยตา ฐมา
อุทฺเทสํ อากจฺจนฺติ.

ปจฺมอนิยตฺตฺสิกฺขาปทํ

(๑) * โย ปน ภิกฺขุ มาตุคฺคาเมน สหฺริ อโก
เอกาย รโห ปฏฺิจฺจนฺเน อสเน อลํกมฺมนิเย
นิสฺซชฺชํ กปฺเปยฺย, ตเมนํ สหฺรฺเชยฺยวจฺสา อุปาสิกา
ทิสฺวา ติณฺณํ ฐมานํ อณฺณตเรน วเทยฺย
ปาราชิเกน วา สงฺฆาทีเสเสน วา ปาจิตฺตฺิเยน
วา, นิสฺซชฺชํ ภิกฺขุ ปฏฺิจฺชานมาโน ติณฺณํ
ฐมานํ อณฺณตเรน กาทฺตพฺุโพ ปาราชิเกน วา
สงฺฆาทีเสเสน วา ปาจิตฺตฺิเยน วา, เยน วา
สา สหฺรฺเชยฺยวจฺสา อุปาสิกา วเทยฺย, เตน โส
ภิกฺขุ กาทฺตพฺุโพ, อयํ ฐมโม่ อนิยโต.

ทุติยอนิยตฺตฺสิกฺขาปทํ

(๒) * น เหว โข ปน ปฏฺิจฺจนฺนํ อสณํ

โหติ นาลัมมณีนํ, อลนฺจ โข โหติ มาตุคามํ
 ทฺฐจฺจุลาหิ วาจาหิ โອภาสิตุํ, โย ปน ภิกฺขุ
 ตถารูเป อาสเน มาตุคาเมน สทฺธี เอโก เอกาย
 รโห นิสชชํ กปฺเปยฺย, ตเมนํ สทฺธะยฺยวจสา
 อุปาสิกา ทิสฺวา ทฺวินฺนํ ฅมฺมานํ อณฺตเรณ
 วเทยฺย สงฺฆาทิสฺเสน วา ปาจิตฺติเยน วา, นิสชชํ
 ภิกฺขุ ปฏฺฐิชาณฺมาโน ทฺวินฺนํ ฅมฺมานํ อณฺตเรณ
 กาทเรตฺทฺโพ สงฺฆาทิสฺเสน วา ปาจิตฺติเยน วา,
 เยน วา สา สทฺธะยฺยวจสา อุปาสิกา วเทยฺย,
 เตน โส ภิกฺขุ กาทเรตฺทฺโพ, อยฺมปิ ฅมฺโม
 อนฺนฺยโต.

อุทฺทฺธิฏฺฐา โข อายสฺสมนฺโต เทว อนฺนฺยตา ฅมฺมา.
 ตตฺถายสฺสมนฺเต ปฺจุฉามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา,
 ทฺุตฺติยมฺปิ ปฺจุฉามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, ตตฺติยมฺปิ
 ปฺจุฉามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, ปฺริสฺสุทฺเธตฺถายสฺสมนฺโต,

ตสฺมา ตถุหี, เอวเมตํ ธารยามีติ
อนิยโต นิฏฺฐิตो.^๑

วิทถารุทเทโส
นิสฺสคฺคิยาปาจิตฺติยา

อิเม โข ปนายสฺมนฺโต ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา
ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺจนฺติ.

กถินลิกฺขาปทํ

(๑) นิฏฺฐิตจิวรสฺมี ภิกฺขุณา อุพฺภตสฺมี กถินเ
ทสาหปรมํ อติเรกจิวรํ ธารेतพฺพํ, ตํ อติกฺกามยโต
นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อุทฺทิลลิกฺขาปทํ

(๒) นิฏฺฐิตจิวรสฺมี ภิกฺขุณา อุพฺภตสฺมี กถินเ

๑. ฉบับมหามกุฏฯ, กงฺขา.อฎฺ. (ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น อนิยตุทเทโส นิฏฺฐิตอ. ท่าน
ผู้รู้ให้ความเห็นว่า เป็น อนิยตา นิฏฺฐิตา หรือ อนิยตา ธมฺมา นิฏฺฐิตา. ก็ใช้ได้
(พึงสวดตามที่เห็นสมควร)

เอกรตตมฺปิ เจ ภิกขุ ติจีวเรน วิปฺวเสยฺย
อณฺฏตฺร ภิกขุสฺสมุติยา,^๑ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อกาลจิวรสิกขาปทํ

(๓) นิฏฺฐิตจิวรสฺมี ภิกขุณา อุพฺภตสฺมี กถิเน
ภิกขุโน ปเนว อกาลจิวริ อุปฺปชฺชเสยฺย, อากงฺขมาเนน
ภิกขุณา ปฏฺฐิคฺคเหตุพฺพํ, ปฏฺฐิคฺคเหตุวา ชิปปเมว
กาเรตพฺพํ, โน จสฺส ปาริปุริ, มาสปรมํ เตน ภิกขุณา
ตํ จิวริ นิกฺขิปปิตพฺพํ อุณฺสฺส ปาริปุริยา สติยา
ปจฺจาสาย. ตโต เจ อุตฺตริ นิกฺขิเปยฺย สติยาปิ
ปจฺจาสาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ปุราณจิวรสิกขาปทํ

(๔) * โย ปน ภิกขุ อณฺฎาติกาย ภิกขุณิยา
ปุราณจิวริ โธวาเปยฺย วา รชาเปยฺย วา
อาโกฏาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

๑. ฉบับฉัฏฐสังคายนานี้ ใช้ ...สมมุติยา ทุกแห่ง, ไม่มีใช้ ...สมมุติยา เลย

จีวรปฏิคคณสิกขาปทํ

(๕) * โย ปน ภิกขุ อณฺเฎาติกาย ภิกขุณิยา
 หตฺถโต จีวรํ ปฏิคคณฺเหยฺย อณฺเฎตร ปาริวตฺตกา,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อณฺเฎาตกวิณฺณตฺตสิกขาปทํ

(๖) โย ปน ภิกขุ อณฺเฎาตกํ คหปตี वा
 คหปตานี वा จีวรํ วิณฺญาเปยฺย อณฺเฎตร
 สมยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. ตตฺถายํ สมโย,
 อจฺฉินฺนจีวโร वा โหติ ภิกขุ นฺนฺนฺจีวโร वा,
 อयํ ตตฺถ สมโย.

ตตฺตตฺตริสิกขาปทํ

(๗) ตณฺเฎอ อณฺเฎาตโก คหปติ वा คหปตานี वा
 พหฺหิ จีวเรหิ อภิหฺนฺนํ ปวาเรยฺย, สนฺตฺรตฺตรปรมํ
 เตน ภิกขุณา ตโต จีวรํ สาทิตพฺพํ. ตโต เฎ
 อุตฺตริ สาทีเยยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ปจมอุปกษฏสิกขาบท

(๘) ภิกขุ ปเนว อุทิสฺส อญฺเฏตกสฺส คหปติสฺส
 วา คหปตานิยา วา จีวรเจตاپนุ^๑ อุปกษฏ
 โหติ “อิมินา จีวรเจตاپนุ^๒ จีวรํ เจตาเปตฺวา
 อิตฺถนฺนามํ ภิกขุ จีวเรน อจฺฉาเทสฺสามิ”ติ ตตฺร
 เจ โส ภิกขุ ปุพฺเพ อปฺปวาริตฺโต อุปสงฺกมิตฺวา
 จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺย “สํวต มํ อายสฺมา
 อิมินา จีวรเจตاپนุเนน เหวรูปํ วา เหวรูปํ วา
 จีวรํ เจตาเปตฺวา อจฺฉาเทหิ”ติ กฺลฺยาณกมฺยตํ
 อุปาทาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

หุติยอุปกษฏสิกขาบท

(๙) ภิกขุ ปเนว อุทิสฺส อุภินฺนํ อญฺเฏตกาณํ
 คหปตีณํ วา คหปตานีณํ วา ปจฺเจกจีวรเจตاپนุ^๓นาณิ^๓

๑. มีที่ใช้ทั้ง จีวรเจตاپนุ และ จีวรเจตاپนุ (ตรวจในแผ่น)

๒. มีที่ใช้ทั้ง จีวรเจตاپเนน และ จีวรเจตاپนุเนน (ตรวจในแผ่น)

๓. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น ปจฺเจกจีวรเจตاپนา

อุปกษฏาณิ^๑ โหนติ “อิเมหิ มยํ ปจฺเจกจิวร-
 เจตาปนุเนหิ^๒ ปจฺเจกจิวรานิ เจตาเปตฺวา อิตถฺนุณามํ
 ภิกฺขุํ จิวเรหิ อจฺฉาเทสฺสามา”ติ, ตตฺร เจ โส ภิกฺขุ
 ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อุปสงฺกมิตฺวา จิวเร วิกปฺปํ
 อาปชฺเชยฺย “สาธุ วต มํ आयสฺมนุโต อิเมหิ
 ปจฺเจกจิวรเจตาปนุเนหิ เอวรूपิ वा เอวรूपि वा จิวริ
 เจตาเปตฺวา อจฺฉาเทถ อุโฆว สนฺตา เอकेนา”ติ
 กลฺยาณกมฺยตํ อุปาทาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ราชสิขุขาปํ

(๑๐) ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺส ราชา वा ราชโภคฺโค
 वा พฺรหฺมโณ वा คหฺปติโก वा พุเตน จิวรเจตาปนุณํ
 ปหิณฺเวยฺย “อิมิณา จิวรเจตาปนุเนน จิวริ เจตาเปตฺวา
 อิตถฺนุณามํ ภิกฺขุํ จิวเรน อจฺฉาเทหิ”ติ. โส เจ
 พุโต ตํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเพยฺย “อิหํ ไช

๑. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น อุปกษฏา

๒. มีที่ชี้ทั้ง ปจฺเจกจิวรเจตาปนุเนหิ และ ปจฺเจกจิวรเจตาปนุเนหิ (ตรวจในแผ่น)

ภนฺเต อายสฺมณฺโถ อุกฺกิสฺส จีวรเจตอปนฺนํ อากตฺ,
 ปฏฺฐิคฺคณฺหาตุ อายสฺมา จีวรเจตอปนฺนนฺ”ติ. เตน
 ภิกฺขุณา โส ทูโต เอวมสฺส วจนีโย “น โข มยฺ
 อวฺุโส จีวรเจตอปนฺนํ ปฏฺฐิคฺคณฺหาม, จีวรญจ โข
 มยฺ ปฏฺฐิคฺคณฺหาม กาเลน กปฺปิยนฺ”ติ. โส เจ ทูโต
 ตํ ภิกฺขุํ เอวํ วทฺเยย “อตฺถิ ปนายสฺมโต โกจิ
 เวยฺยวจฺจโร”ติ. จีวรตฺถิเกน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา
 เวยฺยวจฺจโร นินฺทิสฺสิตฺพุโป อารามิโก वा อุปาสโก
 वा “เอโส โข อวฺุโส ภิกฺขุณฺ เวยฺยวจฺจโร”ติ.
 โส เจ ทูโต ตํ เวยฺยวจฺจกรํ สณฺญาเปตฺวา
 ตํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกमितฺวา เอวํ วทฺเยย “ยํ
 โข ภนฺเต อายสฺมา เวยฺยวจฺจกรํ นินฺทิสฺสิ,
 สณฺญตฺโต โส มया, อุปสงฺกมตฺตายสฺมา กาเลน,
 จีวเรน ตํ อจฺจาเทสฺสตี”ติ. จีวรตฺถิเกน ภิกฺขเว
 ภิกฺขุณา เวยฺยวจฺจโร อุปสงฺกमितฺวา ทฺวตฺติกฺขตฺตํ^๑

๑. ทฺวตฺติกฺขตฺตํ พบที่ใช้นามากกว่า ทฺวตฺติกฺขตฺตํ (ตรวจในแผ่น)

โจเขตพุโพ สารตพุโพ “อตโถ เม อาวุโส
 จีวรณา”ติ, ทุตตติกขตตุ โจทยมาโน สารยมาโน
 ตัม จีวรํ อภินิพฺพาเทยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ
 อภินิพฺพาเทยฺย, จตฺกขตตุํ ปณฺจกขตตุํ จกขตตุํปรมํ
 ตฺถนํหิฏฺเฐเตน อุกฺกิสฺส จาตพุพฺ, จตฺกขตตุํ ปณฺจกขตตุํ
 จกขตตุํปรมํ ตฺถนํหิฏฺเฐโต อุกฺกิสฺส ติฏฺฐมาโน ตัม
 จีวรํ อภินิพฺพาเทยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, ()^๑ ตโต เจ
 อุตฺตริ วายมมาโน ตัม จีวรํ อภินิพฺพาเทยฺย,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. โน เจ อภินิพฺพาเทยฺย, ยตฺสส
 จีวรเจตาปนฺนํ อภตฺ, ตตฺถ สามํ วา คนฺตพุพฺ,
 พุโต วา ปาเหตุพุโพ “ยํ โข ตุมฺहे อายสฺสมนฺโต
 ภิกฺขุ อุกฺกิสฺส จีวรเจตาปนฺนํ ปหิณฺตีถ, น ตัม ตสฺส
 ภิกฺขุโน กิณฺจิ อตฺถํ อนฺโภติ, ยญฺชนฺตตายสฺสมนฺโต

๑. ฉบับมหามกุฏฯ มีประโยคว่า โน เจ อภินิพฺพาเทยฺย อยู่ด้วย ซึ่งมีผู้รู้ให้ความเห็นว่า
 ดูตามรูปความไม่ควรจะมี เพราะไม่มี ความก็กระชั้นอยู่แล้ว

สกั, มา โว สกั วินสฺสา”ติ,^๑ อัยฺ ตตฺถ สามิจิ.
 กถินวคฺโค ปจโม.

โกสิยสิกขาปทํ

(๑๑) * โย ปน ภิกขุ โกสิยมิสฺสกั สนฺถตํ
 การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

สุทฺธกาฬสิกขาปทํ

(๑๒) * โย ปน ภิกขุ สุทฺธกาฬกานํ เอฬฺกโลมานํ
 สนฺถตํ การาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

เทวภาคสิกขาปทํ

(๑๓) * นวํ ปน ภิกขุณา สนฺถตํ การยมาเนน
 เทว ภาคฯ สุทฺธกาฬกานํ เอฬฺกโลมานํ อาทาตพฺพา,
 ตติยํ โอหาตานํ, จตฺตถํ โคจริยานํ, อนาธา เจ
 ภิกขุ เทว ภาคฯ สุทฺธกาฬกานํ เอฬฺกโลมานํ,
 ตติยํ โอหาตานํ, จตฺตถํ โคจริยานํ, นวํ สนฺถตํ

๑. มาจาก วินสฺส + อิติ ฉบับมหามกุฏฯ ใช้วิธีการลบสระที่ ส แล้วทำที่ฆะ อิ เป็น อี (ที่ฆ) เป็น วินสฺสึติ. ในที่นี้ลบ อิ แล้วที่ฆะ อ เป็น อา (ปุပ္โพ จ) จึงเป็น วินสฺสาติ ตามหลักแล้ว ใช้ได้ทั้งสองรูป

การาเปยย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ฉพฺพสฺสสิกาปทํ

(๑๔) * นวํ ปน ภิกฺขุณา สนฺถตํ การาเปตฺวา
 ฉพฺพสฺसानิ ธาเรตพฺพํ, โไอเรน เจ ฉนฺนํ วสฺसानํ
 ตํ สนฺถตํ วิสฺสชฺเชตฺวา वा อวิสฺสชฺเชตฺวา वा อณฺณํ
 นวํ สนฺถตํ การาเปยย อณฺณตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

นีสีทนสนฺถตสิกาปทํ

(๑๕) * นีสีทนสนฺถตํ ปน ภิกฺขุณา การยมาเนน
 ปฺรฺาณสนฺถตสฺส สามนฺตา สฺคตฺวิทฺตฺธิ อาทาตพฺพา
 ทพฺพณฺณกรณาย. อนาธา เจ ภิกฺขุ ปฺรฺาณสนฺถตสฺส
 สามนฺตา สฺคตฺวิทฺตฺธิ, นวํ นีสีทนสนฺถตํ การาเปยย,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

เอพฺกโลมสิกาปทํ

(๑๖) * ภิกฺขุโน ปเนว อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนสฺส
 เอพฺกโลมานิ อฺปฺปชฺเชยฺยํ, อากงฺขมาเนน ภิกฺขุณา

ปฏิกุคเหตุพพานิ, ปฏิกุคเหตุวา ตีโยชนปรมฺ สหตฺถา
 หริตพฺพานิ^๑ อสนฺเต หารเก, ตโต เจ อุตฺตริ หเรยฺย,
 อสนฺเตปี หารเก, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

เอฬกโลมโรวาปนสิกฺขาบทํ

(๑๗) * โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุเนีย
 เอฬกโลมานิ โรวาเปยฺย วา รชาเปยฺย วา
 วิชฺฐาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

รฺุปียสิกฺขาบทํ

(๑๘) โย ปน ภิกฺขุ ชาตฺรฺุปรชตํ อุกฺคณฺฺหะย
 วา อุกฺคณฺฺหาเปยฺย วา อฺุปนิกฺขิตฺตํ วา สาทิเยยฺย,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

รฺุปียสีโวหารสิกฺขาบทํ

(๑๙) โย ปน ภิกฺขุ นานปฺุการกํ รฺุปียสีโวหารํ
 สมาปชฺุเชยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

๑. ไม่น่าจะเป็น หาเรตพฺพานิ เพราะไม่ใช่เหตุกัมมวาทก อีกอย่างหนึ่ง เมื่อตรวจใน
 แผ่นแล้ว ศัพท์ว่า หาเรตพฺพานิ ไม่พบที่ใช้เลย

เภสัชขุสิกขาบท

(๒๓) ยานิ โข ปน ตานิ คิลานานํ ภิกขุณํ
 ปฏิสายนียานิ เภสัชชานิ, เสยฺยถิทํ, สปปิ นวนีตํ
 เตลํ มรฺุ ผาณิตํ, ตานิ ปฏิคฺคเหตุวา สตฺตาทปรมํ
 สนฺุณิการกํ ปริภุชฺชิตพฺพานิ, ตํ อติกฺกามยโต
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

วสฺสสิกาภิกฺกขุสิกขาบท

(๒๔) * “มาโส เสโส คิมฺหานนฺ”ติ ภิกขุณา
 วสฺสสิกาภิกฺกขุจิวฺริ ปริเยสิตพฺพํ, “อทุธมาโส เสโส
 คิมฺหานนฺ”ติ กตฺวา นิวาเสตพฺพํ. โอเรน เจ “มาโส
 เสโส คิมฺหานนฺ”ติ วสฺสสิกาภิกฺกขุจิวฺริ ปริเยเสยฺย,
 “โอเรนทุธมาโส เสโส คิมฺหานนฺ”ติ กตฺวา นิวาเสยฺย,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

จิวฺรอจฺฉินฺทนฺสิกขาบท

(๒๕) โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส สามํ จิวฺริ ทตฺวา
 กุปีโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทเทยฺย วา อจฺฉินฺทาเปยฺย

วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

สุตฺตวิมฺวตฺตสิกฺขาปทํ

(๒๖) โย ปน ภิกฺขุ สามํ สุตฺตํ วิมฺวทาเปตฺวา
 ตนฺตฺวาเยหิ จีวรํ วายาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

มหาเปสการสิกฺขาปทํ

(๒๗) ภิกฺขุํ ปเนว อุทฺทิสฺส อณฺเฑาตโก คหปติ
 วา คหปตานี วา ตนฺตฺวาเยหิ จีวรํ วายาเปยฺย,
 ตตฺร เจ โส ภิกฺขุ ปุพฺเพ อปฺปวาริตฺตํ ตนฺตฺวาเย
 อุปฺสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกฺขปฺปี อापชฺเชยฺย “อิทํ โข
 อาวุโส จีวรํ มํ อุทฺทิสฺส วิยฺยติ,^๑ อายตณฺจ กโรถ,
 วิตฺถตณฺจ อปฺปิตณฺจ สุวิตฺถณฺจ^๒ สุปฺปวายิตณฺจ^๓
 สุวิเลขิตณฺจ^๔ สุวิตฺถจฺจิตฺถณฺจ กโรถ, อปฺเปว นาม
 มยฺมปิ อายสฺสมนฺตํ กิณฺจิมตฺตํ อนฺนปทชฺเชยฺยามา”ติ,
 เอวณฺจ โส ภิกฺขุ วตฺวา กิณฺจิมตฺตํ อนฺนปทชฺเชยฺย

๑. นิสฺสคฺคิยํนี้แสดงทั้ง วิยติ และ วิยฺยติ. วิยฺยติ พบใช้มากกว่า (ตรวจในแผ่น)

๒, ๓, ๔. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น สุวิตถณฺจ, สุปวายิตถณฺจ, สุวิเลขิตถณฺจ ตามลำดับ

อนตมโส ปิณฑปาตมตตมปิ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อจฺเจกจิวฺรสิกฺขาปทํ

(๒๘) ทสฺสาหนาคตํ กตฺติกเตมาสิกฺขปฺนุณฺณมํ^๑
ภิกฺขุโน ปเนว อจฺเจกจิวฺรํ อุปฺปชฺชเชยฺย, อจฺเจกํ
มณฺณมาเนน ภิกฺขุณา ปฏฺฐิคฺคเหตุพฺพํ, ปฏฺฐิคฺคเหตุวา
ยาว จิวฺรกาลสมยํ นิกฺขิปปิตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตริ
นิกฺขิเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

สาสฺงกสิกฺขาปทํ

(๒๙) * อุปวสฺสํ โข ปน กตฺติกปฺนุณฺณมํ ยานิ โข
ปน ตานิ อารณฺยกานิ เสนาสนานิ สาสฺงกสมฺมตานิ
สปรปฏฺฐิภยานิ, ตถารูเปสฺสุ ภิกฺขุ เสนาสนเนสฺสุ วิหรนฺโต
อากฺขมาโน ติณฺณํ จิวฺรานํ อณฺณตฺรํ จิวฺรํ อนฺตรมเร
นิกฺขิเปยฺย, ลียา จ ตสฺส ภิกฺขุโน โภจิทฺเวว ปจฺจโย
เตน จิวฺเรน วิปฺปวาสาय, จารตฺตปรมํ เตน ภิกฺขุณา

๑. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น กตฺติกเตมาสิกฺขปฺนุณฺณมํ

เตน จีวเรน วิปฺวสิตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตริ
 วิปฺวเสยฺย อณฺฏตฺร ภิกฺขุสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ
 ปาจิตฺติยํ.

ปริณตสิกขาปทํ

(๓๐) โย ปน ภิกฺขุ ชานํ สงฺฆิกํ ลากํ ปริณตํ
 อุตฺตโน ปริณาเมยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ปตฺตวคฺโค ตติโย.

อุทฺทิสฺสา โข อายสฺมนฺโต ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา
 ธมฺมา. ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา,
 ทฺติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา, ตติยมฺปิ
 ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา, ปริสฺสุเชตฺถายสฺมนฺโต,
 ตสฺมา ตฺถเห, เอวเมตํ ธารยามีติ

นิสฺสคฺคิยาปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.^๑

๑. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา นิฏฺฐิตา, กงฺขา.อญ. (ฉบับ
 มหาลาหฺว) เป็น นิสฺสคฺคิยาปาจิตฺติยฺทเทโส นิฏฺฐิต. (พึงสวดตามที่เห็นสมควร)

สุทฺธปาจิตติยา

อิเม โข ปนายสมฺมุตฺเต เทวณฺวติ ปาจิตติยา
ธมฺมา อุกฺกเทสํ อากคฺจนฺติ.

มฺุสวาทสิกฺขาปทํ

(๑) สมฺปชานมฺุสวาทเต ปาจิตฺติยํ.

โอมสวาทสิกฺขาปทํ

(๒) โอมสวาทเต ปาจิตฺติยํ.

เปสฺุณฺณสิกฺขาปทํ

(๓) ภิกฺขุเปสฺุณฺณเต ปาจิตฺติยํ.

ปทโสธมฺมสิกฺขาปทํ

(๔) โย ปน ภิกฺขุ อนฺุปสมฺปนฺนํ ปทโสธ ธรรมํ
วาเจยฺย, ปาจิตฺติยํ.

ปจฺมสทเสยฺยสิกฺขาปทํ

(๕) โย ปน ภิกฺขุ อนฺุปสมฺปนฺเนน อุตฺตริ-
ทิริตฺตติรตฺตํ^๑ สทเสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

๑. พบที่ใช้ในหลักฐานหลายแห่งมากกว่า อุตฺตริทิริตฺตติรตฺตํ (ตรวจในแผ่น)

ทุดยสทเสยยลิกขาปทံ

(๖) โย ปน ภิกขุ มาตุคามเน สทเสยยั
กปเปยย, ปาจิตตियั.

ธมฺมเทสนาลิกขาปทံ

(๗) โย ปน ภิกขุ มาตุคามสฺส อุตฺตริ-
จปฺปณฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสยย อณฺณตฺร วิณฺณนา
ปฺริสวिकุคฺเคน, ปาจิตตियั.

ภุตฺตาโรจนลิกขาปทံ

(๘) โย ปน ภิกขุ อนฺุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริ-
มนฺุสฺสธมฺมํ อารโจะยย, ภุตฺตสฺมี ปาจิตตियั.

ทุฏฺฐลลาโรจนลิกขาปทံ

(๙) โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส ทุฏฺฐลลํ อापตฺตี
อนฺุปสมฺปนฺนสฺส อารโจะยย อณฺณตฺร ภิกขุสมฺมุติยา,
ปาจิตตियั.

ปถวีขณฺนลิกขาปทံ

(๑๐) โย ปน ภิกขุ ปถวี ขณฺเยย วา

ขณาเปยุย วา, ปาจิตฺตีย์.

มุสาวาทาคโค ปจโม.

ภุตคามสิกขาปทํ

(๑๑) ภุตคามปาตพุตตาย ปาจิตฺตีย์.

อญญวาทกสิกขาปทํ

(๑๒) อญญวาทเก วิหเสเก ปาจิตฺตีย์.

อุชฺฌมาปนสิกขาปทํ

(๑๓) อุชฺฌมาปนเก ขียยนเก ปาจิตฺตีย์.

ปจมเสนาสนสิกขาปทํ

(๑๔) โย ปน ภิกขุ สงฺฆิกํ มณฺจํ วา ปีจํ วา
ภิสี วา โภจจํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา วา
สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกุกมนฺโต เนว อุทฺธเรยฺย,
น อุทฺธราเปยฺย, อนาปฺจุจํ วา คจฺเจยฺย, ปาจิตฺตีย์.

ทุตติยเสนาสนสิกขาปทํ

(๑๕) โย ปน ภิกขุ สงฺฆิกเก วิหาเร เสยฺยํ
สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกุกมนฺโต

เนว อุทฺธเรยฺย, น อุทฺธราเปยฺย, อนาปฺจุจํ วา
คจฺเจยฺย, ปาจิตฺติยํ.

อนุปชชฺชสิกขาปทํ

(๑๖) โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิกเก วิหารเ ชานํ
ปฺพุพฺพคตํ ภิกฺขุํ อนุปชชฺช เสยฺยํ กปฺเปยฺย “ยสฺส
สมฺพาโร ภวิสฺสติ, โส ปกฺกมิสฺสติ”ติ เอตเทว
ปฺจุจยํ กริตฺวา อนณฺณํ, ปาจิตฺติยํ.

นิกฺกขุคฺคณสิกขาปทํ

(๑๗) โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ กุปฺปิโต อนตฺตมโน
สงฺฆิกเก วิหารา นิกฺกขุคฺคเณยฺย วา นิกฺกขุคฺคมาเปยฺย
วา, ปาจิตฺติยํ.

เวหาสกุฎฺฐิสิกขาปทํ

(๑๘) โย ปน ภิกฺขุ สงฺฆิกเก วิหารเ อุปริเวหาส-
กุฎฺฐิยา อาหจฺจปาทกํ มณฺจํ วา ปิํ วา อภินิสฺสีเทยฺย
วา อภินิปชฺชเณยฺย วา, ปาจิตฺติยํ.

มหาลกวิหารสิกขาบท

(๑๙) มหุลลกัม ปน ภิกขุณา วิหาริ การยมาเนน
ยาว ทวารโกสา อคคัพพัญจนาย อาโลกสนธิ-
ปริกมฺมาย ทุตฺติจฺจนสฺส ปริยายํ อปฺปหริเต
จิตฺเตน อธิฏฺฐาตพฺพํ, ตโต เจ อุตฺตริ อปฺปหริเตปิ
จิตโต อธิฏฺฐเหยฺย, ปาจิตฺตีย์.

สปปาณกสิกขาบท

(๒๐) โย ปน ภิกขุ ชานํ สปปาณกํ อุทกํ
ติณํ वा มตฺติกํ वा สิณฺเจยฺย वा สิณฺจาเปยฺย
วา, ปาจิตฺตีย์.

ภูตคามวคฺโค พุติโย.

โอวาทสิกขาบท

(๒๑) * โย ปน ภิกขุ อสมฺมโต ภิกขุณีโย
โอวเหยฺย, ปาจิตฺตีย์.

อตฺถงฺคตสิกขาบท

(๒๒) * สมฺมโตปิ เจ ภิกขุ อตฺถงฺคเต สฺฐริเย

ภิกขุณีโย โอบุเหยฺย, ปาจิตฺตีย์.

ภิกขุณุปสฺสยสิกขาปทံ

(๒๓) * โย ปน ภิกขุ ภิกขุณุปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา
 ภิกขุณีโย โอบุเหยฺย อณฺฏตฺร สมยา, ปาจิตฺตีย์.
 ตตฺถายํ สมโย, คิลานา โหติ ภิกขุณี, อयํ
 ตตฺถ สมโย.

อามิสสิกขาปทံ

(๒๔) * โย ปน ภิกขุ เอวํ วเหยฺย “อามิสเหตุ
 เถธา” ภิกขุ ภิกขุณีโย โอบุหนฺตีย์”ติ ปาจิตฺตีย์.

จีวรทานสิกขาปทံ

(๒๕) * โย ปน ภิกขุ อณฺฎาทิกาย ภิกขุณียา
 จีวรํ ทเหยฺย อณฺฏตฺร ปาริวตฺตกา, ปาจิตฺตีย์.

จีวรสิพฺพนสิกขาปทံ

(๒๖) * โย ปน ภิกขุ อณฺฎาทิกาย ภิกขุณียา
 จีวรํ สิพฺพเพยฺย วา สิพฺพพาเปยฺย วา, ปาจิตฺตีย์.

๑. ฉบับมหาหมกุฎฯ ไม่มี

สัทธิฐานสิกขาปาঠ

(๒๗) * โย ปน ภิกขุ ภิกขุณิยา สหฺรี สัทธิธาย
 เอกุทธานมคฺคํ ปฏิปชฺชชยฺย อนฺตมโส คามนฺตรมฺปิ
 อณฺฏตฺร สมยา, ปาจิตฺตียํ. ตตฺถายํ สมโย, สตฺถ-
 คมนีโย โหติ มคฺโค สาสฺงกสมฺมโต สบฺปฏิภโย,
 อयํ ตตฺถ สมโย.

นาวาภิกฺขุหนสิกขาปาঠ

(๒๘) * โย ปน ภิกขุ ภิกขุณิยา สหฺรี สัทธิธาย
 เอกํ นาวํ อภิกฺขุเหฺยฺย^๑ อุทฺธคามินี^๒ วา อโรคามินี
 วา อณฺฏตฺร ติริยํ ตรณาย, ปาจิตฺตียํ.

ปริปาจิตสิกขาปาঠ

(๒๙) * โย ปน ภิกขุ ชานํ ภิกขุณิปริปาจิตํ
 ปิณฺหปาตํ ภูณฺชชยฺย อณฺฏตฺร ปุพฺเพ คิหิสมารมฺภา,
 ปาจิตฺตียํ.

๑, ๒. พบที่ใช้มากกว่ารูปว่า อภิกฺขุเหฺยฺย, อุทฺธคามินี

รโหนิสซชสิกขาปทံ

(๓๐) * โย ปน ภิกขุ ภิกขุณิยา สหุธี เอโก
 เอกาย รโห นิสซชั กปเปยฺย, ปาจิตฺตियံ.
 โอวาทวคฺโค ตตฺติโย.

อวสถปิณฺฑชสิกขาปทံ

(๓๑) อคิลาเนน ภิกขุณา เอโก อวสถปิณฺฑโท
 ภูณฺชิตพฺโพ. ตโต เจ อุตฺตริ ภูณฺเชยฺย, ปาจิตฺตियံ.

คณโฆชนสิกขาปทံ

(๓๒) คณโฆชเน อญฺญตฺร สมยา ปาจิตฺตियံ.
 ตตฺถายํ สมโย, คิลานสมโย, จีวรทานสมโย,
 จีวรการสมโย, อพฺธานคณสมโย, นาวาภิกฺขุหนสมโย,
 มหาสมโย, สมณภตฺตสมโย, อयํ ตตฺถ สมโย.

ปรมฺปรโฆชนสิกขาปทံ

(๓๓) * ปรมฺปรโฆชเน อญฺญตฺร สมยา ปาจิตฺตियံ.
 ตตฺถายํ สมโย, คิลานสมโย, จีวรทานสมโย,
 จีวรการสมโย, อยํ ตตฺถ สมโย.

กถมาตฺถลิกขาปทํ

(๓๔) ภิกขุํ ปนฺว กุลํ อุปคตํ ปุเวหิ วา
 มนุเถหิ วา อภิหฺนฺจํ ปวาเรยฺย, อากฺขมาเนน
 ภิกฺขุณา ทฺวตฺติปตฺตปุรฺา ปฏฺิคฺคเหตุพฺุพา. ตโต เจ
 อุตฺตริ ปฏฺิคฺคณฺฺเหยฺย, ปาจิตฺตियํ. ทฺวตฺติปตฺตปุเร
 ปฏฺิคฺคเหตุวา ตโต นีหริตฺวา ภิกฺขุหิ สทฺุธิ
 สํวิภชิตพฺุพํ, อयํ ตตฺถ สามีจิ.

ปจฺมปวารณลิกขาปทํ

(๓๕) * โย ปน ภิกฺขุ ภูตฺตาวี ปวาริตฺ
 อนตฺริตฺตํ ชาทนียํ วา โภชนียํ วา ชาเพยฺย
 วา ภูฏเชยฺย วา, ปาจิตฺตियํ.

ทฺุติยปวารณลิกขาปทํ

(๓๖) * โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภูตฺตาวี ปวาริตํ
 อนตฺริตฺตเตน ชาทนีเยน วา โภชนีเยน วา อภิหฺนฺจํ
 ปวาเรยฺย “หนฺท ภิกฺขุ ชาท วา ภูฏช วา”ติ

ชานํ อาสาหนาเปกฺโข, ภูตฺตสฺมี ปาจิตฺตियํ.

วิกาลโกชนลิกฺขาปทํ

(๓๗) โย ปน ภิกฺขุ วิกาเล ชาทนียํ วา โภชนนียํ
วา ชาเทยฺย วา ภูฏเชยฺย วา, ปาจิตฺตियํ.

สนฺนิการลิกฺขาปทํ

(๓๘) โย ปน ภิกฺขุ สนฺนิการกํ ชาทนียํ
วา โภชนนียํ วา ชาเทยฺย วา ภูฏเชยฺย วา,
ปาจิตฺตियํ.

ปถนีตโกชนลิกฺขาปทํ

(๓๙) * ยานิ โข ปน ตานิ ปถนีตโกชนานิ,
เสยฺยถิทํ, สปิ นวนีตํ เตลํ มธฺ ฆาณิตํ
มจฺโจ มंसํ ซีรํ ทธิ. โย ปน ภิกฺขุ
เอวรฺฐปานิ ปถนีตโกชนานิ อคฺลानอ อตฺตโน
อตฺถาย วิณฺญาเปตฺวา ภูฏเชยฺย, ปาจิตฺตियํ.

ทนต์ปนลิกฺขาปทํ

(๔๐) โย ปน ภิกฺขุ อทินฺนํ มุขทฺวารํ อาหารํ

อาหเรยฺย อณฺณตฺร อุททหนฺตโปหนา, ปาจิตฺตียํ.
โฆชนวคฺโค จตฺตฺโถ.

อเจลกสิกาปทํ

(๔๑) * โย ปน ภิกขุ อเจลกสฺส วา
ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา
ชาทนียํ วา โฆชนียํ วา ทเหยย, ปาจิตฺตียํ.

อุยฺโยชนสิกาปทํ

(๔๒) โย ปน ภิกขุ ภิกขุํ ()^๑ “เอหาวุโส,
คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑทาย ปวิสิสฺสามา”ติ
ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชยฺย
“คจฺจววุโส, น เม ตยา สทฺธิ กถา วา นิสชฺชา วา
ผาสฺส โหติ, เอกกสฺส เม กถา วา นิสชฺชา วา
ผาสฺส โหติ”ติ เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนณฺณํ,
ปาจิตฺตียํ.

๑. ฉบับมหามกุฏฯ มีอีก ๒ บท คือ เอวํ ทเหยย

สโฆชนสิกขาปทံ

(๔๓) โย ปน ภิกขุ สโฆชนเ กุเล อนุปชชช
 นิสชชํ กปเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

รโหปฏิจจนฺนสิกขาปทံ

(๔๔) โย ปน ภิกขุ มาตุคามเณ สหุธี รโห
 ปฏิจจนฺเน อาสเน นิสชชํ กปเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

รโहनิสชชสิกขาปทံ

(๔๕) โย ปน ภิกขุ มาตุคามเณ สหุธี เอโก
 เอกาย รโห นิสชชํ กปเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

จาริตฺตสิกขาปทံ

(๔๖) โย ปน ภิกขุ นิมนฺตีโต สภตฺโต สมานเ
 สนฺตํ ภิกขุํ อนาปฺจุจฺจา ปุเรภตฺตํ วา ปฺจุจฺจาภตฺตํ
 วา กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย อณฺณตฺร
 สมยา, ปาจิตฺติยํ. ตตฺถายํ สมโย, จีวรทานสมโย,
 จีวรการสมโย, อยํ ตตฺถ สมโย.

มหานามสิกขาปทံ

(๔๗) อคิลาเนน ภิกขุณา จตฺมาสปรุจฺจยปวารณา
 สาทิตพฺพา อณฺฏตฺร ปฺนปวารณาย อณฺฏตฺร
 นิจฺจปวารณาย. ตโต เจ อุตฺตฺริ สาทิเยยฺย,
 ปาจิตฺติยํ.

อุยฺยุตฺตเสนาสิกขาปทံ

(๔๘) โย ปน ภิกขุ อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย
 คจฺเจยฺย อณฺฏตฺร ตถารุปรุจฺจยา, ปาจิตฺติยํ.

เสนาวาสสิกขาปทံ

(๔๙) ลียา จ ตสฺส ภิกขุโน โกจิเหว ปจฺจโย
 เสนํ คมนาย, ทิรตฺตติรตฺตํ เตน ภิกขุณา เสนาย
 วลิตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตฺริ วเสยฺย, ปาจิตฺติยํ.

อุยฺโยธิกสิกขาปทံ

(๕๐) ทิรตฺตติรตฺตํ เจ ภิกขุ เสนาย วสฺมาโน
 อุยฺโยธิกํ วา พลคฺคํ วา เสนาพฺยุหํ วา อนีกทสฺสนํ

วา คจเจยฺย, ปาจิตฺตียํ.
 อเจลกวคฺโค ปณฺจโม.

สุราปานสิกฺขาปทํ

(๕๑) สุราเมรยปาเน ปาจิตฺตียํ.

องฺคฺลฺปิโตทกสิกฺขาปทํ

(๕๒) องฺคฺลฺปิโตทเก ปาจิตฺตียํ.

หสฺสมฺมสิกฺขาปทํ

(๕๓) อุทเก หสฺสมฺเม^๑ ปาจิตฺตียํ.

อนาทรียสิกฺขาปทํ

(๕๔) อนาทรียเย ปาจิตฺตียํ.

ภีสาปนสิกฺขาปทํ

(๕๕) โย ปน ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ภีสาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ไซฺตฺตสิกฺขาปทํ

(๕๖) โย ปน ภิกฺขุ อคิลาโน วิสิพฺพนาเปกฺโข^๒
 ไชตี สมหาเหยฺย วา สมหาหาเปยฺย วา อณฺณตฺร

๑, ๒. ฉบับมหายานเป็น หสฺสมฺเม, วิสิวนาเปกฺโข

ตถารูปปัจจุจยา, ปาจิตติยัม.

นหानสิกขาปทํ

(๕๗) โย ปน ภิกขุ โอรนทุมาสํ นหาเยยฺย
 อญฺญตร สมยา, ปาจิตติยัม. ตตถายํ สมโย “ทียทุโฒ
 มาโส เสโส คิมฺหานนฺ”ติ “วสุสานสฺส ปจโม มาโส”
 อิจฺเจเต อหุณฺเตยฺยมาสา อุณฺหสมโย, ปริฟ้าห-
 สมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย, อหุชานคฺมนสมโย,
 วาตวฺภูจิสฺมโย, อยํ ตตถ สมโย.

ทุพฺพณฺณกรณสิกขาปทํ

(๕๘) นวํ ปน ภิกฺขุณา จีวรลาภเณ ตินฺณํ
 ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ
 อาทาตพฺพํ นีลํ วา กทฺทมํ วา กาฬสามํ วา.
 อนาธา เจ ภิกฺขุ ตินฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ
 อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺเชยฺย,
 ปาจิตติยัม.

วิกปฺปนสิกขาปทํ

(๕๙) โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส วา ภิกขุณิยา วา
 สิกขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา
 สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺถารณํ^๑ ปริภุญฺเชยฺย,
 ปาจิตฺติยํ.

อปนินธานสิกขาปทํ

(๖๐) โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ
 วา นิสีหนํ วา สฺฐิจมฺรํ วา กายพนฺธนํ วา
 อปนินฺเธยฺย วา อปนินฺทาเปยฺย วา อนนฺตมโส
 หสาเปกฺโขปิ,^๒ ปาจิตฺติยํ.

สุรฺาปานวคฺโค จญฺโจะ.

สณฺจิจฺจสิกขาปทํ

(๖๑) โย ปน ภิกขุ สณฺจิจฺจ ปาณํ ซีวิตา
 โวโรเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

๑, ๒. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น อปฺปจฺจุทฺถารกํ, หสฺสาเปกฺโขปิ

สปปาณสิกขาบท

(๖๒) โย ปน ภิกขุ ชานํ สปปาณกํ อุทกํ
ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติยํ.

อุกโกฏฺณสิกขาบท

(๖๓) โย ปน ภิกขุ ชานํ ยถารมมํ นิหตาริกรณํ
ปนฺนํมมํ อุกโกฏฺเณยฺย, ปาจิตฺติยํ.

ทฎฺฐลฺลสิกขาบท

(๖๔) * โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส ชานํ ทฎฺฐลฺลํ
อาปตฺตํ ปฎฺฐิจฺฉาเหยฺย, ปาจิตฺติยํ.

อุณฺวิสฺตฺวสฺสสิกขาบท

(๖๕) * โย ปน ภิกขุ ชานํ อุณฺวิสฺตฺวสฺสํ ปุคฺคํ
อุปสฺมฺปาเหยฺย, โส จ ปุคฺคโล อนุปสฺมฺปนฺโน, เต จ
ภิกขุ คารยฺหา, อิทํ ตสฺมี ปาจิตฺติยํ.

เถยฺยสฺตฺถสิกขาบท

(๖๖) โย ปน ภิกขุ ชานํ เถยฺยสฺตฺถนํ สทฺธิ
สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฎฺฐิปชฺเชยฺย อนตฺมโส

คามนุตรมปิ, ปาจิตตีย์.

สัทธิฐานสิกขาปทံ

(๖๗) * โย ปน ภิกขุ มาตุคามาเนน สทุธิ
 สัทธิธาย เอกทธานมคัคิ ปฐิปปชเชยยุย อนนุตมโส
 คามนุตรมปิ, ปาจิตตีย์.

อริฎุจสิกขาปทံ

(๖๘) โย ปน ภิกขุ เอวั วเพยยุย “ตถาหิ ภควตา
 ธมมัม เทสิตัม อาชานามิ, ยถา เยเม อนนุตรายิกา
 ธมมา วุตตทา ภควตา, เต ปฐิสเวโต นาลัม
 อนนุตรายายา”ติ, โส ภิกขุ ภิกขุหิ เอวมสสุส วจนีโย
 “มายสุมมา เอวั อวจ, มา ภควนุตัม อพุกาจิภุชชิ,
 น หิ สาธุ ภควโต อพุกาขานัม, น หิ ภควา
 เอวั วเพยยุย, อเนกปริยาเยนาวุโส อนนุตรายิกา
 ธมมา อนนุตรายิกา^๑ วุตตทา ภควตา, อลณจ
 ปน เต ปฐิสเวโต อนนุตรายายา”ติ. เอวณจ โส

๑. ฉบับมหามกกุฎฯ ไม่มีบัพนี้ จึงเป็น ...อนนุตรายิกา ธมมา วุตตทา...

ภิกขุ ภิกขุหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺหะยฺย, โส
 ภิกขุ ภิกขุหิ ยาวตตฺติยํ สมนุภาสิตพฺโพ ตสฺส
 ปฏฺินิสฺสคฺคาย. ยาวตตฺติยญฺเจ สมนุภาสิตฺยมาโน ตํ
 ปฏฺินิสฺสชฺชะยฺย, อิจฺเจตํ กุสฺลํ, โน เจ ปฏฺินิสฺสชฺชะยฺย,
 ปาจิตฺติยํ.

อุกฺขิตฺตสมโภคสิทฺธาปทํ

(๖๙) โย ปน ภิกขุ ชานํ ตถาวาทินา ภิกขุณา
 อกฺขานุทฺมเมเน ตํ ทิฏฺฐี อปฺปฏฺินิสฺสญฺเฐน สทฺฐี
 สมนุญฺชะยฺย วา สํวเสยฺย วา สห วา เสยฺย
 กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

กณฺฐกสิทฺธาปทํ

(๗๐) สมณฺหุเทโสปี เจ เอวํ วเพยฺย “ตถาหํ
 ภควตา ฐมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม
 อนฺตรายิกา ฐมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏฺิวสวโต
 นาลํ อนฺตรายายา”ติ, โส สมณฺหุเทโส ภิกขุหิ
 เอวมสฺส วจฺนีโย “มาวุโส สมณฺหุเทส เอวํ

อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภากิจฺชึ, น หิ สาธุ
 ภควโต อพฺภกฺขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเพยฺย,
 อนนฺกปริยาเยนาวุโส สมณฺฑทฺเทส อนนฺตรายิกา ฌมฺมา
 อนนฺตรายิกา^๑ วุตฺตา ภควตา, อลนฺจ ปน เต
 ปฏฺฐิสฺสวโต อนนฺตรายายา”ติ, เอวณฺจ โส สมณฺฑทฺเทโส
 ภิกฺขุหิ วุจฺจมาโน ตเถว ปคฺคณฺหะเยย, โส
 สมณฺฑทฺเทโส ภิกฺขุหิ เอวมสฺส วจฺนีโย “อชฺชตคฺเค
 เต อาวุโส สมณฺฑทฺเทส น เจว โส ภควา
 สตถา อปทิสฺสิตพฺโพ, ยมฺปิ จณฺเณ สมณฺฑทฺเทสา
 ลภนฺติ ภิกฺขุหิ สหฺธิ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ,
 สปิ เต นตฺถิ, จร ปิเร, วินสฺสา”ติ. โย ปน
 ภิกฺขุ ชานํ ตถานาสิตํ สมณฺฑทฺเทสํ อุปลापฺเปยฺย
 วา, อุปลฺฐาเปยฺย วา, สมฺภุณฺชเยยฺย วา, สห
 วา เสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

สปรปาทนกวคฺโค สตตโม.

๑. ฉบับมหามกุฏฯ ไม่มีบทนี้ จึงเป็น ...อนนฺตรายิกา ฌมฺมา วุตฺตา...

สหรมมิกสิกขาปทํ

(๗๑) โย ปน ภิกขุ ภิกขุหิ สหรมมิกํ วุจฺจมาโน
 เอวํ วทฺเขยฺย “น ตาวาหํ อารุโส เอตสฺสมี สิกฺขาปเท
 สิกฺขิสฺสสามิ, ยาว น อณฺธ^๑ ภิกขุํ พฺยตฺตํ วินยธโร
 ปริปฺจุจฺฉามิ”ติ, ปาจิตฺตियํ. สิกฺขมาเนน ภิกฺขเว ภิกฺขนา
 อณฺฎาตพฺพํ ปริปฺจุจฺฉิตพฺพํ ปริปณฺหิตพฺพํ, อโย
 ตตฺถ สามิจิ.

วิเลขนสิกขาปทํ

(๗๒) โย ปน ภิกขุ ปาติโมกฺเข อุกฺกิสฺสมาเน เอวํ
 วทฺเขยฺย “กิ ปนิเมหิ ชฺชทฺทานุชฺชทฺเทหิ สิกฺขาปเทหิ
 อุกฺกิสฺสเจหิ, ยาวเทว กุกฺกฺจฺจาย วิหฺเสาย วิเลขาย
 สํวตฺตนฺต^๒”ติ, สิกฺขาปทวิวณฺณนเก^๓ ปาจิตฺตियํ.

โมहनสิกขาปทํ

(๗๓) โย ปน ภิกขุ อนฺวทฺธมาสํ ปาติโมกฺเข
 อุกฺกิสฺสมาเน เอวํ วทฺเขยฺย “อิทาเนว โช อหํ ชานามิ,^๔

๑, ๒, ๓. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น นณฺธํ, สิกฺขาปทวิวณฺณนเก, อาชานามิ

อยมปิ กิร ฌมโม่ สุตตาคโต สุตตปริยาปนโน
 อนนุวทฐมาส อุกุเทส อาคจจติ”ติ. ตณฺเจ ภิกขุ
 อณฺเณ ภิกขุ ชาเนยฺยํ นิสินฺนปฺพพํ อิมินา
 ภิกขุณา ทวตติกขตตํ ปาติโมกฺเข อุกุทิสฺสมานเ,
 โโก ปน วาโท ภียโย,^๑ น จ ตสฺส ภิกขุโน
 อณฺเณณเกน มุตฺติ อตฺถิ, ยณฺจ ตตฺถ อापตฺตี
 อานนฺโน, ตณฺจ ยถาฌมโม่ กาเรตพฺโพ, อุตฺตริ
 จสฺส โม่โห อารเปตพฺโพ “ตสฺส เต อาวุโส
 อลาภา, ตสฺส เต ทุลลทฺธํ, ยํ ตวํ ปาติโมกฺเข
 อุกุทิสฺสมานเ น สาทุกํ อฏฺฐิ กตฺวา^๒ มนสิ
 กโรสี”ติ, อิหํ ตสฺมี โม่หนเก ปาจิตฺตียํ.

ปหารสิกฺขาปหํ

(๗๔) โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส กุปีโต อนตฺตมโน
 ปหารํ ทเหยย, ปาจิตฺตียํ.

๑. ฉบับมหามกุฏฯ มี อิติ ด้วย จึงเป็น ภียโยติ

๒. ฉบับมหามกุฏฯ ทำสมาสเป็น อฏฺฐิกตฺวา

ตลสตติกสิกขาบท

(๗๕) โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส กุปีโต อนตฺตมโน
ตลสตฺติกํ อุกฺคิเรยฺย, ปาจิตฺตียํ.

อมูลกสิกขาบท

(๗๖) โย ปน ภิกขุ ภิกขุํ อมูลเกน สงฺฆาติเสเสน
อนุหุํเสยฺย, ปาจิตฺตียํ.

สณฺจิจฺจสิกขาบท

(๗๗) โย ปน ภิกขุ ภิกขุสฺส สณฺจิจฺจ กุกฺกัจจ
อุปฺทเหตุย “อิติสฺส มฺหุตฺตมฺปิ อฆาสฺส ภวิสฺสตี”ติ
เอตฺเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนณฺณํ, ปาจิตฺตียํ.

อุปฺสฺสฺสตีสิกขาบท

(๗๘) โย ปน ภิกขุ ภิกขุณฺํ ภณฺทนชาตานิ
กลทชาตานิ วิวาทาปนฺนานิ อุปฺสฺสฺสตี ติฏฺฐเจยฺย “ยํ
อิเม ภณิสฺสนฺติ, ตํ โสสฺสामी”ติ เอตฺเทว ปจฺจยํ
กริตฺวา อนณฺณํ, ปาจิตฺตียํ.

กมุขปฏิบัติพาทนสิกขาปทํ

(๗๙) โย ปน ภิกขุ ฌมฺมิกานํ กมุขานํ ฌนุทํ
ทตฺวา ปจฺจํา ขีเยนธมฺมํ^๑ อาปชฺชเชยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ฌนุทํทตฺวาคมนสิกขาปทํ

(๘๐) โย ปน ภิกขุ สงฺฆเ วิเนจฺจยกถาย
วตฺตมานาย ฌนุทํ อทตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกเมยฺย,
ปาจิตฺตียํ.

ทุพฺพลสิกขาปทํ

(๘๑) โย ปน ภิกขุ สมคฺเคน สงฺฆเณ จีวรํ
ทตฺวา ปจฺจํา ขีเยนธมฺมํ^๑ อาปชฺชเชยฺย, “ยถาสนฺนุตฺตํ
ภิกขุ สงฺฆิกํ ลากํ ปริณฺทาเมนฺตํ”ติ, ปาจิตฺตียํ.

ปริณามนสิกขาปทํ

(๘๒) โย ปน ภิกขุ ชานํ สงฺฆิกํ ลากํ ปริณตํ
ปฺคฺคฺลสฺส ปริณฺทาเมยฺย, ปาจิตฺตียํ.

สทฺธมฺมิกาวคฺโค อฏฺฐจโม.

๑. ฉบับมหามกุฏฯ มีรูปเป็น ขีเยนธมฺมํ

อนตปุรลิกขาปทံ

(๘๓) * โย ปน ภิกขุ รมโณ ขตฺติยสฺส
มฺหุธาภิลิตฺตสฺส อนิกฺขนุตฺตราชเก อนิคฺคตฺรตนเก
ปฺพเพ อปฺปฏิสฺสวิทโต อินฺทขีลํ อติกฺกามาเยย,
ปาจิตฺติยํ.

รตนลิกขาปทံ

(๘๔) โย ปน ภิกขุ รตนํ वा रतनसम्मत्तं
वा अणुत्तर अञ्जारामा वा अञ्जावस्था वा
अकुคणुहेय्य वा अकुคणुहापेय्य वा, पाจิตฺติยํ.
รตนํ वा ปน ภิกขุणा रतनसम्मत्तं वा अञ्जारामे
वा अञ्जावสเถ वा अकुคहेตฺวา वा अकुคหาเปตฺวา
वा निग्धिपितพुप्पं “ยสฺส ภวิสฺสตี, โส หริสฺสตี”ติ
อัยํ ตตฺถ สามีจि.

วิกาลคามปฺปเวสนลิกขาปทံ

(๘๕) * โย ปน ภิกขุ สนฺตํ ภิกขุํ อนาปฺจุจฺจา
วิกาเล คามํ ปวิเสยฺย อणุत्तर ตถารูปา

อจจาโยกา กรณैया, ปาจิตตिय.

สุจิสมรสิกขาปท

(๘๖) โย ปน ภิกขุ อฏฺฐิมยํ वा ทนฺตมยํ
วา วิสาณมยํ वा สุจิสมรํ การาเปยฺย, เกทนํ
ปาจิตตिय.

มณฺจปิจฺฉสิกขาปท

(๘๗) นวํ ปน ภิกขุณา มณฺจํ वा ปิจฺฉํ
วา การยมาเนน อฏฺฐจฺจคุลปาทํ กาเรตพฺพํ
สุคตจฺจคุเลน อณฺวตฺตร เหฏฺฐิจิมาย อฏฺฐนียา. ตํ
อติกกามยโต เจทนํ ปาจิตตिय.

ตุโลนทฺฐสิกขาปท

(๘๘) โย ปน ภิกขุ มณฺจํ वा ปิจฺฉํ वा
ตุโลนทฺฐํ การาเปยฺย, อุทฺทาลนํ ปาจิตตिय.

นีสีนสิกขาปท

(๘๙) * นีสีนํ ปน ภิกขุณา การยมาเนน
ปฺมาณิกํ กาเรตพฺพํ, ตตฺตริทํ ปฺมาณํ, ทึสมโส เทว

วิหตติโย สุกตวิหตติยา, ติริยัม ทิยทุณฺ्हํ, ทสา
วิหตติ. ตํ อติกกามยโต เจทนกํ ปาจิตตियํ.

กณฺฑนุปรปฏิจฺฉาทิสิกฺขาปทํ

(๙๐) กณฺฑนุปรปฏิจฺฉาที่ ปน ภิกฺขุณา การยมาเนน
ปมาณิกา กาเรตพฺพา, ตตฺริทํ ปมาณํ, ทีมฺโส
จตฺสฺโส วิหตติโย สุกตวิหตติยา ติริยัม เทว วิหตติโย.
ตํ อติกกามยโต เจทนกํ ปาจิตตियํ.

วสฺสสิกฺสาฎฺฐิสิกฺขาปทํ

(๙๑) * วสฺสสิกฺสาฎฺฐิํ ปน ภิกฺขุณา การยมาเนน
ปมาณิกา กาเรตพฺพา, ตตฺริทํ ปมาณํ, ทีมฺโส
จ วิหตติโย สุกตวิหตติยา, ติริยัม อฑฺฒเตยฺยา.
ตํ อติกกามยโต เจทนกํ ปาจิตตियํ.

นฺนุทลิกฺขาปทํ

(๙๒) โย ปน ภิกฺขุ สุกตจิวฺรปฺปมาณํ จิวฺรํ
การาเปยฺย, อติเรกํ วา, เจทนกํ ปาจิตตियํ. ตตฺริทํ
สฺสฺส สุกตจิวฺรปฺปมาณํ, ทีมฺโส นว วิหตติโย

สัคตวิหตติยา, ติริยัม จ วิหตติโย, อิหํ สัคตสฺส
สัคตจิวรปฺปมาณนฺติ

รตนวคฺโค นวโม.

อุทฺทสิฏฺฐา โข อายสฺสมนฺโต เทวณฺวติ ปาจิตฺติยา
ธมฺมา. ตตฺถายสฺสมนฺเต ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
ทฺตियมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตตฺติยมฺปิ
ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเธตฺถายสฺสมนฺโต,
ตสฺมา ตฺถนฺหิ, เอวเมตํ ธารยามิตี

ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.^๑

ปาฏิเทสนียา

อิเม โข ปนายสฺสมนฺโต จตฺตารो ปาฏิเทสนียา
ธมฺมา อุทฺทสิฏฺฐํ อาคจฺฉนฺติ.

ปจฺมปาฏิเทสนียสิทฺธาปทํ

(๑) * โย ปน ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุณิยา

๑. กจฺชา.อฏฺฐ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น ปาจิตฺติยฺทเทโส นิฏฺฐิตो.

อนฺตรมรํ ปริฎฺฐาย หตฺถโต ชาทณฺเอยํ วา โภชนนฺเอยํ
 วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ชาเขยฺย วา ภูณฺเชยฺย
 วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกฺขุณา “คารยฺหํ
 อารุโส ฌมฺมํ อาปชฺชํ อสฺปฺปายํ ปาฏิเทสนนฺเอยํ, ตํ
 ปฏิเทเสมํ”ติ.

หุตฺติยาปฏฺิเทสนนฺเอยสิทฺทชาปทํ

(๒) * ภิกฺขุ ปเนว กุเลสุ นิมนฺติตา ภูณฺชนฺติ,
 ตตฺตร เจ สา^๑ ภิกฺขุณฺเิ ไวสาสมานรฺูปา จิตา โหติ
 “อิธ สฺสปํ เทถ, อิธ โอิหนํ เทธา”ติ. เตหิ ภิกฺขุหิ
 สา ภิกฺขุณฺเิ อปฺสาเทตพฺพวา “อปฺสกก ตาว ภคินิ,
 ยาว ภิกฺขุ ภูณฺชนฺตี”ติ. เอกสฺสปี เจ ภิกฺขุโน
 น ปฏิภาเสยฺย ตํ ภิกฺขุณฺเิ อปฺสาเทตฺุ “อปฺสกก
 ตาว ภคินิ, ยาว ภิกฺขุ ภูณฺชนฺตี”ติ, ปฏิเทเสตพฺพํ
 เตหิ ภิกฺขุหิ “คารยฺหํ อารุโส ฌมฺมํ อาปชฺชิมฺหา
 อสฺปฺปายํ ปาฏิเทสนนฺเอยํ, ตํ ปฏิเทเสมา”ติ.

๑. ฉบับมหามกุฏฯ ไม่มี

ตติยปาฐิตสเนยลิกขาปทํ

(๓) * ยานี โข ปน ตานี เสกขสมมตานิ กุลาณิ,
โย ปน ภิกขุ ตถารุเปสฺสุ เสกขสมมเตสฺสุ กุเลสฺสุ
ปุพฺเพ อนิมนฺตํโต อคิลานो ชาทนียํ วา
โกชนียํ วา สหตถา ปฏิคฺคเหตุวา ชาเทยฺย วา
ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ เตน ภิกขุณา
“การยหํ อวฺโส ธมฺมํ อापชฺซี อสฺปฺปายํ
ปาฐิตสเนยํ, ตํ ปฏิเทเสมี”ติ.

จตตถปาฐิตสเนยลิกขาปทํ

(๔) * ยานี โข ปน ตานี อารญญกานิ
เสนาสนานิ สาสงกสมมตานิ สฺปฺปฏิภยานิ, โย
ปน ภิกขุ ตถารุเปสฺสุ เสนาสเนสฺสุ ()^๑ ปุพฺเพ
อฺปฺปฏิสํวิตํ ชาทนียํ วา โภชนียํ วา
อชฺฉารามे สหตถา ปฏิคฺคเหตุวา อคิลานो
ชาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปฏิเทเสตพฺพํ

๑. ฉบับมหามกุฏฯ มีอีก ๑ บท คือ วิหรนโต

เตน ภิกขุณา “คารยหํ อวุโส ฌมมํ อापชฺชี่
อสปรายํ ปาฏิเทสนีเย, ตํ ปฏฺิเทเสมี”ติ.

อุทฺทฺิฏฺฐา โข อายสฺมนฺโต จตฺตารอ ปาฏิเทสนีเยา
ฌมฺมา. ตตฺถายสฺมนฺเต ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
หุตฺติยมฺปิ ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตตฺติยมฺปิ
ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเธตฺถายสฺมนฺโต,
ตสฺมา ตฺถนฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติ

ปาฏิเทสนีเยา นิฏฺฐิตา.^๑

เสขิยา

อิม โข ปนายสฺมนฺโต เสขิยา ฌมฺมา อุทฺทฺเฬ
อาคจฺจนฺติ.

ปริมณฺฑลสิกฺขาปํ

- (๑) ปริมณฺฑลํ นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา.
- (๒) ปริมณฺฑลํ ปารุปีสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา.

๑. กงฺขา.อฏฺ. (ฉบับมหาจุฬาร) เป็น ปาฏิเทสนีเยทฺโส นิฏฺฐิตา.

สุบปรฎฐฐฐฐฐฐฐฐฐ

(๓) สุบปรฎฐฐฐฐฐฐฐฐฐ อนุตรฐฐฐฐฐ คมฐฐฐฐฐฐฐฐฐ สฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
กรณฐฐฐฐฐ.

(๔) สุบปรฎฐฐฐฐฐฐฐฐฐ อนุตรฐฐฐฐฐ นฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ สฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
กรณฐฐฐฐฐ.

สุสฐฐฐฐฐฐฐฐฐ

(๕) สุสฐฐฐฐฐฐฐฐฐ อนุตรฐฐฐฐฐ คมฐฐฐฐฐฐฐฐฐ สฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
กรณฐฐฐฐฐ.

(๖) สุสฐฐฐฐฐฐฐฐฐ อนุตรฐฐฐฐฐ นฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ สฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
กรณฐฐฐฐฐ.

อฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ

(๗) อฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ อนุตรฐฐฐฐฐ คมฐฐฐฐฐฐฐฐฐ สฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
กรณฐฐฐฐฐ.

(๘) อฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ อนุตรฐฐฐฐฐ นฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ สฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
กรณฐฐฐฐฐ.

อุกฺขิตฺตกสิกาปหํ

(๙) น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรมเร คมิสฺสามีติ
สิกา กรณียา.

(๑๐) น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรมเร นิสีทิสฺสามีติ
สิกา กรณียา.

ปริมณฺทลวคฺโค ปจโม.

อุชฺชคฺมิกาปหํ

(๑๑) น อุชฺชคฺมิกาย อนฺตรมเร คมิสฺสามีติ
สิกา กรณียา.

(๑๒) น อุชฺชคฺมิกาย อนฺตรมเร นิสีทิสฺสามีติ
สิกา กรณียา.

อุจฺจสทฺทสิกาปหํ

(๑๓) อปฺปสทฺโท อนฺตรมเร คมิสฺสามีติ สิกา
กรณียา.

(๑๔) อปฺปสทฺโท อนฺตรมเร นิสีทิสฺสามีติ สิกา
กรณียา.

กายปฺปจาลกสิกฺขาปทํ

(๑๕) น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คมิสฺสุสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

(๑๖) น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร นิสีทิสฺสุสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

พาหุปฺปจาลกสิกฺขาปทํ

(๑๗) น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คมิสฺสุสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

(๑๘) น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร นิสีทิสฺสุสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

สีสฺสปฺปจาลกสิกฺขาปทํ

(๑๙) น สีสฺสปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คมิสฺสุสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

(๒๐) น สีสฺสปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร นิสีทิสฺสุสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

อุชฺชคฺคฺมิกวคฺโค ทฺติโย.

ขมภกตสิกขาปทံ

(๒๑) น ขมภกโต อนุตฺตรมฺเร คมิสฺสสามีติ
สิกขา กรณียา.

(๒๒) น ขมภกโต อนุตฺตรมฺเร นิสีทิสฺสสามีติ
สิกขา กรณียา.

โอคฺคณฺจิตฺตสิกขาปทံ

(๒๓) น โอคฺคณฺจิตโต อนุตฺตรมฺเร คมิสฺสสามีติ
สิกขา กรณียา.

(๒๔) น โอคฺคณฺจิตโต อนุตฺตรมฺเร นิสีทิสฺสสามีติ
สิกขา กรณียา.

อุกฺกุฏฺฐิกสิกขาปทံ

(๒๕) น อุกฺกุฏฺฐิกาย อนุตฺตรมฺเร คมิสฺสสามีติ
สิกขา กรณียา.

ปลฺลตฺตฤทฺธิกสิกขาปทံ

(๒๖) น ปลฺลตฺตฤทฺธิกาย อนุตฺตรมฺเร นิสีทิสฺสสามีติ
สิกขา กรณียา.

ปตตสณฺณีภุณฺชนสิกขาปทํ

(๓๒) ปตตสณฺณี ปิณฺทปาตํ ภุณฺชิสุสํมิตติ
สิกขา กรณียา.

สพทานสิกขาปทํ

(๓๓) สพทานํ ปิณฺทปาตํ ภุณฺชิสุสํมิตติ สิกขา
กรณียา.

สมสฺสปกสิกขาปทํ

(๓๔) สมสฺสปกํ ปิณฺทปาตํ ภุณฺชิสุสํมิตติ สิกขา
กรณียา.

นถูปกตสิกขาปทํ

(๓๕) น ถูปกโต^๑ โอมหุทิตฺวา ปิณฺทปาตํ
ภุณฺชิสุสํมิตติ สิกขา กรณียา.

โอทหนปฺปฏิจฺฉาทนสิกขาปทํ

(๓๖) น สฺฐปํ วา พุยฺยชนํ วา โอทหน
ปฏิจฺฉาทนเสสุสํมิตติ ภิกฺขุโยกมฺยุตํ อุปาทายาติ สิกขา

๑. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น ถูปโต

กรณียา.

สุโปหนวิญญตติสิททขาปท

(๓๗) น สุปปี วา โอิหนั วา อคิลานอ อตุตโน
 อตุถาย วิญญาเปตุวา ภูฏซีสสามีติ สิททา กรณียา.

อุชฎมานสญญีสิททขาปท

(๓๘) น อุชฎมานสญญี ปเรลล ปตุต^๑
 โอลเกสสามีติ สิททา กรณียา.

กพพิสิททขาปท

(๓๙) นาทิมหนุต กพพิ^๑ กริสสามีติ สิททา
 กรณียา.

อาโลปสิททขาปท

(๔๐) ปริมณทล อโลป กริสสามีติ สิททา
 กรณียา.

สทกจจวคโค จตุตถ.

๑. ว กับ พ ใช้แทนกันได้ ฉะนั้นรูปว่า กวพ กับ กพพ ความหมายจึงไม่ต่างกัน คำที่มีลักษณะเช่นนี้ข้างหน้านั้น จะไม่อธิบาย

อนาหุลิกขาปทံ

(๔๑) น อนาหุลู กพเพ มุขทวารัม วิวริสฺสามีติ
ลิกฺขา กรณียา.

ภุชฺชมานลิกขาปทံ

(๔๒) น ภุชฺชมาโน สพฺพหตฺถัม^๑ มุเช
ปฺกฺขิปิสฺสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

สภพฺพลิกขาปทံ

(๔๓) น สภพฺเพน มุเชน พุยาหริสฺสามีติ
ลิกฺขา กรณียา.

ปิณฑุกุเขปกลิกขาปทံ

(๔๔) น ปิณฑุกุเขปกัม ภุชฺชิสฺสามีติ ลิกฺขา
กรณียา.

กพฟ้าวจเจทกลิกขาปทံ

(๔๕) น กพฟ้าวจเจทกัม ภุชฺชิสฺสามีติ ลิกฺขา
กรณียา.

๒. ฉบับมหามกุฏฯ มีรูปไม่ทำสมาส จึงเป็น สพฺพ หตฺถัม

สรุสรุการกสิกขาปหิ

(๕๑) น สรุสรุการกั ภูณชิสุสามิติ สิกขา
กรณียา.

หตถนิลเลหกสิกขาปหิ

(๕๒) น หตถนิลเลหกั ภูณชิสุสามิติ สิกขา
กรณียา.

ปตตนิลเลหกสิกขาปหิ

(๕๓) น ปตตนิลเลหกั ภูณชิสุสามิติ สิกขา
กรณียา.

โอฏฐจนิลเลหกสิกขาปหิ

(๕๔) น โอฏฐจนิลเลหกั ภูณชิสุสามิติ สิกขา
กรณียา.

สามิสสิกขาปหิ

(๕๕) น สามิเสน หตถเณน ปานียถาลกั
ปฏิกุคเหสุสามิติ สิกขา กรณียา.

สลิตถกสิกขาบท

(๕๖) น สลิตถกํ ปตฺตโธวณํ อนฺตรมฺหเร
จกฺกเตสฺสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

จตฺตปาณิสิกขาบท

(๕๗) น จตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสสามีติ^๑ สิกฺขา กรณียา.

ทณฺทปาณิสิกขาบท

(๕๘) น ทณฺทปาณิสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

สตุถปาณิสิกขาบท

(๕๙) น สตุถปาณิสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

อาวฺฐปาณิสิกขาบท

(๖๐) น อาวฺฐปาณิสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ

๑. ฉบับมหามกุฏฯ ไม่เอาเทศ อิ เป็น เอ จึงมีรูปเป็น เทสิสสามีติ ทั้งหมด

เทเสถสสามีติ ลิกฺขา กรณียา.
 สฺรฺสุสฺรวคฺโค จฺญโจะ.

ปาหุกลิกฺขาปทํ

(๖๑) น ปาหุการุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
 เทเสถสสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

อุปาหนลิกฺขาปทํ

(๖๒) น อุปาหนารุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
 เทเสถสสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

ยานลิกฺขาปทํ

(๖๓) น ยานคตสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
 เทเสถสสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

สยนลิกฺขาปทํ

(๖๔) น สยนคตสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
 เทเสถสสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

ปลฺลตฺตถิกลิกฺขาปทํ

(๖๕) น ปลฺลตฺตถิกาย นิลินฺนสฺส อคิลานสฺส

ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

เวจิตฺตลิกฺขาปทํ

(๖๖) น เวจิตฺตีสฺสฺส อคิลานฺสฺส ธมฺมํ
เทเสสฺสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

โอคฺคณฺจิตฺตลิกฺขาปทํ

(๖๗) น โอคฺคณฺจิตฺตีสฺสฺส อคิลานฺสฺส ธมฺมํ
เทเสสฺสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

จฺมมาลิกฺขาปทํ

(๖๘) น จฺมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนฺสฺส
อคิลานฺสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ ลิกฺขา กรณียา.

นีจาสนลิกฺขาปทํ

(๖๙) น นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อฺจุเจ อาสเน
นิสินฺนฺสฺส อคิลานฺสฺส ธมฺมํ เทเสสฺสามีติ ลิกฺขา
กรณียา.

จิตฺตลิกฺขาปทํ

(๗๐) น จิตฺตํ นิสินฺนฺสฺส อคิลานฺสฺส ธมฺมํ

เทเสถสสามีติ สีกขา กรณียา.

ปจจโตคมนสิกขาปทံ

(๗๑) น ปจจโต คจจนโต ปุโรโต คจจนตสฺส
อคิลานสฺส ฐมมံ เทเสถสสามีติ สีกขา กรณียา.

อุปปเถนคมนสิกขาปทံ

(๗๒) น อุปปเถน คจจนโต ปเถน คจจนตสฺส
อคิลานสฺส ฐมมံ เทเสถสสามีติ สีกขา กรณียา.

จิตฺตอุจฺจารสิกขาปทံ

(๗๓) น จิตฺต อคิลานเ อจฺจารํ วา ปสฺสวํ
วา กริสฺสามีติ สีกขา กรณียา.

หริเตอุจฺจารสิกขาปทံ

(๗๔) น หริเต อคิลานเ อจฺจารํ วา ปสฺสวํ
วา เขฬิ วา กริสฺสามีติ สีกขา กรณียา.

อุทเทอุจฺจารสิกขาปทံ

(๗๕) น อุทเท อคิลานเ อจฺจารํ วา ปสฺสวํ

วา เขฬี วา กริสฺสามีติ ลิกฺขฺวา กรณียา.

ปาหุทฺทวคฺโค สตฺตโม.^๑

อุทฺทสิฏฺฐจา โข อายสฺมฺนฺโต เสขียา ฐมฺมา.
 ตตฺถายสฺมฺนฺเต ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
 ทุตฺติยมฺปิ ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตตฺติยมฺปิ
 ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเธตฺถายสฺมฺนฺโต,
 ตสฺมา ตฺถนฺหี, เอวเมตํ ธารยามีติ
 เสขียา นิฏฺฐจิตฺตา.^๒

อธิกรณสมถา

อิเม โข ปนายสฺมฺนฺโต สตฺต อธิกรณสมถา^๓
 ฐมฺมา อุทฺทเทสํ อาคจฺจนฺติ.

๑. การจัดวรรคตอนไม่เหมือนกับของไทย ของไทยจัดเป็น ๔ วรรค คือ เกี่ยวกับ
 สมณสารูป ๒๖ ข้อ (ฉฬภีสติ สารูปฺปา) เกี่ยวกับโภชนะ ๓๐ ข้อ (สมตีส โภชนปฏิสฺสยฺตฺตา)
 เกี่ยวกับการแสดงธรรม ๑๖ ข้อ (โสฬส ฐมฺมเทศนาปฏิสฺสยฺตฺตา) และเบ็ดเตล็ดอีก ๓ ข้อ
 (ตโย ปกิณฺณกา)

๒. กงฺขา.อฏฺฐ.(ฉบับมหาจุฬาร) เป็น เสขียุทฺเทโส นิฏฺฐจิตฺโต.

๓. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น สตฺตตฺถิกฺกรณสมถา

อุปะปนุญปะปนุหานัน อธิกรณานัน สมถาย วุปสมาย
 สมมุขาวินโย ทาทพุโพ, สติวินโย ทาทพุโพ,
 อมฺพุหวินโย ทาทพุโพ, ปฏินฺณาย การेतพุพฺ,^๑
 เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา,^๒ ตินฺนวตฺถารโกติ.

อุทฺทิกฺกุลา โข อายสฺมฺนฺโต สตฺต อธิกรณสมถา
 ธมฺมา. ตตฺถายสฺมฺนฺเต ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
 หุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตติยมฺปิ
 ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเธตฺถายสฺมฺนฺโต,
 ตสฺมา ตฺถนฺหิ, เอวเมตํ ธารยามิตี

อธิกรณสมถา นิฏฺฐิตา.^๓

อุทฺทิกฺกุลํ โข อายสฺมฺนฺโต นินฺนํ,
 อุทฺทิกฺกุลา จตฺตารอ ปาราชิกา ธมฺมา,
 อุทฺทิกฺกุลา เตรสฺสงฺฆาภิเสสา ธมฺมา,

๑, ๒. ฉบับมหามกุฏฯ เป็น ปฏินฺณายการณ, ตสฺส ปาปิยสิกา

๓. กงฺขา.อภฺ. (ฉบับมหาจุฬฯ) เป็น อธิกรณสมถุเทโส นิฏฺฐิต.

อุทฺทิสฺสุชา เหว อนียตา ฐมา,
 อุทฺทิสฺสุชา ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ฐมา,
 อุทฺทิสฺสุชา เหวนวฺติ ปาจิตฺติยา ฐมา,
 อุทฺทิสฺสุชา จตฺตาริ ปาฐิเทสนียา ฐมา,
 อุทฺทิสฺสุชา เสชีย ฐมา,
 อุทฺทิสฺสุชา สตฺต อธิกรณสมถา ฐมา.

เอตฺตํ ตสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ
 อนวฺทฐมาสํ อุทฺทิสฺสุชา อาคจฺจติ, ตตฺถ สพฺเพเหว
 สมคฺเคหิ สมฺไมทมาเนหิ อวิวทมาเนหิ ลิกฺขิตพฺพนฺติ
 วิตถารุทเทโส ปณฺจโม.^๑

ภิกฺขุปาติโมกฺขํ นิฏฺฐิตํ.

๑. กงฺขา.อฏฺ. (ฉบับมหาจุฬาร) เป็น วิตถารุทเทโส นิฏฺฐิตโต.

ภิกขุณีปาติโมกข์

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ปฺพพกรณํ - ๔

สมฺมุชฺชนี ปทีโป จ อุทกํ อาสเนน จ
อุโปสถสฺส เอตานิ “ปฺพพกรณนฺ”ติ วุจฺจติ.

ปฺพพกิจฺจํ - ๕

จหนฺทปาริสฺสุทฺธิอุตฺตฺถานํ ภิกขุณีคณฺหา จ โอวาโท
อุโปสถสฺส เอตานิ “ปฺพพกิจฺจนฺ”ติ วุจฺจติ.

ปตฺตกลองฺคา - ๔

อุโปสฺสโถ ยาวติกา จ ภิกขุณี กมฺมปฺปตฺตา
สภาคापตฺติโย จ น วิชฺชนฺติ
วชฺชนียา จ ปุคฺคลา ตสฺมี น โหนฺติ
“ปตฺตกลนฺ”ติ วุจฺจติ.

ปฺพพกรณปฺพพกิจฺจานิ สมฺาเปตฺวา เหสิตापตฺติกสฺส

สมคคฺสฺส ภิกขุณิสงฺฆสฺส อนุมฺติยา ปาติโมกฺข์ อุกฺทิสิตฺตุ
 อาราน्हํ กโรม.

นินทานุกฺุเทโส

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อชฺชูปฺโสเถ ปนฺนรโส,
 ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺกฺลํ, สงฺโฆ อฺปฺโสถํ กเรยฺย,
 ปาติโมกฺข์ อุกฺทิสฺเสยฺย.

ก็ สงฺฆสฺส ปุพฺพกิจฺจํ, ปาริสฺสุธี อยฺยาโย
 อาโรเจถ, ปาติโมกฺข์ อุกฺทิสฺสสามิ, ตํ สพฺพาว
 สนฺตา สาธุกํ สุโณมฺม มนฺสิ กโรม. ยสฺสา สฺยา
 อาปตฺติ, สา อาวิกเรยฺย, อสนฺติยา อาปตฺติยา
 ตฺถุหิ ภาวิตพฺพํ, ตฺถุหิภาเวเน โข ปนฺายยาโย
 “ปฺริสฺสุธา”ติ เวทิสฺสามิ. ยถา โข ปนฺ ปจฺเจกปฺภุสฺสสา
 เวยฺยากรณํ โหติ, เอวเมวํ เอวรฺุปาย ปฺริสฺสาย
 ยาวตฺติยํ อนฺุสาวิตฺ โหติ. ยา ปนฺ ภิกขุณี ยาวตฺติยํ
 อนฺุสาวียมาเน สฺรมาณา สนฺฺตี อาปตฺติ นาวิกเรยฺย,

สมฺปชานมฺสวาทสฺสา โหติ. สมฺปชานมฺสวาทो โข
 ปนายุยาโย, อนฺตรายิกो ฌมฺโฆ วฺตุโต ภควตา, ตสฺมา
 สรมานาย ภิกฺขุณฺเีย อาปฺนุนาย วิสฺสุทฺธาเปกฺขาย
 สนฺตี อปฺตติ อวิกาตพฺพา, อวิกตา หิสฺสา
 ผาสฺ โหติ.

อุทฺทิสฺสํ โข อยุยาโย นินานํ. ตตฺถายุยาโย
 ปฺจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, ทฺตียมฺปิ ปฺจฺฉามิ,
 กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, ตตฺตียมฺปิ ปฺจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ
 ปฺริสฺสุทฺธา, ปฺริสฺสุทฺเธตฺถายุยาโย, ตสฺมา ตฺถนฺหิ,
 เอวเมตํ ฌารยามีติ

นินานํ นินฺนฺจิตํ.^๑

ปาราชิกุฑุเทโส

ตฺตริเม อฏฺฐ ปาราชิกา ฌมฺมา อุทฺเทสํ
 อาคจฺจนฺติ.

๑. กจฺจ.อฏฺฐ.(ฉบับมหาจุฬาร) เป็น นินานุฑุเทโส นินฺนฺจิตโต.

เมถุนธมฺมสิกขาปทํ

(๑) ยา ปน ภิกขุณี จนฺทโส เมถุนํ ธมฺมํ
ปฏฺิเสเวยฺย, อนฺตมโส ติรจฺจานคเตนปิ, ปาราชิกา
โหติ อสํวาสา.

อทินฺนาทานสิกขาปทํ

(๒) ยา ปน ภิกขุณี คามา วา อรณฺญา
วา อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทึเยยฺย, ยถารูเป
อทินฺนาทาเน ราชานो โจโร คเหตุวา หเนยฺยํ วา
พนฺธเยยฺยํ วา ปพฺพาเซยฺยํ วา “โจราสิ พาลาสี
มฺหฬฺหาลี เถนาสี”ติ, ตถารูปํ ภิกขุณี อทินฺนํ
อาทึยมาณา อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา.

มนุสฺสวิคฺคหสิกขาปทํ

(๓) ยา ปน ภิกขุณี สณฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ
ชีวิตา โวโรเปยฺย, สตฺถหารกํ วาสฺส ปรีเยเสยฺย,
มรณวณฺณํ วา สํวณฺเณยฺย, มรณาย วา
สมาทเปยฺย “อมฺโห ปุริส กึ ตฺยฺหิมินา ปาปเกน

หุชฺชิวีเตน, มตํ เต ชีวิตา เสยฺโย”ติ, อิติ
จิตตมณา จิตตสงฺกปฺปา อนเนกปริยาเยน มรณวณฺณํ
วา สํวณฺณเยยฺย, มรณาย วา สมาทเปยฺย, อยมฺปิ
ปาราชิกา โหติ อสงฺวสา.

อตุตฺตริมนุสฺสธมฺมสิกฺขาปทํ

(๔) ยา ปน ภิกฺขุณี อนภิขานํ อตุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ
อตุตฺตฺปนายิกํ อลฺมรียฉาณทสฺสํ สมุทาจเรยฺย “อิติ
ชานามิ, อิติ ปสฺสามิ”ติ, ตโต อปเรน สมเยน
สมนุคฺคาหีเยมานา วา อสมนุคฺคาหีเยมานา วา อาปฺนฺนา
วิสฺสุทฺธาเปกฺขา เอวํ วเทยฺย “อชานเมวํ อยฺเย
อวจํ ชานามิ, อปสฺสํ ปสฺสามิ, ตฺวจจํ มุสา
วิลปฺนุ”ติ, อญฺจตฺร อธิมานา, อยมฺปิ ปาราชิกา
โหติ อสงฺวสา.

อุพฺพชานมฺมณฺฑลิกาสิกฺขาปทํ

(๕) *^๑ ยา ปน ภิกฺขุณี อวสฺสฺตฺตา อวสฺสฺตฺสฺส

๑. สิกฺขาบทที่มีสัณฺฑลภษณํ * นี้ ไม่มีในภิกฺขุปาติโมกข์

ปริสปกุคฺคสฺส อรทฺทกั อุกุพฺพชาณฺณมณฺทลั อามสฺนั
 วา ปรามสฺนั วา คหณั วา จุปนั วา ปฏฺฐิปิพฺพนั
 วา สาทิเยยฺย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อลัวสา
 อุกุพฺพชาณฺณมณฺทลิกา.

วชฺชปฺปฏฺฐิจฺฉาทิกาสิกขาปทั

(๖) * ยา ปน ภิกขุณี ชานั ปาราชิกั ฌมฺมั
 อชฺฉมาปนฺนั ภิกขุณี เนวตฺตนา ปฏฺฐิจฺเจยฺย, น
 คณฺสฺส อโรเจยฺย, ยทา จ สา จิตา วา อสฺส
 จุตา วา นาสิตา วา อวสฺสฎฺฐา วา, สา ปจฺฉา
 เอวั วเทยฺย “ปุพฺพเววาทั อยฺเย อณฺณาสี เอตฺ
 ภิกขุณี ‘เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินี’ติ,
 โน จ โช อตฺตนา ปฏฺฐิจฺเจสฺสั, น คณฺสฺส
 อโรเจสฺสนุ”ติ, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อลัวสา
 วชฺชปฺปฏฺฐิจฺฉาทิกา.

อุกฺกชิตตานุวตฺตติกาสิกขาปทั

(๗) * ยา ปน ภิกขุณี สมคฺเคน สงฺเขน อุกฺกชิตฺตั

ภิกขุ ฌมฺเมณ วินยฺเณ สตฺถุสฺสเนน อนาหารํ
 อปฺปฏิการิ อกตสหายํ ตมนฺวตฺเตยฺย, สํ ภิกขุณี
 ภิกขุณีหิ เอวมสฺส วจฺนียา “เอโส โข อยฺเย
 ภิกขุ สมคฺเคน สงฺเขน อุกฺขิตฺโต, ฌมฺเมณ วินยฺเณ
 สตฺถุสฺสเนน อนาหาริ อปฺปฏิการิ อกตสหายิ,
 มายฺเย เอตํ ภิกขุ อนุวตฺตี”ติ, เอวญฺจ สํ
 ภิกขุณี ภิกขุณีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺหะยฺย,
 สํ ภิกขุณี ภิกขุณีหิ ยาวตฺติยํ สมนฺุภาสิตพฺพา
 ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคาย, ยาวตฺติยญฺเจ สมนฺุภาสियมานา
 ตํ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสฺลํ, โน เจ
 ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา
 อุกฺขิตฺตานฺวตฺติกา.

อฏฺจวตฺถกาสิกฺขาปํ

(๘) * ยา ปน ภิกขุณี อวสฺสูตา อวสฺสูตสฺส
 ปฺริสฺปกฺคลสฺส หตฺถคฺคหณํ วา สํทึเยยฺย,
 สงฺฆาฏฺิกณฺณคฺคหณํ วา สํทึเยยฺย, สนฺตึฏฺเญยฺย

วา, สลลเปยฺย วา, สงฺเกตํ วา คจฺเจยฺย,
 ปุริสสฺส วา อพฺภากมฺนํ สาทิเยยฺย, ฉนฺนํ วา
 อนฺุปวิเสยฺย, กายํ วา ตทตฺถาย อุปสํหเรยฺย
 เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏฺฐิเสวนตฺถาย, อยมฺปิ
 ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อฏฺฐจวตฺถกา.

อุทฺทิฏฺฐจา โข อຍ္ຍាយโ อฏฺฐจ ปาราชิกา ฐมฺมา.
 เยสํ ภิกขุณี อภฺยตฺรํ วา อภฺยตฺรํ วา
 อาปชฺชิตฺตวา น ลภติ ภิกขุณีหิ สทฺธิ สํวาสํ ยถา
 ปฺุเร, ตถา ปจฺฉา, ปาราชิกา โหติ อสํวาสา.

ตตฺถายຍ္ຍាយโ ปจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
 ทฺุதியมฺปิ ปจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตติยมฺปิ
 ปจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺธตฺถายຍ္ຍាយโ,
 ตสฺมา ตฺถุหิ, เอวเมตํ ธารยามีตี

ปาราชิกํ นิฏฺฐิตํ.^๑

๑. กงฺขา.อฏฺ. (ฉบับมหาจุฬาร) เป็น ปาราชิกุทฺทโส นิฏฺฐิตโต.

สงฆมาทิสเสสุทเทโส

อิเม โข ปนายยาโย สตุตฺตรส สงฆมาทิสเสสา
ธมฺมา อุตฺเทสํ อากคฺจนฺตติ.

อุสฺสยวาทิกาสิกขาปทํ

(๑) * ยา ปน ภิกฺขุณี อุสฺสยวาทิกา วิหเรยฺย
คหปตฺตินา वा คหปตฺติปฺตฺเตน वा ทาเสน वा
กมฺมกาเรน वा อนฺตมโส สมณปริพฺพพาชเกนาปิ,
อยมฺปิ^๑ ภิกฺขุณี ปจฺมาปตฺติกํ ธมฺมํ อापนฺนา
นิตฺสสารณียํ สงฆมาทิสเสสํ.

โจรีวฺจฺจาปิการศึกษาปทํ

(๒) * ยา ปน ภิกฺขุณี ชานํ โจรี วชฺฉํ วิทิตํ
อนปโลเกตฺวา ราชานํ वा สงฺฆํ वा คณํ वा
ปฺคํ वा เสถี वा, อณฺตมตฺร กปฺปา วฺจฺจาเปยฺย,
อยมฺปิ ภิกฺขุณี ปจฺมาปตฺติกํ ธมฺมํ อापนฺนา
นิตฺสสารณียํ สงฆมาทิสเสสํ.

๑. วิภิกฺขุณี. ๓/๖๗๙/๑๘. เป็น อย

เอกคามนฺตรคมนสิกขาปทํ

(๓) * ยถา ปน ภิกขุณี เอกา วา คามนฺตรํ
 คจฺเจยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเจยฺย, เอกา วา
 รตฺตํ วิปฺปวเสยฺย, เอกา วา คณฺมหา โอิหิเยยฺย,
 อยมฺปิ ภิกขุณี ปจฺมาปตฺตํ ฌมฺมํ อาปนฺนา
 นิสฺสารณียํ สงฺฆาทีเสถํ.

อุกฺขิตตกโอสารณสิกขาปทํ

(๔) * ยถา ปน ภิกขุณี สมคฺเคน สงฺฆเณ
 อุกฺขิตตํ ภิกขุณี ฌมฺเมน วินยเณ สตฺถุสฺสเนน
 อนปฺโลเกตฺวา การกสงฺฆํ, อนนฺถาย คณฺสฺส จนฺทํ
 โอสาทเรยฺย, อยมฺปิ ภิกขุณี ปจฺมาปตฺตํ ฌมฺมํ
 อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทีเสถํ.

โกชนปฏฺิคฺคหณปจฺมสิกขาปทํ

(๕) * ยถา ปน ภิกขุณี อวสฺสูตา อวสฺสูตฺส
 ปฺริสฺปคฺคฺลสฺส หตฺถโต ชาหณียํ วา โภชนียํ วา
 สหตฺถา ปฏฺิคฺคเหตุวา ชาเหยยฺย วา ภูณฺเชยฺย

วา, อยมฺปิ ภิกฺขุณี ปจฺมาปตฺตํ ฌมฺมํ อापนฺนา
 นิสฺสารณียํ สงฆาทีเสสํ.

โภชนปฏิคฺคหณหุตฺยสิกฺขาปทํ

(๖) * ยา ปน ภิกฺขุณี เอวํ วเพยฺย “กึ เต
 อยฺเย เอโส ปุริสฺปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา
 อนวสฺสุโต วา, ยโต ตวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆ อยฺเย
 ยํ เต เอโส ปุริสฺปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา
 โภชนียํ วา, ตํ ตวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท
 วา ภูยฺช วา”ติ, อยมฺปิ ภิกฺขุณี ปจฺมาปตฺตํ
 ฌมฺมํ อापนฺนา นิสฺสารณียํ สงฆาทีเสสํ.

สญฺจริตฺตสิกฺขาปทํ

(๗) ยา ปน ภิกฺขุณี สญฺจริตฺตํ สฺมาปชฺเชยฺย
 อิตฺถิยา วา ปุริสมตี ปุริสฺส วา อิตฺถิมตี, ขายตฺตเน
 วา ชารตฺตเน วา อนตฺมโส ตงฺขณิกายปิ, อยมฺปิ
 ภิกฺขุณี ปจฺมาปตฺตํ ฌมฺมํ อापนฺนา นิสฺสารณียํ
 สงฆาทีเสสํ.

พุทธโอสถสิกขาบท

(๘) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณี พุฏฺฐา โทสา อปฺปตีตา
 อมฺมุลเกน ปาราชิเกน ฐมฺเมเน อนฺนุทฺธเสยฺย “อปฺเปว
 นาม นํ อิมฺมาหา พฺรหฺมจฺริยา จาเวยฺยนฺ”ติ,
 ตโต อปฺเรน สมเยน สมนฺนุคฺคาหีเยมานา วา
 อสมฺนฺนุคฺคาหีเยมานา วา อมฺมุลกญฺเจว ตํ อธิกรณํ
 โหติ, ภิกขุณี จ โทสํ ปตฺติฏฺฐาติ, อยมฺปิ
 ภิกขุณี ปจฺมาปตฺตีกํ ฐมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ
 สงฺฆาทีเสสํ.

อณฺฎภาคิยสิกขาบท

(๙) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณี พุฏฺฐา โทสา อปฺปตีตา
 อณฺฎภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิณฺจิทฺเทสํ เลสฺมตฺตํ
 อุปาทาย ปาราชิเกน ฐมฺเมเน อนฺนุทฺธเสยฺย “อปฺเปว
 นาม นํ อิมฺมาหา พฺรหฺมจฺริยา จาเวยฺยนฺ”ติ,
 ตโต อปฺเรน สมเยน สมนฺนุคฺคาหีเยมานา วา
 อสมฺนฺนุคฺคาหีเยมานา วา อณฺฎภาคิยญฺเจว ตํ อธิกรณํ

โหติ, โกจิ เทโส เลสมตโต อุปาทินฺโน, ภิกฺขุณี จ
โหสิ ปตฺติฏฺฐาติ, อยมฺปิ ภิกฺขุณี ปจฺมาปตฺตํ ฌมฺมํ
อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฆมาทีเสสํ.

สิกฺขํปจฺจาจิกฺขณสิกฺขาปํ

(๑๐) * ยา ปน ภิกฺขุณี กุปีตา อนตฺตมฺนา เอวํ
วเทยฺย “พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ฌมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ,
สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กิณฺฺนฺมาว
สมณฺนโย ยา สมณฺนโย สกฺยธิตโร, สนฺตตฺตวฺยาปิ
สมณฺนโย ลชฺชฺชินฺนโย กุกฺกฺจจิกฺกา สิกฺขาการา, ตาสาหํ
สนฺตติเก พุรฺหมจฺริยํ จริสฺสามิ”ติ. สา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ
เอวมสฺส วจฺนียา “มายเย กุปีตา อนตฺตมฺนา
เอวํ อวจ ‘พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ฌมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ,
สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กิณฺฺนฺมาว
สมณฺนโย ยา สมณฺนโย สกฺยธิตโร, สนฺตตฺตวฺยาปิ
สมณฺนโย ลชฺชฺชินฺนโย กุกฺกฺจจิกฺกา สิกฺขาการา, ตาสาหํ
สนฺตติเก พุรฺหมจฺริยํ จริสฺสามิ’ติ, อภิริมายเย

สฺวากุขาโต ธมฺโม, จร พุรหฺมจริยํ สมนฺมา ทุกฺขสฺส
 อนฺตกิริยาเย”ติ, เอวญฺจ สํ ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ
 วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สํ ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ
 ยาวตตฺติยํ สมนฺภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคฺคาเย,
 ยาวตตฺติยญฺเจ สมนฺภาสิยามานา ตํ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย,
 อิจฺเจตํ กุสฺลํ, โน เจ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ
 ภิกฺขุณี ยาวตตฺติยกํ ธมฺมํ อापฺนฺนา นิสฺสํสารณฺีเย
 สงฺฆาทีเสสฺส.

อธิกรณกฺปิตสิกฺขาปทํ

(๑๑) * ยา ปน ภิกฺขุณี กิสฺมิญฺจิทฺเว อธิกรณ
 ปจฺจจากตา กฺปิตา อนตฺตมฺนา เอวํ วเพยฺย
 “ฉนฺหคฺคามินิโย จ ภิกฺขุณีโย, โทสคฺคามินิโย จ
 ภิกฺขุณีโย, โมหคฺคามินิโย จ ภิกฺขุณีโย, ฆยคฺคามินิโย
 จ ภิกฺขุณีโย”ติ, สํ ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ เอวมสฺส
 วจฺนีเยา “มายฺเย กิสฺมิญฺจิทฺเว อธิกรณ ปจฺจจากตา
 กฺปิตา อนตฺตมฺนา เอวํ อวจ ‘ฉนฺหคฺคามินิโย จ

ภิกขุณีโย, โทสคามินีโย จ ภิกขุณีโย, โมหคามินีโย
 จ ภิกขุณีโย, ภยคามินีโย จ ภิกขุณีโย’ติ, อยฺยา
 ไช ฉนฺหาปิ คจฺเจยฺย, โทสาปิ คจฺเจยฺย, โมหาปิ
 คจฺเจยฺย, ภยาปิ คจฺเจยฺยา”ติ. เอวญจ สา ภิกขุณี
 ภิกขุณีหิ วุจฺจมาณา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา
 ภิกขุณี ภิกขุณีหิ ยาวตตฺติยํ สมฺนุภาสิตพฺพา ตสฺส
 ปฏฺฐินิสฺสคฺคาय, ยาวตตฺติยญฺเจ สมฺนุภาสียมาณา ตํ
 ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺย,
 อยมฺปิ ภิกขุณี ยาวตตฺติยกํ ฌมฺมํ อาปนฺนา
 นิสฺสสารณฺียํ สงฆมาทิสเสสํ.

ปาปสมาจารปจฺมสิกขาปทํ

(๑๒) * ภิกขุณีโย ปเนว สํสฺฐจา วิหรนฺติ ปาปา-
 จารา ปาปสฺสหา ปาปสิโลกา ภิกขุณีสงฺฆสฺส วิเหสิกา
 อญฺญมณฺเณสฺสา วชฺชปฏฺฐิจฺฉาทิกา, ตา ภิกขุณีโย
 ภิกขุณีหิ เอวมสฺส วจฺเญยา “ภคินีโย ไช สํสฺฐจา

วิหรนฺติ ปาปาจารา ปापสฺสทา ปापลิลอกา ภิกขุณี-
 สงฺฆสฺส วิหเสสิกา อญฺญมญฺฉิสฺสา วชฺชปฺปฏฺฐิจฺฉาทิกา,
 วิวิจฺจถายเย, วิเวกญฺเอย ภาคินีํ สงฺโฆ ฆณฺเณตี”ติ,
 เอวญฺจ ตา ภิกขุณีโย ภิกขุณีหิ วุจฺจมานา ตเถว
 ปคฺคณฺหะยฺยํ, ตา ภิกขุณีโย ภิกขุณีหิ ยาวตตียํ
 สมนฺุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏฺฐินิสฺสคฺคาย, ยาวตตียญฺเจ
 สมนฺุภาสิตยมานา ตํ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺยํ, อิจฺเจตํ กุสลํ,
 โน เจ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺยํ, อิมานิ ภิกขุณีโย ยาว-
 ตตียกํ ฐมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทีเสสํ.

ปาปสมาจารหุติยสิกขาปทํ

(๑๓) * ยา ปน ภิกขุณี เอวํ วเหยย “สํสฺฐจาว
 อยฺเย ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถ,
 สนฺติ สงฺฆे อญฺญาปิ ภิกขุณีโย เอวาจารา เอวสฺสทา
 เอวลิลอกา ภิกขุณิสงฺฆสฺส วิหเสสิกา อญฺญมญฺฉิสฺสา
 วชฺชปฺปฏฺฐิจฺฉาทิกา, ตา สงฺโฆ น กิณฺจि อาห
 ตุมฺหญฺเอย สงฺโฆ อญฺญาป ปริภเวณ อกฺขนฺติยา

เวภสฺสึยา ทฺพฺพลฺยา เอวมฺหา ‘ภคินิโย โช สํสฺฐจา
 วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุ-
 สงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺมมณฺณิสฺสา วชฺชปฺปฏฺิจฺฉาทิกา,
 วิวิจฺจถายเย, วิเวกญฺเวย ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺณเณตี’ติ,”
 สา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ เอวมฺสฺส วจนียา “มายเย
 เอวํ อวจ, สํสฺฐจา ว ยเย ตฺมฺเห วิหรถ, มา
 ตฺมฺเห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สงฺฆเ อญฺญาปิ
 ภิกฺขุณีโย เอวาจารา เอวสทฺทา เอวสิโลกา ภิกฺขุ-
 สงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺมมณฺณิสฺสา วชฺชปฺปฏฺิจฺฉาทิกา,
 ตา สงฺโฆ น กิณฺจิ อาห, ตฺมฺหณฺเวย สงฺโฆ
 อญฺญา ย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสึยา ทฺพฺพลฺยา
 เอวมฺหา ‘ภคินิโย โช สํสฺฐจา วิหรนฺติ ปาปาจารา
 ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุ-
 สงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺมมณฺณิสฺสา วชฺชปฺปฏฺิจฺฉาทิกา,
 วิวิจฺจถายเย, วิเวกญฺเวย ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺณเณตี’ติ,”
 เอวญฺจ
 สา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย,

สา ภิกขุณี ภิกขุณีหิ ยาวตติยํ สมณฺภาสิตพฺพา ตสฺส
 ปฏฺินิสฺสคฺคาย, ยาวตติยญฺเจ สมณฺภาสियมานา ตํ
 ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย,
 อยมฺปิ ภิกขุณี ยาวตติยํ ฌมฺมํ อาปนฺนา
 นิสฺสารณฺนํ สงฺฆาทิสฺสํ.

สงฺฆเภทภิกฺขาปทํ

(๑๔) ยา ปน ภิกขุณี สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เกทาย
 ปรกุกฺขเมยฺย, เกทนสํวตฺตนิกํ वा อธิกรณํ สมาทาย
 ปคฺคยฺห ติฏฺฐเจยฺย, สา ภิกขุณี ภิกขุณีหิ เอวมสฺส
 วจฺนํยา “มายฺยา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เกทาย
 ปรกุกฺมิ, เกทนสํวตฺตนิกํ वा อธิกรณํ สมาทาย
 ปคฺคยฺห อฏฺฐจฺจาสฺส, สเมตายฺยา สงฺฆเณ, สมคฺโค หิ
 สงฺโฆ สมฺโมหมาโน อวิวหมาโน เอกุทฺเทโส ผาสฺ
 วิหฺรตี”ติ. เอวญฺจ สา ภิกขุณี ภิกขุณีหิ วุจฺจมานา
 ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกขุณี ภิกขุณีหิ ยาวตติยํ
 สมณฺภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคาย, ยาวตติยญฺเจ

สมนุภาสิยมาณา ตํ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ,
 โน เจ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุณี ยาว-
 ตตฺติยกํ ฌมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆมาทิสเส.

เมทานุวตฺตกสิทฺธาปทํ

(๑๕) ตสฺสาเยว โข ปน ภิกฺขุณิยา ภิกฺขุณิโย
 โหนฺติ อนฺวตฺติกา วคฺควาทิกา เอกา วา เทว วา
 ติสฺโส วา, ตา เอวํ วเพยฺยํ “มายฺยาโย เอตํ
 ภิกฺขุณี กิณฺจิ อวฺจตุถ, ฌมฺมวาทินิ เจสา ภิกฺขุณี,
 วินยวาทินิ เจสา ภิกฺขุณี, อมฺหากณฺเจสา ภิกฺขุณี
 จนฺทณฺจ รุจฺฉณฺจ อาทาย โวหฺรติ, ชานาติ, โน ภาสติ,
 อมฺหากมฺเปตํ ชมตี”ติ, ตา ภิกฺขุณิโย ภิกฺขุณีหิ
 เอวมสฺสุ วจฺนียา “มายฺยาโย เอวํ อวฺจตุถ, น เจสา
 ภิกฺขุณี ฌมฺมวาทินิ, น เจสา ภิกฺขุณี วินยวาทินิ,
 มายฺยานมฺปิ สงฺฆเมโท รุจฺฉิตฺถ, สเมตายฺยานํ
 สงฺเขน, สมคฺโค หิ สงฺโฆ สมฺเมทมาโน อวิวทมาโน
 เอกุทฺเทโส ผาสฺสุ วิหฺรตี”ติ, เอวณฺจ ตา ภิกฺขุณิโย

ภิกขุณีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺหะเยยฺยํ, ตา
 ภิกขุณีโย ภิกขุณีหิ ยาวตตฺติยํ สมนุภาสิตพฺพา
 ตสฺส ปฏฺฐินิสฺสคฺคาย, ยาวตตฺติยญฺเจ สมนุภาสิตยมานา
 ตํ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺยํ, อิจฺเจตํ กุสฺลํ, โน เจ
 ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺยํ, อิมายิ ภิกขุณีโย ยาวตตฺติยกํ
 ฌมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารถนียํ สงฺฆมาทิสฺเสถ.

ทุพฺพลสิกฺขาปทํ

(๑๖) ภิกขุณี ปเนว ทุพฺพลชาติกา โหติ อุทฺเทส-
 ปริยาปนฺเนสฺสุ ลิกฺขาปเทสฺสุ ภิกขุณีหิ สหธมฺมิกํ
 วุจฺจมานา อตฺตทานํ อวจฺฉนียํ กโรติ “มา มํ
 อยฺยาโย กิณฺจิ อวจฺจตุถ กฺลฺยาณํ วา ปาปกํ วา,
 อหฺมฺปายฺยาโย น กิณฺจิ วกฺขามิ กฺลฺยาณํ วา
 ปาปกํ วา, วิธมฺถายฺยาโย มม วจฺจนายา”ติ, สทา
 ภิกขุณี ภิกขุณีหิ เอวมสฺส วจฺฉนียา “มายฺยา อตฺตทานํ
 อวจฺฉนียํ อกาสิ, วจฺฉนียเมว อยฺยา อตฺตทานํ กโรตุ,
 อยฺยาปิ ภิกขุณีโย วทตุ สหธมฺเมน, ภิกขุณีโยปิ

อยฺยํ วกฺขนฺติ สหฺรฺมเมฺน, เหวํ สํวฺทฺธา ทิ
 ตสฺส ภควโต ปฺริสา ยทฺธิ อญฺญมญฺญวจเนน
 อญฺญมญฺญวฺจฺจาปเนนา”ติ. เหวญจ สา ภิกฺขุณี
 ภิกฺขุณีหิ วุจฺจมาณา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา
 ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ ยาวตติยํ สมนฺภาสิตพฺพา ตสฺส
 ปฏฺินิสฺสคฺคาย, ยาวตติยญฺเจ สมนฺภาสियมาณา ตํ
 ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ
 ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ ภิกฺขุณี ยาวตติยกํ
 ธรรมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆมาทิสเสสํ.

กฺลทฺฐลิกฺขาปทํ

(๑๗) ภิกฺขุณี ปเนว อญฺญตฺรํ คามํ วา นิคมํ
 วา อฺปนิสฺสาย วิหฺรติ กฺลทฺฐลิกา ปาปสฺมาจารา,
 ตสฺสา โข ปาปกา สฺมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว
 สฺยยนฺติ จ, กฺลาณี จ ตาย พุฏฺฺจานิ ทิสฺสนฺติ
 เจว สฺยยนฺติ จ, สา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ เหวมสฺส
 วจฺนียา “อฺยฺยา โข กฺลทฺฐลิกา ปาปสฺมาจารา,

อยฺยาย โข ปาปกา สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว
 สฺยฺยนฺติ จ, กุลาณี จายฺยาย ทฺฏฺฏาณี ทิสฺสนฺติ
 เจว สฺยฺยนฺติ จ, ปกฺกมตายฺยา อิมฺมาหา อาวาสา,
 อลํ เต อีธ วาเสนา”ติ. เอวญฺจ สา ภิกขุณี
 ภิกขุณีหิ วุจฺจมานา ตา ภิกขุณีโย เอวํ วเพยฺย
 “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกขุณีโย, โทสคามินิโย จ
 ภิกขุณีโย, โมหคามินิโย จ ภิกขุณีโย, ภัยคามินิโย
 จ ภิกขุณีโย, ตาทิสฺสิกาย อาปตฺตติยา เอกจฺจํ
 ปพฺพวาเชนฺติ, เอกจฺจํ น ปพฺพวาเชนฺตี”ติ, สา
 ภิกขุณี ภิกขุณีหิ เอวมสฺส วจฺนียา “มายฺยา
 เอวํ อวจ, น จ ภิกขุณีโย ฉนฺทคามินิโย, น
 จ ภิกขุณีโย โทสคามินิโย, น จ ภิกขุณีโย
 โมหคามินิโย, น จ ภิกขุณีโย ภัยคามินิโย, อยฺยา
 โข กุลทฺฐิกาย ปาปสมาจารา, อยฺยาย โข ปาปกา
 สมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สฺยฺยนฺติ จ, กุลาณี
 จายฺยาย ทฺฏฺฏาณี ทิสฺสนฺติ เจว สฺยฺยนฺติ จ,

ปกฺกมตายฺยา อิมฺมหา อาวาสา, อลํ เต อิศ
 วาเสนา”ติ. เอวญฺจ สา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ วุจฺจมาณา
 ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ ยาว-
 ตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคาย, ยาว-
 ตติยญฺเจ สมนุภาสียมาณา ตํ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย,
 อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อยมฺปิ
 ภิกฺขุณี ยาวตติยกํ ฃมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ
 สงฺฆมาทิสเสลํ.

อุทฺทิสฺสา โข อยฺยาโย สตฺตฺรส สงฺฆมาทิสเสสา
 ฃมฺมา นว ปจฺมาปตฺติกา, อฏฺฐ ยาวตติยกา, เยลํ
 ภิกฺขุณี อญฺจตรํ วา อญฺจตรํ วา อาปชฺชติ,
 ตาย ภิกฺขุณียา อุภโตสงฺฆे ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํ.
 จินฺณฺมานตฺตา ภิกฺขุณี ยตฺถ ลียา วีสฺติคฺโณ
 ภิกฺขุณิสงฺโฆ, ตตฺถ สา ภิกฺขุณี อพฺเภตพฺพา.
 เอกายปิ เจ อฺนโน วีสฺติคฺโณ ภิกฺขุณิสงฺโฆ ตํ
 ภิกฺขุณี อพฺเภยฺย, สา จ ภิกฺขุณี อนพฺภิตา,

ตา จ ภิกขุณีโย คารยฺหา, อยํ ตตฺถ สามีจิ.
 ตตฺถายฺยาโย ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา,
 ทฺติยมฺปิ ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา, ตติยมฺปิ
 ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา, ปริสฺสุเธตฺถายฺยาโย,
 ตสฺมา ตฺถนฺหิ, เอวเมตํ ธารยามีติ
 สงฺฆาทีเสโส นฺฏิจฺติเต.^๑

วิตถารุทเทโส

นิสฺสคฺคิยปาจิตฺติยา

อิเม โข ปนายฺยาโย तीส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา
 รมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺจนฺติ.

ปตฺตสนฺนิจยสิกฺขาปทํ

(๑) * ยา ปน ภิกขุณี ปตฺตสนฺนิจยํ กเรยฺย,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

๑. กงฺขา.อฎฺ.(ฉบับมหาจุฬาร) เป็น สงฺฆาทีเสสุทเทโส นฺฏิจฺติเต.

อกาลจีวรภิกษุสงฆ์

(๒) * ยถา ปน ภิกษุสงฆ์ อกาลจีวร “กาลจีวร” ติ
อภิกษุสงฆ์ติ ภาษาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

จีวรปริวรรตสิกขาบท

(๓) * ยถา ปน ภิกษุสงฆ์ ภิกษุสงฺฆา สทุธิ จีวรํ
ปริวรรตเตตฺวา สภา ปจฺจมา เอวํ วเพยฺย “หนฺนทายเย
ตุยฺหํ จีวรํ, ออาหาร เมตํ จีวรํ, ยํ ตฺยฺหํ ตฺยฺหเมเวตํ,
ยํ มยฺหํ มยฺหเมเวตํ, ออาหาร เมตํ จีวรํ, สกํ
ปจฺจมาหฺรา” ติ อจฺจินฺหเพยฺย วา อจฺจินฺหาเปยฺย วา,
นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

อณฺเวยวิญญาปนสิกขาบท

(๔) * ยถา ปน ภิกษุสงฆ์ อณฺเวย วิญญาเปตฺวา
อณฺเวย วิญญาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

อณฺเวยเจตนาปนสิกขาบท

(๕) * ยถา ปน ภิกษุสงฆ์ อณฺเวย เจตนาเปตฺวา
อณฺเวย เจตนาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ปจรมสงฆ์ภิกขาปณสิกขาปทํ

(๖) * ยถา ปน ภิกขุณี อภฺยทตฺถิเกน ปริกฺขารเณ
อภฺยทฺทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อภฺยํ เจตทาเปยฺย,
นิตฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ทุตฺติยสงฆ์ภิกขาปณสิกขาปทํ

(๗) * ยถา ปน ภิกขุณี อภฺยทตฺถิเกน ปริกฺขารเณ
อภฺยทฺทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สภฺยญาจิกเกน อภฺยํ
เจตทาเปยฺย, นิตฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ปจรมคณิกเจตทาปณสิกขาปทํ

(๘) * ยถา ปน ภิกขุณี อภฺยทตฺถิเกน ปริกฺขารเณ
อภฺยทฺทฺทิสิเกน มหาชนิกเกน อภฺยํ เจตทาเปยฺย,
นิตฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ทุตฺติยคณิกเจตทาปณสิกขาปทํ

(๙) * ยถา ปน ภิกขุณี อภฺยทตฺถิเกน ปริกฺขารเณ
อภฺยทฺทฺทิสิเกน มหาชนิกเกน สภฺยญาจิกเกน อภฺยํ
เจตทาเปยฺย, นิตฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ปคฺคลิกเจตาปนสิกขาปทํ

(๑๐) * ยา ปน ภิกฺขุณี อญฺมทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน
อญฺมทฺทิสิเกน ปคฺคลิกเกน สญฺญาจิกเกน อญฺณํ
เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.
ปตฺตวคฺโค ปจฺโม.

ครุปาวรณสิกขาปทํ

(๑๑) * ครุปาวรณํ ปน ภิกฺขุณียา เจตาเปนฺติยา
จตฺกุกํสปรมํ เจตาเปตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตริ
เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ลหุปาวรณสิกขาปทํ

(๑๒) * ลหุปาวรณํ ปน ภิกฺขุณียา เจตาเปนฺติยา
อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตริ
เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

กถินสิกขาปทํ

(๑๓) นิฏฺฐิตจิวฺรสุมิํ ภิกฺขุณียา อุพฺภตฺตสมิํ กถินเ
ทสาหปรมํ อติเรกจิวฺรํ ธาเรตพฺพํ, ตํ อติกฺกาเมนฺติยา,

นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อุโหสิตสิกขาบทํ

(๑๔) นิฆฺจิตจิวรสุํมึ ภิกฺขุณิยา อุพฺภตสุํมึ กถิเน
เอกรตฺตมฺปิ เจ ภิกฺขุณี ติจิวเรน วิปฺปวเสยฺย,
อณฺณตฺร ภิกฺขุณิสมฺมุติยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อกาลจิวรสิกขาบทํ

(๑๕) นิฆฺจิตจิวรสุํมึ ภิกฺขุณิยา อุพฺภตสุํมึ กถิเน
ภิกฺขุณิยา ปเนว อกาลจิวรํ อุปฺปชฺเชยฺย, อากงฺขมานาย
ภิกฺขุณิยา ปฏฺฐิคฺคเหตุพฺพํ, ปฏฺฐิคฺคเหตุวา ชิปฺปเมว
กาเรตพฺพํ, โน จสฺส ปารีปฺฐิ, มาสปรมํ ตาย
ภิกฺขุณิยา ตํ จิวรํ นิภฺชิปีตพฺพํ อุนสฺส ปารีปฺฐิยา
สตียา ปจฺจาสาย. ตโต เจ อุตฺตริ นิภฺชิเปยฺย
สตียาปี ปจฺจาสาย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อณฺณมาตกวิณฺณตฺตสิกขาบทํ

(๑๖) ยา ปน ภิกฺขุณี อณฺณมาตกํ คหปตี
วา คหปตานี วา จิวรํ วิณฺญาเปยฺย อณฺณตฺร

สมยา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ. ตตฺถายํ สมโย,
 อจฺฉินฺนจิวฺรา วา โหติ ภิกฺขุณี, นนฺจจิวฺรา วา,
 อयํ ตตฺถ สมโย.

ตตฺตตฺตริสิกฺขาปํ

(๑๗) ตมฺเจ อณฺเฏตโก คหปติ วา คหปตานี วา
 พหฺุหิ จิวฺเรหิ อภิหฺนฺจํ ปวาเรยฺย, สนฺตฺรตฺตฺรปรมํ
 ตาย ภิกฺขุณิยา ตโต จิวฺรํ สาทิตพฺพํ. ตโต เจ
 อุตฺตริ สาทิเยยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ปจฺมอุปกฺขณฺณสิกฺขาปํ

(๑๘) ภิกฺขุณี ปเนว อุทฺทิสฺส อณฺเฏตกสฺส
 คหปติสฺส วา คหปตานิยา วา จิวฺรเจตาปนฺนํ อุปกฺขณฺ์
 โหติ “อิมินา จิวฺรเจตาปนฺเนน จิวฺรํ เจตาเปตฺวา
 อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุณี จิวฺเรน อจฺฉาเหสฺสามี”ติ. ตตฺร
 เจสา ภิกฺขุณี ปฺพเพ อุปฺปวาริตา อุปฺสงฺกมิตฺวา
 จิวฺเร วิกฺปป์ อापชฺเชยฺย “สาธุ วต มํ आयสฺมา
 อิมินา จิวฺรเจตาปนฺเนน เอวรूपิ วา เอวรूपิ วา

จีวรํ เจตาเปตฺวา อจฺฉาเทหิ”ติ กลฺยาณกมฺมยตํ
 อุปาทาย, นิสฺสัคคิยํ ปาจิตฺตियํ.

หุตฺติยอุปกฺขณฺณสิกฺขาปทํ

(๑๙) ภิกฺขุณี ปเนว อุทฺทิสฺส อุภินฺนํ อณฺเฑตกานํ
 คหปตฺตีนํ วา คหปตานีนํ วา ปจฺเจกจีวร-
 เจตาปนฺนานิ อุปกฺขณฺณานิ โหนฺติ “อิเมหิ มยํ
 ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺเนหิ ปจฺเจกจีวรานิ เจตาเปตฺวา
 อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุณี จีวเรหิ อจฺฉาเทสฺสามา”ติ. ตตฺร
 เจสา ภิกฺขุณี ปุพฺเพ อปฺปวาริตา อุปสงฺกमितฺวา
 จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺย “สาธฺ วต มํ आयสฺมนฺโต
 อิเมหิ ปจฺเจกจีวรเจตาปนฺเนหิ เอวรूपิ วา เอวรूपิ
 วา จีวรํ เจตาเปตฺวา อจฺฉาเทถ อุโภว สนฺตา
 เอเกนา”ติ กลฺยาณกมฺมยตํ อุปาทาย, นิสฺสัคคิยํ
 ปาจิตฺตियํ.

ราชสิกฺขาปทํ

(๒๐) ภิกฺขุณี ปเนว อุทฺทิสฺส ราชา วา ราชโภคฺโค

วา พุราหุมนโณ วา คหปติโก วา พุเตน
 จีวรเจตาปนุหนํ ปหิณเอยย “อิมินา จีวรเจตาปนุหนน
 จีวรํ เจตาเปตฺวา อิตฺถนุหนามํ ภิกฺขุณี จีวเรน
 อจฺจาทเหตี”ติ. โส เจ พุโต ตํ ภิกฺขุณี อุปสงฺกมิตฺวา
 เอวํ วทเอยย “อิทํ โข อยฺเย อยฺยํ อุตฺทิสฺส
 จีวรเจตาปนุหนํ อากตํ, ปฏฺฐิคฺคณฺหาตายฺยา จีวร-
 เจตาปนุหนน”ติ. ตาย ภิกฺขุณิยา โส พุโต เอวมสฺส
 วจฺนีโย “น โข มยํ อาวุโส จีวรเจตาปนุหนํ
 ปฏฺฐิคฺคณฺหาม, จีวรณฺจ โข มยํ ปฏฺฐิคฺคณฺหาม
 กालเณ กปฺปियน”ติ. โส เจ พุโต ตํ ภิกฺขุณี เอวํ
 วทเอยย “อตฺถิ ปนายฺยาย โกจิ เวยฺยาวจฺจกโร”ติ.
 จีวรตฺถิกาย ภิกฺขเว ภิกฺขุณิยา เวยฺยาวจฺจกโร
 นิทฺทิสิตพุโพ อารามิโก วา อุปาสโก วา “เอโส
 โข อาวุโส ภิกฺขุณีณํ เวยฺยาวจฺจกโร”ติ. โส เจ
 พุโต ตํ เวยฺยาวจฺจกรํ สณฺณวาเปตฺวา ตํ ภิกฺขุณี
 อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทเอยย “ยํ โข อยฺเย อยฺยา

เวยยาวจจกริ นินทิสสิ, สณฺณตฺโต โส มยา,
 อุปสงฺกมตายยา กาลน, จีวเรณ ตํ อจฺจาเทสฺสตี”ติ.
 จีวรตฺถิกาย ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา เวยยาวจจกริ
 อุปสงฺกมิตฺวา ทฺวตฺติกฺขตฺตํ โจเทตฺพุโป สารตฺพุโป
 “อตุโถ เม อวฺโส จีวเรนา”ติ, ทฺวตฺติกฺขตฺตํ
 โจทยมานา สารยมานา ตํ จีวรํ อภินิพฺพาเทยฺย,
 อิจฺเจตํ กุสลํ, โน เจ อภินิพฺพาเทยฺย, จตฺกฺขตฺตํ
 ปณฺจกฺขตฺตํ จกฺขตฺตฺปรมํ ตฺถนฺหิภฺภูตฺตาย อุกฺกิสฺส
 ชาติพฺพํ, จตฺกฺขตฺตํ ปณฺจกฺขตฺตํ จกฺขตฺตฺปรมํ ตฺถนฺหิ-
 ภฺภูตา อุกฺกิสฺส ติฏฺฐมานา ตํ จีวรํ อภินิพฺพาเทยฺย,
 อิจฺเจตํ กุสลํ, ตโต เจ อุตฺตริ วายมมานา ตํ
 จีวรํ อภินิพฺพาเทยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. โน
 เจ อภินิพฺพาเทยฺย, ยตฺสฺสา จีวรเจตฺตาปนฺนํ อภตํ,
 ตตฺถ สามํ วา คนฺตพฺพํ, ทฺวโต วา ปาเหตฺพุโป
 “ยํ โข ตฺมฺเห อายสฺมนฺโต ภิกฺขุณี อุกฺกิสฺส
 จีวรเจตฺตาปนฺนํ ปหิณฺนิตฺถ, น ตํ ตฺสฺสา ภิกฺขุณียา

ภิกขุ อตถํ อนุโมติ, ยถุชฺชนตายนฺสมนุโต สกํ, มา
 โว สกํ วินิสฺสา”ติ, อयํ ตตฺถ สามีจิ.
 จีวรฺวคฺโค ทฺติโย.

รूपียสิกขาปทํ

(๒๑) ยถา ปน ภิกขุณี ชาตฺรฺพรชตํ อุกฺคณฺเหยฺย
 วา อุกฺคณฺหาเปยฺย วา อุนิภฺชิตฺตํ วา สาทิเยยฺย,
 นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

รूपียสโฆหารสิกขาปทํ

(๒๒) ยถา ปน ภิกขุณี นานปฺปรการกํ รุปียสโฆหารํ
 สฺมาปชฺเชยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

กยวิกุกยสิกขาปทํ

(๒๓) ยถา ปน ภิกขุณี นานปฺปรการกํ กยวิกุกยํ
 สฺมาปชฺเชยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อุนปญฺจพฺพณฺสิกขาปทํ

(๒๔) ยถา ปน ภิกขุณี อุนปญฺจพฺพณฺเนน ปตฺเตน
 อณฺณํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ตาย ภิกขุณียา โส ปตฺโต ภิกขุณีปริสาย นิสฺสชฺชิตพฺโพ,
โย จ ตสฺสา ภิกขุณีปริสาย ปตฺตปริยนฺโต, โส ตสฺสา
ภิกขุณียา ปทาทพฺโพ “อัย เต ภิกขุณี ปตฺโต
ยาว เกทนาย ธาเรตพฺโพ”ติ, อัย ตตฺถ สามีจิ.

เภสชฺชสิกฺขาปทํ

(๒๕) ยานิ โข ปน ตานิ คิลานานํ ภิกขุณีนํ
ปฏิสายนียานิ เภสชฺชานิ, เสยฺยถิทํ, สปิ นวนีตํ
เตลํ มธฺ ฆาณิตํ, ตานิ ปฏิกฺคเหตฺวา สตฺตาทปรมํ
สนฺุธิการกํ ปริภุญชฺิตพฺพานิ. ตํ อติกาเมนฺุติยา,
นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

จีวรอจฺฉินฺุทนสิกฺขาปทํ

(๒๖) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา สามํ จีวรํ ทตฺวา
กฺปิตา อนตฺตมนา อจฺฉินฺุทเยยฺ วา อจฺฉินฺุทาเปยฺ
วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

สฺตฺตวิภฺตติสิกฺขาปทํ

(๒๗) ยา ปน ภิกขุณี สามํ สฺตฺตํ วิภฺตฺวา

ตนะตวาเยหิ จีวรํ วายาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

มหาเปสการสิกขาบทํ

(๒๘) ภิกฺขุณี ปเนว อุทฺทิสฺส อญฺญาตโก คหปติ
 วา คหปตานี วา ตนะตวาเยหิ จีวรํ วายาเปยฺย,
 ตตฺร เจสา ภิกฺขุณี ปุพฺเพ อปฺปวาริตา ตนะตวาเย
 อุปฺสงฺกमितฺวา จีวเร วิกปฺปํ อาปชฺเชยฺย “อิทํ ไช
 อาวุโส จีวรํ มํ อุทฺทิสฺส วิยฺยติ, आयตฺตฺจ กโรถ,
 วิตฺถตฺตฺจ อปฺปิตฺตฺจ สุวิตฺตฺจ สฺสฺสปวายิตฺตฺจ
 สุวileขิตฺตฺจ สุวิตฺตจฺจิตฺตฺจ กโรถ, อปฺเปว นาม
 มยฺมปิ आयสฺมนฺตานํ กิณฺจิมตฺตํ อนฺุปทชฺเชยฺยามา”ติ,
 เอวญฺจ सा ภิกฺขุณี วตฺวา กิณฺจิมตฺตํ อนฺุปทชฺเชยฺย
 อนฺุตมโส ปิณฺุทปาตมตฺตมฺปิ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อจฺเจกจีวรสิกขาบทํ

(๒๙) ทสฺสาหํนาคตํ กตฺตติกเตมาสิกฺปฺนุณฺมํ
 ภิกฺขุณิยา ปเนว อจฺเจกจีวรํ อุปฺปชฺเชยฺย, อจฺเจกํ
 มญฺญमानาย ภิกฺขุณิยา ปฏฺิคฺคเหตุพฺพํ, ปฏฺิคฺคเหตุวา

ยาว จีวรกาลสมยํ นิกฺขิปิตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตริ
 นิกฺขิปฺเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ปริณตสิกขาปทํ

(๓๐) ยา ปน ภิกฺขุณี ชานํ สงฺฆิกํ ลภํ ปริณตํ
 อุตฺตโน ปริณามะยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตियํ.

ปตฺตวคฺโค ตติโย.

อุทฺทิสฺสา ไช อยฺยาโย तीस निससकिया पाजित्तिया
 ऋमा. तत्तुयायाय पुज्जामि, गज्जित्तु परिस्सुत्ता,
 तुत्तियम्पि पुज्जामि, गज्जित्तु परिस्सुत्ता, त्तियम्पि
 पुज्जामि, गज्जित्तु परिस्सुत्ता, परिस्सुत्तेत्तुयायायो,
 त्सुमा तुत्तुहि, ऐवमेत्तं चारयामिती

นिसฺสคฺคิยปาจิตฺตिया นินฺนุจฺจิตา.^๑

๑. กงฺขา.อฎฺ.(ฉบับมหาจุฬาร) เป็น นิสฺสคฺคิยปาจิตฺตियุทฺโส นินฺนุจฺจิตโต.

สุทฺธปาจิตฺติยา

อิเม โข ปนายยาโย จสฺสฺฐิสฺตา ปาจิตฺติยา
ธมฺมา อุกฺกเทสํ อากฺกจฺนฺตึ.

ลสฺสฺณสิกฺขาปทํ

(๑) * ยา ปน ภิกฺขุณี ลสฺสฺณํ ชาเทยฺย,
ปาจิตฺติยํ.

สมฺพาธโลมสิกฺขาปทํ

(๒) * ยา ปน ภิกฺขุณี สมฺพาธเ โลมํ
สํหฺราเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

ตลฆาตกสิกฺขาปทํ

(๓) * ตลฆาตเก ปาจิตฺติยํ.

ชตฺตมฺภุจกสิกฺขาปทํ

(๔) * ชตฺตมฺภุจเก ปาจิตฺติยํ.

อุทกสฺสฺฐิสิกฺขาปทํ

(๕) * อุทกสฺสฺฐิกิํ ปน ภิกฺขุณฺิยา อาทียมานาย
ทฺวํจฺกุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพํ. ตํ อติกฺกาเมนฺติยา

ปาจิตติยัม.

อุปติฏฐนสิกขาปทံ

(๖) * ยาน ปน ภิกขุณี ภิกขุสฺส ภุชฺชนตฺสส
 ปานีเยน วา วิรูปเนน วา อุปติฏฺฐเจยฺย,
 ปาจิตติยัม.

อามกธมฺมสิกขาปทံ

(๗) * ยาน ปน ภิกขุณี อามกธมฺมํ วิมฺมตฺตวา
 วา วิมฺมทาเปตฺตวา วา กฺขชิตฺตวา วา กฺขชาเปตฺตวา
 วา โกฏฺฐตฺตวา วา โกฏฺฐทาเปตฺตวา วา ปจิตฺตวา
 วา ปจาเปตฺตวา วา ภุชฺชเจยฺย, ปาจิตติยัม.

ปจฺมอุจฺจารฉกฺขนสิกขาปทံ

(๘) * ยาน ปน ภิกขุณี อุจฺจารํ วา ปสฺสสารํ
 วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกฺขฺฆเณ วา
 ติโรปกาเร วา ฉกฺขเทยฺย วา ฉกฺขทาเปยฺย วา,
 ปาจิตติยัม.

หุติยอุจจารณททณลิกขาปทံ

(๙) * ยถา ปน ภิกขุณี อจฺจาริ วา ปสฺสวารี
 วา สงฺการิ วา วิฆาสิ วา หริเต จทฺเทยฺย วา
 จทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺตियံ.

นจจคิตลิกขาปทံ

(๑๐) * ยถา ปน ภิกขุณี นจฺจํ วา คีตํ วา
 วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺเจยฺย, ปาจิตฺตियံ.
 ลสฺสณวคฺโค ปจโม.

รตตณทการลิกขาปทံ

(๑๑) * ยถา ปน ภิกขุณี รตตณทการเ อปฺปทีเป
 ปุริเสน สทฺธี เอเกเนกา สนฺตฺติญฺเจยฺย วา สลฺลเปยฺย
 วา, ปาจิตฺตियံ.

ปฏิจฺจนฺโณกาสลิกขาปทံ

(๑๒) * ยถา ปน ภิกขุณี ปฏิจฺจนฺเน โอกาเส
 ปุริเสน สทฺธี เอเกเนกา สนฺตฺติญฺเจยฺย วา สลฺลเปยฺย
 วา, ปาจิตฺตियံ.

อชฺโฌกาสสลลปนสิกขาปทํ

(๑๓) * ย่า ปน ภิกขุณี อชฺโฌกาเส ปุริเสน
สทุธิ เอเกเนกา สนฺตัญญุเจยฺย วา สลลเปยฺย วา,
ปาจิตฺติยํ.

ทุดิยิกอุยฺโยชนสิกขาปทํ

(๑๔) * ย่า ปน ภิกขุณี รติกาย วา พุยฺเห
วา สิงฺฆาญฺเเก วา ปุริเสน สทุธิ เอเกเนกา
สนฺตัญญุเจยฺย วา สลลเปยฺย วา นิกถฺถนิกํ วา
ชปฺเปยฺย ทุดิยิกํ วา ภิกขุณี อุยฺโยเชยฺย, ปาจิตฺติยํ.

อนาปุจฺจาปกฺกมนสิกขาปทํ

(๑๕) * ย่า ปน ภิกขุณี ปุเรภตฺตํ กุลาหนี
อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีหิตฺวา สามิเก อนาปุจฺจา
ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติยํ.

อนาปุจฺจอาภินิสีทนสิกขาปทํ

(๑๖) * ย่า ปน ภิกขุณี ปจฺจภตฺตํ กุลาหนี
อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺจอา อาสเน อภินิสีเทยฺย

วา อภินิષชฺชเยยฺย วา, ปาจิตฺตियํ.

อนาปุจฺจาสนฺธรรณสิกฺขาปทํ

(๑๗) * ยา ปน ภิกฺขุณี วิกาเล กุลานิ
 อุปสงฺกमितฺวา สามิเก อนาปุจฺจา เสยฺยํ สฺนฺธริตฺวา
 วา สฺนฺธราเปตฺวา วา อภินิสีเหยฺย วา อภินิષชฺชเยยฺย
 วา, ปาจิตฺตियํ.

ปรอฺชฺฌมาปนสิกฺขาปทํ

(๑๘) * ยา ปน ภิกฺขุณี ทุคฺคหิตฺเตน หุปราริตฺเตน
 ปรี อฺชฺฌมาเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

ปรอภิสปนสิกฺขาปทํ

(๑๙) * ยา ปน ภิกฺขุณี อตฺตानํ วา ปรี วา นิรเยน
 วา พุรฺหมจฺริเยน วา อภิสเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

โรทนสิกฺขาปทํ

(๒๐) * ยา ปน ภิกฺขุณี อตฺตानํ วริตฺวา
 วริตฺวา โรเทยฺย, ปาจิตฺตियํ.

รตฺตนฺธการวคฺโค ทฺติโย.

นคคสิกขาบท

(๒๑) * ยา ปน ภิกขุณี นคคา นหาเยยฺย,
ปาจิตติยํ.

อุทกสาฎกสิกขาบท

(๒๒) * อุทกสาฎกํ ปน ภิกขุณียา การยมานาย
ปมาณิกา กาเรตพฺพา, ตตฺริทํ ปมาณํ, ทีฆโส
จตฺสฺโส วิหตฺถิโย สุตตวิหตฺถิยา, ติริยํ เทว
วิหตฺถิโย. ตํ อตฺติกาเมนฺตฺติยา เจทนํ ปาจิตติยํ.

จีวรสิพฺพนสิกขาบท

(๒๓) * ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา จีวรํ
วิสิพฺเพตฺวา वा วิสิพฺพาเปตฺวา वा สา ปจฺฉา
อนนฺตฺรายิกินี เนว สิพฺเพยฺย, น สิพฺพาปนาย
อุสฺสฺสกํ กเรยฺย อณฺตฺร จตฺตฺหปณฺจหา, ปาจิตติยํ.

สงฆาฎิจารสิกขาบท

(๒๔) * ยา ปน ภิกขุณี ปณฺจาทิกํ สงฆาฎิจารํ
อตฺติกาเมยฺย, ปาจิตติยํ.

จีวรสงุมณียสิกขาปทํ

(๒๕) * ยา ปน ภิกขุณี จีวรสงุมณียํ ฐาเรยฺย,
ปาจิตตियํ.

คณจีวรสิกขาปทํ

(๒๖) * ยา ปน ภิกขุณี คณสฺส จีวรลาภํ
อนฺตรายํ กเรยฺย, ปาจิตตियํ.

ปฎิพาหนสิกขาปทํ

(๒๗) * ยา ปน ภิกขุณี ฌมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ
ปฎิพาเหยฺย, ปาจิตตियํ.

จีวรทานสิกขาปทํ

(๒๘) * ยา ปน ภิกขุณี อคาริกสฺส วา
ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ
ทเหยฺย, ปาจิตตियํ.

กาลอดิฏกมนสิกขาปทํ

(๒๙) * ยา ปน ภิกขุณี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย
จีวรกาลสมยํ อดิฏกาเมยฺย, ปาจิตตियํ.

กถินุฑธารสิกขาบท

(๓๐) * ย่า ปน ภิกขุณี ฌมฺมิกํ กถินุฑธารํ
ปฐฺวีพาเหยย, ปาจิตฺตยํ.

นคฺควคฺโค ตตฺติโย.

เอกมณฺจตุวณฺณสิกขาบท

(๓๑) * ย่า ปน ภิกขุณีโย เทว เอกมณฺเจ
ตุวณฺณเยยฺยํ, ปาจิตฺตยํ.

เอกตฺถรณฺตุวณฺณสิกขาบท

(๓๒) * ย่า ปน ภิกขุณีโย เทว เอกตฺถรณ-
ปาวุรณฺหา ตฺวณฺณเยยฺยํ, ปาจิตฺตยํ.

อผาสฺสกรณสิกขาบท

(๓๓) * ย่า ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา สณฺจิจฺจ
อผาสฺสํ กเรยฺย, ปาจิตฺตยํ.

นอุปฺภุจฺจาปนสิกขาบท

(๓๔) * ย่า ปน ภิกขุณี ทฺกฺขิตฺตํ สหชีวีเน เนว
อุปฺภุจฺเจยฺย, น อุปฺภุจฺจาปนาย อฺสฺสํกํ กเรยฺย,

ปาจิตติยัม.

นิกกขุณณสิกาปาหัม

(๓๕) * ยาน ปน ภิกขุณี ภิกขุณิยา อุปสสุยัม
 ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมฺนา นิกกขุณฺณเยยฺย วา
 นิกกขุณฺณาเปยฺย วา, ปาจิตติยัม.

สัสมุจสิกาปาหัม

(๓๖) * ยาน ปน ภิกขุณี สัสมุจจา วิหเรยฺย
 คหปตินา วา คหปติปฺตฺเตน วา, สา ภิกขุณี
 ภิกขุณีหิ เอวมสฺส วจฺนียา “มายเย สัสมุจจา
 วิหริ คหปตินาปิ คหปติปฺตฺเตนาปิ, วิวิจฺจาเย
 วิเวกฺขฺเณว ภคินิยา สงฺโฆ วณฺเณตี”ติ. เอวณฺจ
 สา ภิกขุณี ภิกขุณีหิ วุจฺจมาณา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย,
 สา ภิกขุณี ภิกขุณีหิ ยาวตติยัม สมนฺุภาสิตพฺพา
 ตสฺส ปฏฺินิสฺสคฺคาเย, ยาวตติยณฺเजे สมนฺุภาสิยมาณา
 ตัม ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตัม กุสลัม. โน เจ
 ปฏฺินิสฺสชฺเชยฺย, ปาจิตติยัม.

อนโตรฎฐสิกขาปทံ

(๓๗) * ยถา ปน ภิกขุณี อนโตรฎฐเจ สาสงกสมมุตเต
สปรปฐิภายเ อสตุถิกา จาริกัม จเรยฺย, ปาจิตฺตियัม.

ติโรรฎฐสิกขาปทံ

(๓๘) * ยถา ปน ภิกขุณี ติโรรฎฐเจ สาสงกสมมุตเต
สปรปฐิภายเ อสตุถิกา จาริกัม จเรยฺย, ปาจิตฺตियัม.

อนโตะวสฺสสิกขาปทံ

(๓๙) * ยถา ปน ภิกขุณี อนโตะวสฺสํ จาริกัม
จเรยฺย, ปาจิตฺตियัม.

จาริกนปฏุกมนสิกขาปทံ

(๔๐) * ยถา ปน ภิกขุณี วสฺสํวฏฺฐจา จาริกัม
น ปฏุกเมยฺย อนตฺมโส จปรปญฺจโยชนานิปิ,
ปาจิตฺตियัม.

ตฺวฏฺฐวคฺโค จตฺตเถ.

ราชาคารสิกขาปทံ

(๔๑) * ยถา ปน ภิกขุณีราชาคารัม วา จิตฺตาคารัม

วา อารามํ วา อุตฺตยานํ วา โปกฺขรณํ วา
ทสฺสนาย คจฺเจยฺย, ปาจิตฺตียํ.

อาสนุทปริภุณฺชนสิกฺขาปทํ

(๔๒) * ยา ปน ภิกฺขุณี อาสนุทํ วา ปลฺลงฺกํ
วา ปริภุณฺเชยฺย, ปาจิตฺตียํ.

สุตฺตกนฺตนิสิกฺขาปทํ

(๔๓) * ยา ปน ภิกฺขุณี สุตฺตํ กนฺเตยฺย,
ปาจิตฺตียํ.

คิหิเวยฺยาวจฺจสิกฺขาปทํ

(๔๔) * ยา ปน ภิกฺขุณี คิหิเวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย,
ปาจิตฺตียํ.

อธิกรณสิกฺขาปทํ

(๔๕) * ยา ปน ภิกฺขุณี ภิกฺขุณิยา “เอหายเย
อิมํ อธิกรณํ วุปลเมหิ”ติ วุจฺจมานา “สาธู”ติ
ปฐฺวีสุสฺสณิตฺวา สา ปจฺจา อนนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
วุปลเมยฺย, น วุปลมาย อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต

ปาจิตติยัม.

โภชนทานสิกขาปทัม

(๔๖) * ยา ปน ภิกขุณี อคาริกสุส วา
 ปริพุพาสกสุส วา ปริพุพาสิกาย วา สหตถา
 ขาพนียัม วา โภชนนียัม วา ทเทยฺย, ปาจิตติยัม.

อวาสถจีวรสิกขาปทัม

(๔๗) * ยา ปน ภิกขุณี อวาสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺตวา
 ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตติยัม.

อวาสถวิหารสิกขาปทัม

(๔๘) * ยา ปน ภิกขุณี อวาสถํ อนิสฺสชฺชิตฺตวา
 จาริกัม ปกุกฺกเมยฺย, ปาจิตติยัม.

ติริจฺฉานวิชฺชาปริยาปฺเณนสิกขาปทัม

(๔๙) * ยา ปน ภิกขุณี ติริจฺฉานวิชฺชํ
 ปริยาปฺเณยฺย, ปาจิตติยัม.

ติริจฺฉานวิชฺชาวาจนสิกขาปทัม

(๕๐) * ยา ปน ภิกขุณี ติริจฺฉานวิชฺชํ วาเจยฺย,

ปาจิตติย.

จิตตาคารวคโค ปณจโม.

อารามปวิสนสิกขาปท

(๕๑) * ยา ปน ภิกขุณี ชานํ สภิกขุภัง
อารามํ อนาปุจจา ปวิเสยฺย, ปาจิตติย.

ภิกขุอกุโกสสิกขาปท

(๕๒) * ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุํ อุกโกเสยฺย
วา ปรีภาเสยฺย วา, ปาจิตติย.

คณปริภาสนสิกขาปท

(๕๓) * ยา ปน ภิกขุณี จณฺทีกตา คณํ
ปรีภาเสยฺย, ปาจิตติย.

ปวาริตสิกขาปท

(๕๔) * ยา ปน ภิกขุณี นิมนฺติตา วา
ปวาริตา วา ชาทนียํ วา โภชนียํ วา ชาเพยฺย
วา ภูณฺเชยฺย วา, ปาจิตติย.

กุลมัจฉริณีสิกขาปทံ

(๕๕) * ยา ปน ภิกขุณี กุลมัจฉริณี อสฺส,
ปาจิตฺตีย์.

อภิกขุภาวาสสิกขาปทံ

(๕๖) * ยา ปน ภิกขุณี อภิกขุเก อาวาเส
วสฺสํ วเสยฺย, ปาจิตฺตีย์

อปวาระณาสสิกขาปทံ

(๕๗) * ยา ปน ภิกขุณี วสฺสํวฺฏฺฐา อุกฺโตสฺงฺฆ
ตีหิ จาเนหิ น ปวาเรยฺย ทิฏฺฐเณ วา สฺเตน
วา ปรีสฺงฺกาย วา, ปาจิตฺตีย์.

โอวาทสิกขาปทံ

(๕๘) * ยา ปน ภิกขุณี โอวาทาย วา
สฺวาสาय วา น คจฺเจยฺย, ปาจิตฺตีย์.

โอวาทูปสงฺกมณสิกขาปทံ

(๕๙) * อนวฺทฺธมาสฺ ปน ภิกขุณียา ภิกขุสงฺฆโต
เทว ธมฺมา ปจฺจาสีลิตพฺพา อฺโปสถปฺจฺจกณฺจ

โอบาหุปรสุงมณญจ. ตํ อติกกามาเนตฺติยา ปาจิตฺตํ.

ปสาเซชาติสิกขาปทํ

(๖๐) * ยา ปน ภิกฺขุณี ปสาเซ ชาตํ คณฺหํ
 วา รุทฺติํ วา อนปฺโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณฺ
 วา ปฺริเสน สทุธิ เอเกเนกา เกทาเปยฺย วา
 ผาลาเปยฺย วา โธวาเปยฺย วา อาสิมฺปาเปยฺย
 วา พนฺธาเปยฺย วา โมจาเปยฺย วา, ปาจิตฺตํ.
 อารามวคฺโค จฺจฺโ.

คพฺภินีสิกขาปทํ

(๖๑) * ยา ปน ภิกฺขุณี คพฺภินี วุฏฺฐาเปยฺย,
 ปาจิตฺตํ.

ปายนฺตีสิกขาปทํ

(๖๒) * ยา ปน ภิกฺขุณี ปายนฺตีสํ วุฏฺฐาเปยฺย,
 ปาจิตฺตํ.

ปจฺมสิกฺขมานสิกขาปทํ

(๖๓) * ยา ปน ภิกฺขุณี เทว วสุสฺสานิ จสฺสุ

ธมฺเมสุ อสิขิตสิขุํ สิขฺขมานํ วุฏฺฐจาเปยฺย,
 ปาจิตฺตียํ.

หุตฺยสิขฺขมานสิขฺขาปํ

(๖๔) * ยา ปน ภิกขุณี เทว วสุสฺสานิ จสุ
 ธมฺเมสุ สิขฺขิตสิขุํ สิขฺขมานํ สงฺฆเมว อสมฺมตํ
 วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ปจฺจมติหิตสิขฺขาปํ

(๖๕) * ยา ปน ภิกขุณี อุทฺทวาทสวสุสฺสํ คิหิตตํ
 วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

หุตฺยคิหิตสิขฺขาปํ

(๖๖) * ยา ปน ภิกขุณี ปริปุณฺณทวาทสวสุสฺสํ
 คิหิตตํ เทว วสุสฺสานิ จสุ ธมฺเมสุ อสิขฺขิตสิขุํ
 วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ตตฺยคิหิตสิขฺขาปํ

(๖๗) * ยา ปน ภิกขุณี ปริปุณฺณทวาทสวสุสฺสํ
 คิหิตตํ เทว วสุสฺสานิ จสุ ธมฺเมสุ สิขฺขิตสิขุํ

สงฺฆเมน อสมมตํ วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

ปจฺมสทฺทวิณีสิกขาปทํ

(๖๘) * ยถา ปน ภิกฺขุณี สทฺทวิณี วุฏฺฐจาเปตฺวา
เทว วสุสฺสานิ เหนว อนุคฺคณฺเหยฺย น อนุคฺคณฺหาเปยฺย,
ปาจิตฺตियํ.

ปวตฺตินีนาณพฺพนสิกขาปทํ

(๖๙) * ยถา ปน ภิกฺขุณี วุฏฺฐจาปิตํ ปวตฺตินี
เทว วสุสฺสานิ นานุพฺพนฺเหยฺย, ปาจิตฺตियํ.

หุตฺติยสทฺทวิณีสิกขาปทํ

(๗๐) * ยถา ปน ภิกฺขุณี สทฺทวิณี วุฏฺฐจาเปตฺวา
เนว วุฏฺฐกาเสยฺย น วุฏฺฐกาสาเปยฺย อนฺตมโส
จฺปฺปญฺจโยชฺชานาณิปปิ, ปาจิตฺตियํ.

คพฺภินิวคฺโค สตฺตโม.

ปจฺมกฺุมาริฎฺฐสิกขาปทํ

(๗๑) * ยถา ปน ภิกฺขุณี อุนฺวีสตีวสุสฺสํ กฺุมาริฎฺฐํ
วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

หุติยกุมมาริฎฐลิกขาปทံ

(๗๒) * ย่า ปน ภิกขุขุณี ปริปุณฺณวีสตีวสุสํ
 กุมาริฎฐํ เทว วสุธานี จสุ ฌมฺเมสุ อสิขิตลิกขํ
 วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ตติยกุมมาริฎฐลิกขาปทံ

(๗๓) * ย่า ปน ภิกขุขุณี ปริปุณฺณวีสตีวสุสํ
 กุมาริฎฐํ เทว วสุธานี จสุ ฌมฺเมสุ ลิกขิตลิกขํ
 สงฺเขน อสมฺมตํ วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

อุณหวาทสวสุลิกขาปทံ

(๗๔) * ย่า ปน ภิกขุขุณี อุณหวาทสวสุสา
 วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ปริปุณฺณอุณหวาทสวสุลิกขาปทံ

(๗๕) * ย่า ปน ภิกขุขุณี ปริปุณฺณอุณหวาทสวสุสา
 สงฺเขน อสมฺมตา วุฏฺฐจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ชียฺยนฌมฺมลิกขาปทံ

(๗๖) * ย่า ปน ภิกขุขุณี “อลํ ตาว เต อยฺเย

วฏฺฐาปีเตนา”ติ วุจฺจมานา “สาธฺฐ”ติ ปฏฺฐิสฺสฺสณฺนิตฺวา
 สา ปจฺฉา ขียฺยนธมฺมํ อापชฺเชยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ปจฺมสิทฺขมานนวฏฺฐาปนสิทฺขาปทํ

(๗๗) * ยา ปน ภิกฺขุณี สิทฺขมานํ “สเจ เม ตฺวํ
 อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาทํ ตํ วุจฺจาเปสฺสามิ”ติ
 วตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกิณี เหว วุจฺจาเปยฺย,
 น วุจฺจาปนาย อุสฺสฺสกํ กเรยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ทฺตยสิทฺขมานนวฏฺฐาปนสิทฺขาปทํ

(๗๘) * ยา ปน ภิกฺขุณี สิทฺขมานํ “สเจ มํ ตฺวํ
 อยฺเย เทว วสฺसानิ อนฺพนฺธิสฺสสิ, เอวาทํ ตํ
 วุจฺจาเปสฺสามิ”ติ วตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกิณี
 เหว วุจฺจาเปยฺย, น วุจฺจาปนาย อุสฺสฺสกํ กเรยฺย,
 ปาจิตฺตียํ.

โสกาवासสิทฺขาปทํ

(๗๙) * ยา ปน ภิกฺขุณี ปฺริสฺสํสฺสฺจํ กุมารกสฺสฺจํ
 จณฺที โสกาवासํ สิทฺขมานํ วุจฺจาเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

อนนุญญาตสิกขาปทံ

(๘๐) * ยถา ปน ภิกขุขุณี มาตาปิตุหิ वा
 สามีเกเน वा अननुज्जातं सिग्गขमानं वुग्गजापेय्य,
 ปाจิตติยं.

ปาริวาสิกสิกขาปทံ

(๘๑) * ยถา ปน ภิกขุขุณี ปาริวาสิกฉนุททาเนน
 सिग्गขमानं वुग्गजापेय्य, पाจิตติयं.

อนุวสุตสิกขาปทံ

(๘๒) * ยถा ปन भिग्गुखुणी अनुवसुत्तं वुग्गजापेय्य,
 पाजित्तियं.

เอกาวสุตสิกขาปทံ

(๘๓) * ยถा ปน भिग्गुखुणी ऐकं वसुत्तं त्थेव
 वुग्गजापेय्य, पाजित्तियं.

कुमारिग्गतवकुळे अग्गुज्जे.

ฉตตูปาहनสิกขาปทံ

(๘๔) * ยถा ปน भिग्गुखुणी अकिलाना चत्तुपान्हं

ฐาเรยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ยานสิกฺขาปทํ

(๘๕) * ยาน ปน ภิกฺขุณฺี อคิลานา ยานเนน
ยานเยยฺย, ปาจิตฺตียํ.

สงฺฆาณสิกฺขาปทํ

(๘๖) * ยาน ปน ภิกฺขุณฺี สงฺฆาณฺี ฐาเรยฺย,
ปาจิตฺตียํ.

อิตุถาลงฺการสิกฺขาปทํ

(๘๗) * ยาน ปน ภิกฺขุณฺี อิตุถาลงฺการํ ฐาเรยฺย,
ปาจิตฺตียํ.

คณฺฐวณฺุณฺกสิกฺขาปทํ

(๘๘) * ยาน ปน ภิกฺขุณฺี คณฺฐวณฺุณฺเกน
นหาเยยฺย, ปาจิตฺตียํ.

วาสิตกสิกฺขาปทํ

(๘๙) * ยาน ปน ภิกฺขุณฺี วาสิตเกน ปิณฺฎาเกน
นหาเยยฺย, ปาจิตฺตียํ.

ภิกขุณีอุมฺมททาปนสิกขาปทํ

(๙๐) * ยะ ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา อุมฺมททาเปยฺย
วา ปริมททาเปยฺย วา, ปาจิตฺตีย์.

สิกขมานอุมฺมททาปนสิกขาปทํ

(๙๑) * ยะ ปน ภิกขุณี สิกขมานาย อุมฺมททาเปยฺย
วา ปริมททาเปยฺย วา, ปาจิตฺตีย์.

สามเณรีอุมฺมททาปนสิกขาปทํ

(๙๒) * ยะ ปน ภิกขุณี สามเณรียา อุมฺมททาเปยฺย
วา ปริมททาเปยฺย วา, ปาจิตฺตีย์.

คิหิณีอุมฺมททาปนสิกขาปทํ

(๙๓) * ยะ ปน ภิกขุณี คิหิณียา อุมฺมททาเปยฺย
วา ปริมททาเปยฺย วา, ปาจิตฺตีย์.

อนาปุจฺฉาสิกขาปทํ

(๙๔) * ยะ ปน ภิกขุณี ภิกขุสฺส ปุโรโต
อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีเทยฺย, ปาจิตฺตีย์.

ปญหาปุจฉนสิกขาปทံ

(๙๕) * ยถา ปน ภิกขุณี อโนกาสกตัม ภิกขุ
ปญหัง ปุจฉะเยย, ปาจิตตियัม.

อสังกัจจิกสิกขาปทံ

(๙๖) * ยถา ปน ภิกขุณี อสังกัจจิกา คามัง
ปวิเสยย, ปาจิตตियัม.

จตตูปาहनวคโค นวโม.

มุตสาवทสิกขาปทံ

(๙๗) สมนุชานมุตสาवเท ปาจิตตियัม.

โอมสวาทสิกขาปทံ

(๙๘) โอมสวาทเท ปาจิตตियัม.

เปสฺสญนสิกขาปทံ

(๙๙) ภิกขุณีเปสฺสญนเ ปาจิตตियัม.

ปทโสธมมสิกขาปทံ

(๑๐๐) ยถา ปน ภิกขุณี อนุปสมปนฺนัง ปทโส
ธมมัม วาเจยย, ปาจิตตियัม.

ปจฺมสทฺสเสยฺยสิกขาปทํ

(๑๐๑) ยา ปน ภิกขุณี อนุปสมฺปนฺนํ นาย อุตฺตริ-
ทิตฺตตฺตริตฺตํ สทฺสเสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

ทุตฺติยสทฺสเสยฺยสิกขาปทํ

(๑๐๒) ยา ปน ภิกขุณี ปฺริเสน สทฺสเสยฺยํ
กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

ธมฺมเทสนาสิกขาปทํ

(๑๐๓) ยา ปน ภิกขุณี ปฺริสสฺส อุตฺตริ-
จปฺปญฺจวาทาหิ ธมฺมํ เทเสยฺย อณฺณตฺตฺร วิญฺญา
อิตฺถิวิคฺคเหณ, ปาจิตฺตियํ.

ภฺวตาโรจนสิกขาปทํ

(๑๐๔) ยา ปน ภิกขุณี อนุปสมฺปนฺนํ นาย อุตฺตริ-
มฺนุสฺสธมฺมํ อาโรเจยฺย, ภฺวตฺตฺมึ ปาจิตฺตियํ.

ทฺฏฺฐจฺจุลาโรจนสิกขาปทํ

(๑๐๕) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณิยา ทฺฏฺฐจฺจุลํ
อาปตฺตี อนุปสมฺปนฺนํ นาย อาโรเจยฺย อณฺณตฺตฺร

ภิกขุขนิสมมุตติยา, ปาจิตตัตถิ.

ปถวีขณนสิกขาปท

(๑๐๖) ยา ปน ภิกขุขนี ปถวี ขณนเยย วา
ขณาเปยเย วา, ปาจิตตัตถิ.

มุตสาวาทวคโค ทสโม.

ภูตคามาสิกขาปท

(๑๐๗) ภูตคามาปาทพุตตาย ปาจิตตัตถิ.

อณณวาทกสิกขาปท

(๑๐๘) อณณวาทเก วิหเสเก ปาจิตตัตถิ.

อุชุตมาปนสิกขาปท

(๑๐๙) อุชุตมาปนเก ขียเยนเก ปาจิตตัตถิ.

ปจมนเสนาสนสิกขาปท

(๑๑๐) ยา ปน ภิกขุขนี สงุฆิกัง มณจัง วา ปิจัง
วา ภิสี วา โกจจัง วา อชโฆกาเส สนุทธิตวา
วา สนุทธราเปตวา วา ตัง ปกุกมนตตี เนว อุทธรเยเย,

น อุทฺธราเปยฺย, อนาปฺจุจฺฉิ วา คจฺเจยฺย, ปาจิตฺติยฺ.

ทุตฺติยเสนาสนสิกขาปทํ

(๑๑๑) ยา ปน ภิกขุณี สงฺฆิกเก วิหารเ เสยฺยํ
 สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา ตํ ปกฺกมฺหนฺตี
 เหนว อุทฺธเรยฺย, น อุทฺธราเปยฺย, อนาปฺจุจฺฉิ วา
 คจฺเจยฺย, ปาจิตฺติยฺ.

อนุปชชฺชสิกขาปทํ

(๑๑๒) ยา ปน ภิกขุณี สงฺฆิกเก วิหารเ ชานํ
 ปุพฺพุปกตฺตํ ภิกขุณี อนุปชชฺช เสยฺยํ กปฺเปยฺย
 “ยสฺสา สมฺพาโร ภวิสฺสตี, สา ปกฺกมฺิสฺสตี”ติ
 เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนณฺณํ, ปาจิตฺติยฺ.

นิกฺกขุตฺตมนสิกขาปทํ

(๑๑๓) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณี กุปิตา อนตฺตมฺนา
 สงฺฆิกกา วิหารา นิกฺกขุตฺตเมยฺย วา นิกฺกขุตฺตมาเปยฺย
 วา, ปาจิตฺติยฺ.

เวทาสกฺุณิสิกฺุษาปทํ

(๑๑๔) ยา ปน ภิกฺุขุณี สงฺุฆิเก วิหารे อุปริเวทาส-
กฺุณิยา อาหจฺุจปาทกํ มณฺุจํ वा पीजं वा อภินิสึเทยฺย
วา อภินิषชฺุเชยฺย वा, ปาจิตฺุตियํ.

มหลฺุลกวิหารสิกฺุษาปทํ

(๑๑๕) มหลฺุลกํ ปน ภิกฺุขุณิยา วิหารํ การยมานาย
ยาว ทวารโกสา อคคฺุพฺุฏฺุจปนาย อาโลกสนฺุธิ-
ปริกมฺุมาย ทฺุวตฺุติจฺุจทนสฺุส ปริยายํ อปฺุปฺุหริเต
จิตาย อธิฏฺุฏฺุจาทพฺุพํ, ตโต เจ อุตฺุตฺุตริ อปฺุปฺุหริเตปี
จิตา อธิฏฺุฏฺุจเหยฺย, ปาจิตฺุตियํ.

สฺุปฺุปาณกสิกฺุษาปทํ

(๑๑๖) ยา ปน ภิกฺุขุณี ชานํ สฺุปฺุปาณกํ อุทกํ
ติณฺุํ वा มตฺุตฺุทิกํ वा สิณฺุญฺุเจยฺย वा สิณฺุญฺุจาเปยฺย
วา, ปาจิตฺุตियํ.

ภฺุตคามวคฺุโค เอกาทสโม.

อวสยปิณฑสิกขาปทํ

(๑๑๗) อคิลานาย ภิกขุขุณิยา เอโก อวสยปิณฑโท
ภุญชิตพุโพ. ตโต เจ อุตฺตริ ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺตियํ.

คณโกชนสิกขาปทํ

(๑๑๘) คณโกชนเน อณฺฏตร สมยา ปาจิตฺตियํ.
ตตฺถายํ สมโย, คิลานสมโย, จีวรทานสมโย,
จีวรการสมโย, อพฺธานคฺมนสมโย, นาวาภริหฺนสมโย,
มหาสมโย, สมณภตฺตสมโย, อयํ ตตฺถ สมโย.

กาณฺมาตุสิกขาปทํ

(๑๑๙) ภิกขุขุณี ปเนว กุลํ อูปคตํ ปฺุเวหิ วา
มนฺุเถหิ วา อภินฺุจฺจุํ ปวาเรยฺย, อากฺขฺมานาย
ภิกขุขุณิยา ทฺวตฺตปิตฺตปฺุรา ปฏฺิคฺคเหตุพฺุพา. ตโต เจ
อฺุตฺตริ ปฏฺิคฺคณฺุเหยฺย, ปาจิตฺตियํ. ทฺวตฺตปิตฺตปฺุเร
ปฏฺิคฺคเหตุวา ตโต นีหริตฺวา ภิกขุขุณีหิ สทฺุธี
สํวิภชิตพฺุพํ, อยํ ตตฺถ สามีจิ.

วิกาลโกชนลิกขาปทํ

(๑๒๐) ยา ปน ภิกขุณี วิกาเล ชาทนียํ
 วา โภชนียํ วา ชาเทยฺย วา ภูฏเชยฺย วา,
 ปาจิตฺตियํ.

สนฺนิการลิกขาปทํ

(๑๒๑) ยา ปน ภิกขุณี สนฺนิการกํ ชาทนียํ
 วา โภชนียํ วา ชาเทยฺย วา ภูฏเชยฺย วา,
 ปาจิตฺตियํ.

ทนต์โปนลิกขาปทํ

(๑๒๒) ยา ปน ภิกขุณี อทินฺนํ มุขทวารํ
 อาหารํ อหเรยฺย อณฺฏตฺร อุกททนต์โปนา,
 ปาจิตฺตियํ.

อุยฺโยชนลิกขาปทํ

(๑๒๓) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณี “เอหายเย,
 คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺทาย ปวิสิสฺสามา”ติ
 ตสฺสา ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชยฺย

“คจฺฉายเย, น เม ตยา สหฺธิ กถา วา นิสฺชชา
 วา ผาสฺสุ โหติ, เอกิกาย เม กถา วา นิสฺชชา
 วา ผาสฺสุ โหตี”ติ เอตทเวท ปรจฺจยํ กริตฺวา
 อนนฺถํ, ปาจิตฺตियํ.

สโฆชนสิกขาปทํ

(๑๒๔) ยา ปน ภิกขุณี สโฆชนเ กุเล อนุปฺชชช
 นิสฺชชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

รโหปฏฺิจจนฺนสิกขาปทํ

(๑๒๕) ยา ปน ภิกขุณี ปรุสฺเสน สหฺธิ รโห
 ปฏฺิจจนฺเน อาสเน นิสฺชชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

รโहनิสฺชชสิกขาปทํ

(๑๒๖) ยา ปน ภิกขุณี ปรุสฺเสน สหฺธิ เอเกเนกา
 รโห นิสฺชชํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตियํ.

โฆชนวคฺโค ทฺวาทสโม.

จาริตฺตสิกขาปทํ

(๑๒๗) ยา ปน ภิกขุณี นิมนฺติตา สภตฺตา

สมานา สนฺตี ภิกฺขุณี อนาปฺจุจฺจา ปฺเรภตฺตํ วา
 ปฺจุจฺจาภตฺตํ วา กุเลสฺ จาริตฺตํ อาปชฺเชยฺย อญฺญตฺร
 สมยา, ปาจิตฺติยํ. ตตฺถายํ สมโย, จีวรทานสมโย,
 จีวรการสมโย, อयํ ตตฺถ สมโย.

มหานามสิกฺขาปทํ

(๑๒๘) อคิลา นาย ภิกฺขุณิยา จตฺมาสฺปฺจุจฺย-
 ปวารณา สาทิตพฺพา อญฺญตฺร ปุณฺปวารณาย,
 อญฺญตฺร นิจฺจปวารณาย. ตโต เจ อุตฺตริ สาทิเยยฺย,
 ปาจิตฺติยํ.

อุยฺยตฺตเสนาสิกฺขาปทํ

(๑๒๙) ยา ปน ภิกฺขุณี อุยฺยตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย
 คจฺเจยฺย อญฺญตฺร ตถารุปฺปฺจุจฺยา, ปาจิตฺติยํ.

เสนาวาสสิกฺขาปทํ

(๑๓๐) ลียา จ ตสฺสา ภิกฺขุณิยา โกจิเทว ปฺจุจฺโย
 เสนํ คมนาย, ทิรตฺตติรตฺตํ ตาย ภิกฺขุณิยา
 เสนาย วลิตพฺพํ. ตโต เจ อุตฺตริ วเสยฺย,

ปาจิตติยัม.

อุยโยธิกสิกขาปทัม

(๑๓๑) ทิรตฺตติรตฺตํ เจ ภิกขุณี เสนาย วสมานา
 อุยโยธิกัม วา พลคฺคัม วา เสนาพฺยุหํ วา
 อนีกทสฺสนํ วา คจฺเจยฺย, ปาจิตติยัม.

สุราปานสิกขาปทัม

(๑๓๒) สุราเมรยปานเ ปาจิตติยัม.

องฺคฺลฺปิโตทกสิกขาปทัม

(๑๓๓) องฺคฺลฺปิโตทเก ปาจิตติยัม.

หฺสรมฺมสิกขาปทัม

(๑๓๔) อุทเก หฺสรมฺเม ปาจิตติยัม.

อนาหฺริยสิกขาปทัม

(๑๓๕) อนาหฺริเย ปาจิตติยัม.

ภีสาปนสิกขาปทัม

(๑๓๖) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณี ภีสาเปยฺย,

ปาจิตตियัม.

จาริตตวคฺโค เตรสโม.

โชติสิกาปาหิ

(๑๓๗) ยา ปน ภิกฺขุณี อคิลานา วิสิพฺพนาเปกฺขา
 โชตี สมากฺเขยฺย วา สมากฺหาเปยฺย วา อณฺฏตฺร
 ตถารูปปฺปจฺจยา, ปาจิตตियัม.

นทานสิกาปาหิ

(๑๓๘) ยา ปน ภิกฺขุณี โอเรนทฺฐมาสี นหาเยยฺย
 อณฺฏตฺร สมยา, ปาจิตตियัม. ตตฺถายํ สมโย “ทียทฺโฒ
 มาโส เสโส คิมฺหานนฺ”ติ “วสุสานฺสส ปจฺโม มาโส”
 อิจฺเจเต อทฺธมเตยฺยมาสา อฺฐนฺสมโย, ปริฟ้าห-
 สมโย, คิลานสมโย, กมฺมสมโย, อทฺธานคฺมนสมโย,
 วาตวฺภูจิสฺมโย, อยํ ตตฺถ สมโย.

ทฺพพณฺณกรณสิกาปาหิ

(๑๓๙) นวํ ปน ภิกฺขุณียา จีวรลาภาย ตินฺณํ
 ทฺพพณฺณกรณานํ อณฺฏตฺรํ ทฺพพณฺณกรณํ

อาทาทพฺพํ นี้ลํ วา กทฺทมํ วา กาทฺสามํ วา.
 อนาทา เจ ภิกขุณี ตินฺถนํ ทุพฺพณฺณกรณานํ
 อณฺฏตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺเชยฺย,
 ปาจิตฺตียํ.

วิกฺขปฺนสิกฺขาปทํ

(๑๔๐) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุสฺส วา ภิกขุณียา
 วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณรียา
 วา สามํ จีวรํ วิกฺขปฺเตตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารณํ
 ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺตียํ.

อปฺนินฺธปนสิกฺขาปทํ

(๑๔๑) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา ปตฺตํ วา
 จีวรํ วา นิสีหนํ วา สฺฐิจิฆรํ วา กายพฺนุรณํ
 วา อปฺนินฺธเยยฺย วา อปฺนินฺธเปยฺย วา อนฺตมโส
 หสาเปกฺขาปิ, ปาจิตฺตียํ.

สณฺจิจฺจุสิกฺขาปทํ

(๑๔๒) ยา ปน ภิกขุณี สณฺจิจฺจุ ปาณํ ซีวิตา

โวโรเปยฺย, ปาจิตฺตีย์.

สปปาณกสิกขาปทํ

(๑๔๓) ยา ปน ภิกฺขุณี ชานํ สปปาณกํ
อุทกํ ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺตีย์.

อุกโกฏฺฐนสิกขาปทํ

(๑๔๔) ยา ปน ภิกฺขุณี ชานํ ยถาธมฺมํ
นิหตาธิกรณํ ปุณฺณกมฺมาย อุกโกฏฺฐยฺย, ปาจิตฺตีย์.

เถยฺยสตุถสิกขาปทํ

(๑๔๕) ยา ปน ภิกฺขุณี ชานํ เถยฺยสตุเถน
สทุธี สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏฺฐิปชฺเชยฺย อนฺตมโส
คามนฺตรมฺปิ, ปาจิตฺตีย์.

อริฏฺฐสิกขาปทํ

(๑๔๖) ยา ปน ภิกฺขุณี เอวํ วทฺเขยฺย “ตถาหํ
ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม
อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏฺฐิเสวโต
นาลํ อนฺตรายายา”ติ. ส่า ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีหิ

เอวมสฺส วจเณยา “มายเย เอวํ อวจ, มา ภควนฺตํ
 อพฺภากิจฺฆิ, น หิ สํธู ภควโต อพฺภกฺขานํ,
 น หิ ภควา เอวํ วเพยฺย, อนฺเภกปริยาเยนายเย
 อนฺตรายิกา ธมฺมา อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตา,
 อลญฺจ ปน เต ปฏฺฐิสฺสวโต อนฺตรายายา”ติ.
 เอวญฺจ สํ ภิกขุณี ภิกขุณีหิ วุจฺจมานา ตเถว
 ปคฺคณฺหะยฺย, สํ ภิกขุณี ภิกขุณีหิ ยาวตติยํ
 สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏฺฐินิสฺสคฺคาय. ยาวตติยญฺเจ
 สมนุภาสियมานา ตํ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ,
 โน เจ ปฏฺฐินิสฺสชฺเชยฺย, ปาจิตฺติยํ.

ไซติวคฺโค จุทฺทสโม.

อุกฺขิตตสมฺโภาคสิกฺขาปทํ

(๑๔๗) ยา ปน ภิกขุณี ชานํ ตถาวาทินิยา
 ภิกขุณิยา อกฺขานฺธมฺมาย ตํ ทิฏฺฐี อปฺปฏฺฐินิสฺสญฺจาย
 สหฺวี สมนุภญฺชเยย วา, สํวเสยฺย วา, สห วา เสยฺยํ
 กปฺเปยฺย, ปาจิตฺติยํ.

กณฺฐกสิกาปํ

(๑๔๘) สมณฺฑุเทสาปี เจ เอวํ วเพยฺย “ตถาหํ
 ภควตา ธมฺมํ เทลิตํ อาชานามิ, ยถา เยเม
 อนฺตรายิกา ธมฺมา วุตฺตา ภควตา, เต ปฏฺฐิสฺสวโต
 นาลํ อนฺตรายายา”ติ. สํ สมณฺฑุเทสา ภิกฺขุณีหิ
 เอวมสฺส วจฺนียา “มายฺเย สมณฺฑุเทเส เอวํ
 อวจ, มา ภควนฺตํ อพฺภาจิกฺขิ, น หิ สํธู
 ภควโต อพฺภุขานํ, น หิ ภควา เอวํ วเพยฺย,
 อนेกปริยาเยนายเย, สมณฺฑุเทเส อนฺตรายิกา ธมฺมา
 อนฺตรายิกา วุตฺตา ภควตา, อลญฺจ ปน เต
 ปฏฺฐิสฺสวโต อนฺตรายายา”ติ. เอวญฺจ สํ สมณฺฑุเทสา
 ภิกฺขุณีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคณฺเหยฺย, สํ
 สมณฺฑุเทสา ภิกฺขุณีหิ เอวมสฺส วจฺนียา “อชฺชตคฺเค
 เต อยฺเย สมณฺฑุเทเส น เจว โส ภควา
 สตถา อปทิสิตพฺโพ, ยมฺปิ จญฺณา สมณฺฑุเทสา
 ลภนฺติ ภิกฺขุณีหิ สทฺธิํ ทิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ,

สาปี เต นตฺถิ, จร ปิเร, วินสฺสา”ติ. ยา ปน
 ภิกขุณี ชานํ ตถานาสิตํ สมณฺหุเทสํ อุปฺลาเปยฺย
 วา, อุปฺภุจฺจาเปยฺย วา, สมฺภุญฺเชยฺย วา, สห
 วา เสยฺยํ กปฺเปยฺย, ปาจิตฺตียํ.

สหรัหมภิกขาปทํ

(๑๔๙) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณีหิ สหรัหมภิก
 วุจฺจมานา เอวํ วเพยฺย “น ตาวาหํ อยฺเย
 เอตสฺมี ลิกฺขาปเท ลิกฺขิสฺสामी, ยาว น อญฺญํ
 ภิกขุณี พุยตฺตํ วินยธฺรํ ปริปฺจุจฺจामी”ติ, ปาจิตฺตียํ.
 ลิกฺขมานาย ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา อญฺญาตพฺพํ
 ปริปฺจุจฺจิตพฺพํ ปริปฺถฺหิตพฺพํ, อยํ ตตฺถ สามีจิ.

วิเลขนลิกฺขาปทํ

(๑๕๐) ยา ปน ภิกขุณี ปาติโมกฺเข อุกฺทิสฺสมานเ
 เอวํ วเพยฺย “กึ ปนิเมหิ ชุทฺททานุชฺทเทหิ ลิกฺขาปเทหิ
 อุกฺทิสฺสเจหิ, ยาวเทว กุกฺกจฺจาย วิหเสาย วิเลขาย
 ลํวตฺตนฺตฺติ”ติ, ลิกฺขาปทวิวณฺณเก ปาจิตฺตียํ.

โหมนสิกขาปํ

(๑๕๑) ยา ปน ภิกขุณี อหุทฐมาลํ ปาติโมกฺเข
 อุทฺทิสฺสฺมาเน เอวํ วทฺเยย “อิทาเนว โข อหํ
 อยฺเย ชานามิ, อยมฺปิ กิร ฐมฺโฆ สุตฺตาคโต
 สุตฺตปริยาปนฺโน อหุทฐมาลํ อุทฺทิสฺสํ อาคจฺจตี”ติ,
 ตณฺเजे ภิกขุณี อณฺเณ ภิกขุณีโย ชานฺนฺยํ
 นิสินฺนปฺพุพฺพํ อิมาย ภิกขุณฺเีย ทฺวตฺติกฺขตฺตํ
 ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสฺมาเน, โโก ปน วาทो ภฺยโย,
 น จ ตสฺสา ภิกขุณฺเีย อณฺเณณเกน มุตฺติ อตฺถิ,
 ยณฺจ ตตฺถ อापตฺตี อापนฺนา, ตณฺจ ยถาฐมฺโฆ
 การेतฺตฺวโ, อุตฺตริ จสฺสา โฆโห อโรเปตฺวโ
 “ตสฺสา เต อยฺเย อลาภา, ตสฺสา เต ทฺลลทฺธํ,
 ยํ ตวํ ปาติโมกฺเข อุทฺทิสฺสฺมาเน น สารุกํ
 อฏฺฐี กตฺวา มนสิ กโรสี”ติ, อิหํ ตสฺมี โหมนเก
 ปาจิตฺตियํ.

ปหารสิกขาปทํ

(๑๕๒) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา กุปีตา
อนตฺตมฺนา ปหารํ ทเหยย, ปาจิตฺตีย์.

ตลสฺตติกสิกขาปทํ

(๑๕๓) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา กุปีตา
อนตฺตมฺนา ตลสฺตติกํ อุกฺคิเรยฺย, ปาจิตฺตีย์.

อมฺลสิกขาปทํ

(๑๕๔) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณี อมฺลเกน
สงฺฆาทีเสเสน อนฺหุทฺเสยฺย, ปาจิตฺตีย์.

สณฺจิจฺจสิกขาปทํ

(๑๕๕) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณียา สณฺจิจฺจ
กุกฺกัจจํ อฺปทเหยย “อิติสฺสา มฺหุตฺตมฺปิ อผาสฺ
ภวิสฺสตี”ติ เอตเทว ปจฺจยํ กริตฺวา อนณฺณํ,
ปาจิตฺตีย์.

อุปฺสฺสฺตติสิกขาปทํ

(๑๕๖) ยา ปน ภิกขุณี ภิกขุณีนํ ภณฺทณฺชาตานิ

กลหาชานัน วิวาทาปนนานัน ออุปสสุตตี ติฏฐเจยฺย “ยัม
อิมมา ภณิสฺสสนฺหิตี, ตัม โสสฺสสามีมฺ”ติ เอตเทว ปจฺจยัม
กริตฺวา อนนฺณํ, ปาจิตฺตियัม.

ทิวฺจิวคฺโค ปณฺณรสมโ.

กมฺมปฺปฎิพาหนลิกฺขาปทํ

(๑๕๗) ยา ปน ภิกฺขุณี ฐมฺมิกานํ กมฺมานํ
ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺจมา ชียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย,
ปาจิตฺตियัม.

ฉนฺทํทตฺวาคมนลิกฺขาปทํ

(๑๕๘) ยา ปน ภิกฺขุณี สงฺฆเ วิณิฉยกถาย
วตฺตมานาย ฉนฺทํ ทตฺวา อฏฺฐายาสนา ปกฺกเมยฺย,
ปาจิตฺตियัม.

ทุพฺพลลิกฺขาปทํ

(๑๕๙) ยา ปน ภิกฺขุณี สมนคฺเคน สงฺฆเ
จิวริ ทตฺวา ปจฺจมา ชียนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย “ยถา
สนฺถุตฺตํ ภิกฺขุณีโย สงฺฆิกํ ลากํ ปรีธนาเมนฺตีมฺ”ติ,

ปาจิตติยัม.

ปริณามนสิกขาปทัม

(๑๖๐) ยา ปน ภิกขุณี ชานัง สงฺฆิกัม ลากัม
ปริณตัม ปุคฺคลสฺส ปริณามะเยย, ปาจิตติยัม.

รตนสิกขาปทัม

(๑๖๑) ยา ปน ภิกขุณี รตนัง วา รตนสมฺมตัม
วา อญฺญตฺร อชฺฌารามา วา อชฺฌาวสธา วา
อุคฺคณฺเหเยย วา อุคฺคณฺหาเปเยย วา, ปาจิตติยัม.
รตนัง วา ปน ภิกขุณียา รตนสมฺมตัม วา
อชฺฌารามา วา อชฺฌาวสเถ วา อุคฺคเหตฺวา วา
อุคฺคหาเปตฺวา วา นิกฺขิปิตพฺพัม “ยสฺส ภวิสฺสตี,
โส หริสฺสตี”ติ, อยัม ตตฺถ สามีจि.

สฺฐิจมฺรสิกขาปทัม

(๑๖๒) ยา ปน ภิกขุณี อฏฺฐิมยัม วา ทนฺตมยัม
วา วิสาณมยัม วา สฺฐิจมฺรํ การาเปเยย, เกทหนกัม
ปาจิตติยัม.

มณจปีจลิกขาปทํ

(๑๖๓) นวํ ปน ภิกขุณียา มณจํ วา ปีจํ
 วา การยมานาย อฏฺฐจฺกุลปาทกํ กาเรตพฺพํ
 สฺคตฺตฺจฺกุลเลน อณฺณตฺตฺร เหนฺจฺจิมาย อฏฺฐนียา. ตํ
 อตฺติกฺกาเมนฺตฺติยา เจทนกํ ปาจิตฺตฺติยํ.

ตุโลนทฺธลิกขาปทํ

(๑๖๔) ยา ปน ภิกขุณี มณจํ วา ปีจํ วา
 ตุโลนทฺธํ การายเปยฺย, อุทฺทาลนกํ ปาจิตฺตฺติยํ.

กณฺฑทฺฐปฺปฏิจฺฉาทิลิกขาปทํ

(๑๖๕) กณฺฑทฺฐปฺปฏิจฺฉาที่ ปน ภิกขุณียา การย-
 มานาย ปฺมาณิกา กาเรตพฺพวา, ตตฺตฺริทํ ปฺมาณํ,
 ทีฆโส จตฺสฺโส วิทตฺถิโย สฺคตฺวิทตฺถิยา, ตฺริยํ
 เทว วิทตฺถิโย. ตํ อตฺติกฺกาเมนฺตฺติยา เจทนกํ
 ปาจิตฺตฺติยํ.

นนฺทลิกขาปทํ

(๑๖๖) ยา ปน ภิกขุณี สฺคตฺจิวฺรปฺปฺมาณํ จิวฺรํ

สปรวิญญาปนลิกษาปท

(๑) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา สปรปี วิญญาเปตฺวา
ภุญฺเชยฺย, ปฏฺฐิตเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “การยฺหํ
อญฺเย ฐมฺมํ อปชฺชํ อสปรายํ ปาฏฺฐิตเสณฺเีย, ตํ
ปฏฺฐิตเสมฺมิ”ติ.

เตลวิญญาปนลิกษาปท

(๒) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา เตลํ วิญญาเปตฺวา
ภุญฺเชยฺย, ปฏฺฐิตเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “การยฺหํ
อญฺเย ฐมฺมํ อปชฺชํ อสปรายํ ปาฏฺฐิตเสณฺเีย, ตํ
ปฏฺฐิตเสมฺมิ”ติ.

มฐวิญญาปนลิกษาปท

(๓) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา มฐํ วิญญาเปตฺวา
ภุญฺเชยฺย, ปฏฺฐิตเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “การยฺหํ
อญฺเย ฐมฺมํ อปชฺชํ อสปรายํ ปาฏฺฐิตเสณฺเีย, ตํ
ปฏฺฐิตเสมฺมิ”ติ.

พาณิชย์วิญญาปนสิกขาบท

(๔) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา พาณิชย์ วิญญาเปตฺวา
 ภูณฺเชยฺย, ปฏฺฐิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “คารยฺหํ
 อยฺเย ฐมฺมํ อापชฺชํ อสฺปฺปายํ ปาฏฺฐิเทสนฺเีย, ตํ
 ปฏฺฐิเทเสมี”ติ.

มจฺฉวิญญาปนสิกขาบท

(๕) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา มจฺฉํ วิญญาเปตฺวา
 ภูณฺเชยฺย, ปฏฺฐิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “คารยฺหํ
 อยฺเย ฐมฺมํ อापชฺชํ อสฺปฺปายํ ปาฏฺฐิเทสนฺเีย, ตํ
 ปฏฺฐิเทเสมี”ติ.

มํสฺวิญญาปนสิกขาบท

(๖) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา มํสํ วิญญาเปตฺวา
 ภูณฺเชยฺย, ปฏฺฐิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “คารยฺหํ
 อยฺเย ฐมฺมํ อापชฺชํ อสฺปฺปายํ ปาฏฺฐิเทสนฺเีย, ตํ
 ปฏฺฐิเทเสมี”ติ.

ชีรวิญญาปนสิกขาบท

(๗) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา ชีรํ วิญญาเปตฺวา
ภุญฺชเยยฺย, ปฏฺฐิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “คารยฺหํ
อฺยเย ฌมฺมํ อापชฺชี่ อสฺปฺปายํ ปาฏฺฐิเทสณี่ยํ, ตํ
ปฏฺฐิเทเสมี”ติ.

หริวิญญาปนสิกขาบท

(๘) * ยา ปน ภิกขุณี อคิลานา หริํ วิญญาเปตฺวา
ภุญฺชเยยฺย, ปฏฺฐิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกขุณฺเีย “คารยฺหํ
อฺยเย ฌมฺมํ อापชฺชี่ อสฺปฺปายํ ปาฏฺฐิเทสณี่ยํ, ตํ
ปฏฺฐิเทเสมี”ติ.

อุทฺทฺธิฏฺฐา โข อฺยยาโย อฏฺฐ ปาฏฺฐิเทสณี่ยา
ฌมฺมา. ตตฺถายยาโย ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา,
ทฺุติยมฺปิ ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ตติยมฺปิ
ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุทฺธา, ปริสฺสุทฺเธตฺถายยาโย,

อุชฺชคฺฉิกสิทฺธาปทํ

(๑๑) น อุชฺชคฺฉิกาย อนฺตรมฺเร คมิสฺสุสามีติ
สิทฺธา กรณียา.

(๑๒) น อุชฺชคฺฉิกาย อนฺตรมฺเร นิสีหิสฺสุสามีติ
สิทฺธา กรณียา.

อุจฺจสทฺทสิทฺธาปทํ

(๑๓) อปฺปสทฺทา อนฺตรมฺเร คมิสฺสุสามีติ สิทฺธา
กรณียา.

(๑๔) อปฺปสทฺทา อนฺตรมฺเร นิสีหิสฺสุสามีติ
สิทฺธา กรณียา.

กายปฺปจาลกสิทฺธาปทํ

(๑๕) น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คมิสฺสุสามีติ
สิทฺธา กรณียา.

(๑๖) น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร นิสีหิสฺสุสามีติ
สิทฺธา กรณียา.

พาหุปรุจาลกสิคุษาปรุทำ

(๑๗) น พาหุปรุจาลกั อุนฺตรมเร คมิสุสามัตี
สิคุษา กรณัเยา.

(๑๘) น พาหุปรุจาลกั อุนฺตรมเร นิสัีทิสัสามัตี
สิคุษา กรณัเยา.

สัีสุปรุจาลกสิคุษาปรุทำ

(๑๙) น สัีสุปรุจาลกั อุนฺตรมเร คมิสุสามัตี
สิคุษา กรณัเยา.

(๒๐) น สัีสุปรุจาลกั อุนฺตรมเร นิสัีทิสัสามัตี
สิคุษา กรณัเยา.

อุชฺชคฺคมิกวคฺโค ทุตีโย.

ชมุภกตสิคุษาปรุทำ

(๒๑) น ชมุภกตา อุนฺตรมเร คมิสุสามัตี
สิคุษา กรณัเยา.

(๒๒) น ชมุภกตา อุนฺตรมเร นิสัีทิสัสามัตี
สิคุษา กรณัเยา.

โอคฺคณฺจิตฺตสิกขาปทํ

(๒๓) น โอคฺคณฺจิตฺตา อนฺตรมฺเร คมิสฺสสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

(๒๔) น โอคฺคณฺจิตฺตา อนฺตรมฺเร นิสีทิสฺสสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

อุกฺกุฏฺฐิกสิกขาปทํ

(๒๕) น อุกฺกุฏฺฐิกาย อนฺตรมฺเร คมิสฺสสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

ปลฺลตฺติกสิกขาปทํ

(๒๖) น ปลฺลตฺติกาย อนฺตรมฺเร นิสีทิสฺสสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

สกกฺจจปฏฺฐิคฺคหณฺสิกขาปทํ

(๒๗) สกกฺจจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏฺฐิคฺคหณฺสสามีติ
สิกฺขา กรณียา.

ปตฺตตสฺสณฺณินิปฏฺฐิคฺคหณฺสิกขาปทํ

(๒๘) ปตฺตตสฺสณฺณินิ ปิณฺฑปาตํ ปฏฺฐิคฺคหณฺสสามีติ

ลิกขง กรณียง.

สมสูกปฏิกคหณลิกขงปท

(๒๙) สมสูกปท ปิณทปทต ปฏิกคหณลิกขงปท

ลิกขง กรณียง.

สมตติตติลิกขงปท

(๓๐) สมตติตติลิกขง ปิณทปทต ปฏิกคหณลิกขงปท

ลิกขง กรณียง.

ขมกทวคโค ตติโย.

สกกจจกขณลิกขงปท

(๓๑) สกกจจกขณลิกขง ปิณทปทต กุณขิสสสมิติ ลิกขง
กรณียง.

ปตตสณณินีกุณขณลิกขงปท

(๓๒) ปตตสณณินีกุณขณลิกขง ปิณทปทต กุณขิสสสมิติ
ลิกขง กรณียง.

สพทงลิกขงปท

(๓๓) สพทงลิกขง ปิณทปทต กุณขิสสสมิติ ลิกขง

กรณีเฝ้า.

สมณูปกสิกขาบท

(๓๔) สมณูปกัม ปิณฑุทปาตัม ภุณฺขิสฺสสามีติ สิกฺขา
กรณีเฝ้า.

อุปกตสิกขาบท

(๓๕) น อุปกโต โอมหุทิตฺวา ปิณฑุทปาตัม
ภุณฺขิสฺสสามีติ สิกฺขา กรณีเฝ้า.

โอทเนปปฏิจฺฉาทนสิกขาบท

(๓๖) น สุปฺปํ วา พุยฺญชนํ วา โอทเนน
ปปฏิจฺฉาเทสฺสามิ ภิชฺชโยกมฺยตํ อุปาทายาติ สิกฺขา
กรณีเฝ้า.

สุโปทเนวิญฺจตฺตติสิกขาบท

(๓๗) น สุปฺปํ วา โอทนํ วา อคิลานา อตฺตโน
อตฺตถาย วิญฺจมาเปตฺวา ภุณฺขิสฺสสามีติ สิกฺขา กรณีเฝ้า.

อุชฺฉฆานสณฺณินีสิกขาบท

(๓๘) น อุชฺฉฆานสณฺณินี ปเรสํ ปตฺตํ

โอลเกสสามีสึ ลึกา กรณึยา.

กพฬึลึกาปทึ

(๓๙) นาดึมหนตึ กพฬึ กรึสสามีสึ ลึกา
กรณึยา.

อาโลปลึกาปทึ

(๔๐) ปริมณทลึ อาโลปลึ กรึสสามีสึ ลึกา
กรณึยา.

สกกจจวคึคึ จตตึถึ.

อนาหณึลึกาปทึ

(๔๑) น อนาหณึ กพฬึ มุขทวารึ วึวริสสามีสึ
ลึกา กรณึยา.

ภูณชมานึลึกาปทึ

(๔๒) น ภูณชมานา สพพหตถึ มุเช
ปกุขึปึสสามีสึ ลึกา กรณึยา.

สกกพฬึลึกาปทึ

(๔๓) น สกพฬึน มุเชน พุยาหริสสามีสึ

สิกขา กรณียา.

ปีณทุกุเขปกสิกขาปทํ

(๔๔) น ปีณทุกุเขปกํ ภูณชิสฺสสามีติ สิกขา
กรณียา.

กพฬาวจฺเจทกสิกขาปทํ

(๔๕) น กพฬาวจฺเจทกํ ภูณชิสฺสสามีติ สิกขา
กรณียา.

อวคณฺทการกสิกขาปทํ

(๔๖) น อวคณฺทการกํ ภูณชิสฺสสามีติ สิกขา
กรณียา.

หตฺถนิหฺรฺฐนกสิกขาปทํ

(๔๗) น หตฺถนิหฺรฺฐนกํ ภูณชิสฺสสามีติ สิกขา
กรณียา.

สิตฺถาวการกสิกขาปทํ

(๔๘) น สิตฺถาวการกํ ภูณชิสฺสสามีติ สิกขา
กรณียา.

โองฺจนินฺลฺลหฺกสิฺกขาปทํ

(๕๔) น โองฺจนินฺลฺลหฺกํ ภูฏชิสฺสสามิตฺติ สิฺกขา
กรณียา.

สามิสสิฺกขาปทํ

(๕๕) น สามิสเสน หตฺถเนน ปาณียถาลกํ
ปฏฺฐิคฺคฺเขสฺสามิตฺติ สิฺกขา กรณียา.

สลิตฺถกสิฺกขาปทํ

(๕๖) น สลิตฺถกํ ปตฺตทฺโรวณํ อนุตรฆเร
ฉนฺทฺเทสฺสามิตฺติ สิฺกขา กรณียา.

ฉตฺตปาณิสสิฺกขาปทํ

(๕๗) น ฉตฺตปาณิสฺส อคิลานสฺส ฆมฺมํ
เทสฺสามิตฺติ สิฺกขา กรณียา.

ทณฺทปาณิสสิฺกขาปทํ

(๕๘) น ทณฺทปาณิสฺส อคิลานสฺส ฆมฺมํ
เทสฺสามิตฺติ สิฺกขา กรณียา.

สตถุปาณิสึกขาปหิ

(๕๙) น สตถุปาณิสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสามีติ สึกขา กรณียา.

อาวฐปาณิสึกขาปหิ

(๖๐) น อาวฐปาณิสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสามีติ สึกขา กรณียา.
สฺรฺสฺรฺวคฺโค ฉฺชฺโจะ.

ปาหุสึกขาปหิ

(๖๑) น ปาหุการุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสามีติ สึกขา กรณียา.

อุปาหนสึกขาปหิ

(๖๒) น อุปาหนารุฬฺหสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสามีติ สึกขา กรณียา.

ยานสึกขาปหิ

(๖๓) น ยานคตสฺส อคิลานสฺส ฅมฺมํ
เทเสสฺสามีติ สึกขา กรณียา.

สยนสิกขาบท

(๖๔) น สยนคตสุส อคิลานสุส ฌมฺมํ
เทเสถสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

ปลุลตถิกสิกขาบท

(๖๕) น ปลุลตถิกาย นิสินฺนสุส อคิลานสุส
ฌมฺมํ เทเสถสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

เวจิตสิกขาบท

(๖๖) น เวจิตสีสสุส อคิลานสุส ฌมฺมํ
เทเสถสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

โอคฺคณฺจิตสิกขาบท

(๖๗) น โอคฺคณฺจิตสีสสุส อคิลานสุส ฌมฺมํ
เทเสถสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

จฺมมาสิกขาบท

(๖๘) น จฺมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสุส
อคิลานสุส ฌมฺมํ เทเสถสสามีติ สิกฺขา กรณียา.

นีจาสนสิกขาปทံ

(๖๙) น นีเจ อาสเน นีสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน
นินฺนุสฺส อคิลานฺสฺส ฌมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา
กรณียา.

จิตาสิกขาปทံ

(๗๐) น จิตา นินฺนุสฺส อคิลานฺสฺส ฌมฺมํ
เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา.

ปจฺจโตคจฺจนฺตีสิกขาปทံ

(๗๑) น ปจฺจโต คจฺจนฺตีสึ ปุรโต คจฺจนฺตฺสฺส
อคิลานฺสฺส ฌมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา.

อุปฺปะถเนคจฺจนฺตีสิกขาปทံ

(๗๒) น อุปฺปะถเน คจฺจนฺตีสึ ปถเน คจฺจนฺตฺสฺส
อคิลานฺสฺส ฌมฺมํ เทเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา.

จิตาอุจฺจารสิกขาปทံ

(๗๓) น จิตา อคิลานา อุจฺจารี วา ปสฺสวํ
วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา.

หริเตอุจจารสิกขาบท

(๗๔) น หริเต อคิลานา อุจจารัง वा प्रसूवारं
वा खेपि वा गिरिसामीति सिग्धा कर्णैया.

อุทเทอุจจารสิกขาบท

(๗๕) น อุทเท อคิลานา อุจจารัง वा प्रसूवारं
वा खेपि वा गिरिसामीति सिग्धा कर्णैया.

प्राहुक्वकुโค सत्तुत्तो.

อุทฺทิสฺสา โข อยฺยาโย เสขียา ฌมฺมา.
ตตฺถายฺยาโย ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา,
หุตฺติยมฺปิ ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา, ตตฺติยมฺปิ
ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปริสฺสุธา, ปริสฺสุเชตฺถายฺยาโย,
ตสฺสฺมา ตฺถุเหี, เอวเมตํ ฌารยามีติ

เสขียา นิฏฺฐิตา.^๑

๑. กงขา.อฎ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น เสขียุทฺทิสฺ นิฏฺฐิตา.

อธิกรณสมถา

อิเม ไช ปนายายาโย สตุต อธิกรณสมถา
 ฐมา อุทเทส อากจันตี.

อุปฺปนฺนุปฺปนฺนํ อธิกรณํ สมถาย วุสฺมา
 สมฺฆาวินโย ทาทพุโป, สติวินโย ทาทพุโป,
 อมฺพฺหฺวินโย ทาทพุโป, ปฏฺิณฺณาย กาเรตพฺพํ,
 เยภฺยฺยสิกา, ตสฺสปายสิกา, ตินฺวตฺถารโกตี.

อุทฺทฺิฏฺฐา ไช อยฺยาโย สตุต อธิกรณสมถา
 ฐมา. ตตฺถายายาโย ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา,
 ทฺุติยมฺปิ ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, ตติยมฺปิ
 ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, ปฺริสฺสุทฺเธตฺถายายาโย,
 ตสฺมา ตฺถฺุหิ, เอวเมตํ ฐารยามีตี

อธิกรณสมถา นิฏฺฐิตา.^๑

๑. กจฺจ.อฏฺฐ.(ฉบับมหาจุฬาฯ) เป็น อธิกรณสมถุทเทโส นิฏฺฐิต.

อุทฺทิฏฺฐัง โข อยฺยาโย นินานํ,
 อุทฺทิฏฺฐา อฏฺฐ ปาราชิกา ฌมฺมา,
 อุทฺทิฏฺฐา สตฺตฺรสฺส สงฺฆาทีเสสา ฌมฺมา,
 อุทฺทิฏฺฐา तीส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ฌมฺมา,
 อุทฺทิฏฺฐา จสฺสจฺฉิสตา ปาจิตฺติยา ฌมฺมา,
 อุทฺทิฏฺฐา อฏฺฐ ปาฏฺฐิเทสเนยา ฌมฺมา,
 อุทฺทิฏฺฐา เสชีย ฌมฺมา,
 อุทฺทิฏฺฐา สตฺต อธิกรณสมถา ฌมฺมา,
 เอตฺตํ ทสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ
 อนฺวทฺธมาสี อุทฺทเทสี อาคจฺฉติ, ตตฺถ สพฺพาเหว
 สมคฺคาหิ สมฺไมทมานาหิ อวิวทมานาหิ ลิกฺขิตพฺพนฺติ
 วิตถารุทฺเทโส จตฺตฺเถ.^๑

ภิกขุณีปาติโมกข์ นิฎฺฐิตํ.

๑. กงฺขา.อฏฺ. (ฉบับมหาจุฬาร) เป็น วิตถารุทฺเทโส นิฎฺฐิตโต.

วิธีขึ้นบุพพกิจ ของวินยาลังการฎีกาจารย์

เมื่อพระสงฆ์ประชุมกันในวันอุโบสถแล้ว ถ้ามีธัมมชัมเณสภิกษุ (ภิกษุผู้เชื่อเชิญให้แสดงธรรม) ที่สงฆ์ได้สมมติไว้ก่อนแล้ว ก็เป็นการดี ถ้าไม่มี ก็ให้พระสงฆ์สมมติภิกษุผู้ฉลาดมีความสามารถรูปหนึ่ง เสร็จแล้ว ธัมมชัมเณสภิกษุรูปนั้น พึงเข้าไปหาปาติโมกข์ทุเทศภิกษุ (ภิกษุผู้สวดปาติโมกข์) ห่มผ้าเจวียงบ่าข้างหนึ่ง นั่งกระโหย่ง ประคองอัญชลีกล่าวเชื่อเชิญ ๓ ครั้ง ว่า :-

สงฺโฆ ภนฺเต เถโร ปาติโมกฺขทุเทสํ อชฺเณสติ,
 อุกฺกุทิสตุ เถโร ปาติโมกฺขํ. ทุตติยมฺปิ ภนฺเต สงฺโฆ
 เถโร ปาติโมกฺขทุเทสํ อชฺเณสติ, อุกฺกุทิสตุ เถโร
 ปาติโมกฺขํ. ตตติยมฺปิ ภนฺเต สงฺโฆ เถโร ปาติ-
 โมกฺขทุเทสํ อชฺเณสติ, อุกฺกุทิสตุ เถโร ปาติโมกฺขํ.

แปลว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ พระสงฆ์ย่อมนับเชื่อเชิญ
 พระเถระให้แสดงพระปาติโมกข์ ขอพระเถระจงแสดง

พระปาติโมกข์ เกิด. แม่ครั้งที่ ๒ ฯลฯ... แม่ครั้งที่ ๓
 ฯลฯ...

จากนั้นให้ปาติโมกข์ทเทศกภิกษุถามว่า :-

“สมมุชชณี ปทีโป จ อุทกั อาสเนน จ
 อุโปสถสฺส เอตานิ ‘บุพพกรรม’ติ วุจฺจตี”ติ
 อฏฺฐกถาจริเยหิ วุตฺตานิ จตฺตาริ บุพพกรรมานิ,
 กิ ตานิ กตานิ ?

แปลว่า บุพพกรรม ๔ อย่าง ที่พระอรรถกถาจารย์
 กล่าวไว้ว่า :-

“การปิดกวาดโรงอุโบสถ ๑ การตามประทีป ๑ การ
 เตรียมน้ำฉัน น้ำใช้ ๑ และสื่กับด้วยการปูอาสนะ
 เหล่านี้ เรียกว่า ‘บุพพกรรม’ ของอุโบสถ” กิจเหล่านั้น
 ทำเสร็จแล้วหรือ ?

เมื่อธัมมชฌเทศกภิกษุเรียนว่า “อาม ภนฺเต” (ขอรับ
 ท่านผู้เจริญ) แล้ว ปาติโมกข์ทเทศกภิกษุจึงถามต่อไป
 ว่า :-

“จนฺทปาริสุทธิอุตฺตฺกฺขานํ ภิกฺขุคณฺหา จ โอวาโท
 อุโปสถสฺส เอตานิ ‘บุพฺพกิจฺจนฺ’ติ วุจฺจตี”ติ
 อฏฺฐกถาจรียะหิ วุตฺตานิ ปญฺจ บุพฺพกิจฺจานิ, กิ
 ตานิ กตานิ ?

แปลว่า บุพพกิจ ๕ อย่าง ที่พระอรรถกถาจารย์
 กล่าวไว้ว่า :-

“การบอกฉันท์ที่นำมา ๑ การบอกฉันท์พร้อมกับ
 ปาริสุทธิที่นำมา ๑ การบอกกถุ ๑ การนับจำนวนภิกษุ
 ๑ และการแจ้งโอวาทที่ภิกษุณีมาขอ ๑ เหล่านี้ เรียกว่า
 ‘บุพพกิจ’ ของอุโปสถ” กิจเหล่านั้น ทำเสร็จแล้วหรือ ?
 เมื่อธัมมชฌေနภิกษุเรียนว่า “อาม ภนฺเต” ดังนี้แล้ว
 จึงให้ปาติโมกข์ทเทศภิกษุถามต่อไปอีกว่า :-

“อุโปสโถ ยาวติกา จ ภิกฺขุ กมฺมปฺปตฺตา
 สภาคาปตฺติโย จ น วิชฺชนฺติ
 วชฺชนียา จ ปุคฺคลา ตสฺมี น โหนฺติ
 ‘ปตฺตฺกถฺจนฺ’ติ วุจฺจตี”ติ

**อภฺรณกถาจริเยหิ วุตฺตานิ จตฺตาริ ปตฺตกถฺลฺงคานิ,
กี ตานิ สมานีตานิ ?**

แปลว่า องค์แห่งปตฺตกถฺลฺง ๔ อย่าง ที่พระ
อภฺรณกถาจารย์กล่าวไว้ว่า :-

“ต้องเป็นวันอุโบสถ ๑ ต้องมีภิกษุผู้สมควรแก่กรรม
เพียงพอตามกำหนดจำนวนอย่างต่ำ ๑ ต้องไม่มี
สภาคาบัติ ๑ ต้องไม่มีบุคคลต้องห้ามในหัตถบาธ ๑
องค์เหล่านี้ เรียกว่า ‘ปตฺตกถฺลฺง’ (มีความพร้อม)
องค์เหล่านั้น สมบูรณ์ดีแล้ว หรือ ?

ธัมมชฌေสภิกษุเรียนว่า “อาม ภนฺเต” จากนั้นให้
ปาติโมกขุทเทสภิกษุกล่าวสรุปว่า :-

**บุพฺพพฺภรณบุพฺพกิจฺจานิ สมฺมา นิฏฺฐาเปตฺวา ปตฺต-
กถฺลฺงเค สมานีเต สงฺขมฺมสุส อนุมฺมตฺติยา ปาติโมกฺขํ
อุทฺทิสฺสีสาม.**

แปลว่า เมื่อบุพพภรณและบุพพกิจเสร็จลงด้วย
ดีแล้ว องค์แห่งปตฺตกถฺลฺงก็สมบูรณ์ดีแล้ว ข้าพเจ้า

ก็จักได้แสดงพระปาติโมกข์ตามอนุมติแห่งสงฆ์
ภิกษุสงฆ์รับว่า “สาธุ สาธุ”
จากนั้น ปาติโมกข์ทเทศภิกษุจึงแสดงปาติโมกข์
ด้วยคำว่า “สุณาทู เม ภนุเต สงฺโฆ” ดังนี้เป็นต้น.
การทำอย่างนี้ย่อมชอบใจแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย.
(วินยาลังการฎีกาจารย์)

อุโบสถวิธี

ประเภทของการทำอุโบสถ

อุโบสถที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุทำกันเองในครั้งแรกนั้น ได้แก่ สังฆอุโบสถเท่านั้น ซึ่งเป็นการอนุญาตสำหรับภิกษุผู้พร้อมเพรียงกันตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป

ครั้นต่อมา เมื่อการประกาศพระศาสนาได้แพร่หลายออกไป ภิกษุมีจำนวนมากขึ้น วัดก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วย ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการทำอุโบสถก็เริ่มมีตามมา เช่น บางวัด เมื่อถึงวันอุโบสถ (๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำ) มีภิกษุอยู่ไม่ครบ ๔ รูป คือ มีภิกษุอยู่ ๓ รูปบ้าง ๒ รูปบ้าง รูปเดียวบ้าง จึงเกิดปัญหาขึ้นว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ จะทำอุโบสถกันอย่างไร ? จึงได้เข้าเฝ้ากราบทูลถามถึงวิธีปฏิบัติ พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตการทำอุโบสถสำหรับภิกษุ ๓ รูป, ๒ รูป และรูปเดียว (มิได้อนุญาตในคราวเดียวกัน) ดังนั้น จึงได้เกิดมีประเภทแห่งการทำอุโบสถเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวบรวมแล้วได้ ๕ ประเภท

ด้วยกัน คือ

๑. สังฆอุโบสถ อนุญาตในกรณีที่มีภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไปจะต้องตั้งญัตติแล้วสวดพระปาติโมกข์โดยชอบธรรม

๒. ปาริสุทธอุโบสถ ชนิดที่ทรงอนุญาตในกรณีที่มีภิกษุ ๓ รูป จะต้องตั้งญัตติก่อนเช่นกัน แล้วจึงบอกปาริสุทธ คือ บอกความบริสุทธิ์ตามความเป็นจริงต่อกัน

๓. ปาริสุทธอุโบสถ ชนิดที่ทรงอนุญาตในกรณีที่มีภิกษุ ๒ รูป ให้บอกปาริสุทธต่อกันได้เลย โดยไม่ต้องตั้งญัตติ

๔. อธิษฐานอุโบสถ อนุญาตในกรณีที่มีภิกษุรูปเดียว ให้อธิษฐานอุโบสถ

๕. สามัคคีอุโบสถ อนุญาตในกรณีพิเศษสำหรับสงฆ์ที่เกิดความบาดหมาง เกิดความทะเลาะวิวาทแตกแยกกันขึ้น ถ้าสงฆ์สามารถประสานความสามัคคีกันได้ในวันใด ก็ให้ทำสามัคคีอุโบสถในวันนั้นได้เลย

พระเถระ... สาธุ สาธุ สาธุ.

ภิกษุมี ๒ รูป

เมื่อกระทำบุพพกรรม ๔ อย่างเป็นต้นแล้ว ก็แสดง
ปาริสุทธิอุโบสถได้เลย โดยไม่ต้องตั้งอุฏตติ

วิธีบอกปาริสุทธิ

พระเถระ... ปริสุทฺโธ อหํ อาวุโส, ปริสุทฺโธติ
มํ ธาเรหิ. (ว่า ๓ ทน)

พระนวกะ... สาธุ สาธุ สาธุ.

พระนวกะ... ปริสุทฺโธ อหํ ภนฺเต, ปริสุทฺโธติ
มํ ธาเรถ. (ว่า ๓ ทน)

พระเถระ... สาธุ สาธุ สาธุ.

ภิกษุรูปเดียวพึงทำอุชิฐานอุโบสถ

ถ้าภิกษุมีรูปเดียว เมื่อทำบุพพกรรม ๔ อย่าง มีการ
กวาด เป็นต้นแล้ว ระลึกถึงบุพพกิจแล้วให้ค้อยอยู่

เมื่อมีภิกษุที่เป็นสภาคันมาพร้อมกันแล้ว ก็ให้ทำอุโบสถ ถ้าไม่มีภิกษุมา ก็ให้กระทำอธิษฐานอุโบสถตามลำพังว่า

อชฺช เม อุโปสเถ.^๑

อชฺช เม อุโปสเถ ปนฺนรโส (จาตุทฺทโส).^๒

อชฺช เม อุโปสเถ ปนฺนรโส (จาตุทฺทโส)

อธิฏฺฐามิ.^๓

สามัคคีอุโบสถ

การทำสามัคคีอุโบสถนั้น พระพุทธองค์ทรงอนุญาตในกรณีพิเศษ สำหรับภิกษุที่เกิดความทะเลาะวิวาทกันอย่างรุนแรงถึงขั้นเกิดการแตกแยกกัน ไม่ลงทำอุโบสถร่วมกัน แต่ภายหลังสามารถสมานความสามัคคีกันได้ อย่างไรก็ตามกรณีของภิกษุชาวเมืองโกสัมพี จึงเป็นอุโบสถที่ไม่เห็นมีการทำกันในทุกวันนี้ ดังนั้น ผู้ต้องการทราบ

๑. วิ.มหา. ๔/๑๖๘/๑๗๗.

๒. วิ.อฏฺ. ๓/๑๓๙.

๓. กงฺขา.อฏฺ. ๑๑๘

รายละเอียดขอให้ไปอ่านในพระวินัยปิฎก มหาวรรค
โกสัมพินฺธกะ

ในวันที่สงฆ์ผู้แตกแยกกัน สามารถประสานความ
สามัคคีกันได้นี้ พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้ทำ
อุโบสถ เพื่อระงับเรื่องที่ทะเลาะกันนั้น โดยที่ภิกษุ
ทั้งหมด ทั้งที่เป็นไข้และไม่เป็นไข้ ต้องลงประชุมกันทุก
รูป รูปไหนจะให้ฉันหะไม่ได้เลย ส่วนอาการที่ทำนั้นก็ให้
แสดงปาติโมกข์เหมือนกันกับสังฆอุโบสถนั่นเอง ต่างกัน
ก็แต่การตั้งญัตติเท่านั้น

ญัตติสามัคคีอุโบสถ

สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ, อชฺชุปฺสเถ สามคฺคี,^๑
ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺลฺลํ, สงฺโฆ อุโปสถํ กเรยฺย,
ปาติโมกฺขํ อุทฺธิเสยฺย.

จบวิธีการทำอุโบสถ

ปาติโมกข์ทเทศ ๕

พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาติโมกข์ทเทศนี้มี ๕ คือ

- ภิกษุสวดนิตานจบแล้ว ฟังสวดอุทเทศที่เหลือด้วย
สุตบท นี้เป็นปาติโมกข์ทเทศที่ ๑

- สวดนิตาน สวดปาราชิก ๔ จบแล้ว ฟังสวดอุทเทศ
ที่เหลือด้วยสุตบท นี้เป็นปาติโมกข์ทเทศที่ ๒

- สวดนิตาน สวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาทีเสส ๑๓
จบแล้ว ฟังสวดอุทเทศที่เหลือด้วยสุตบท นี้เป็น
ปาติโมกข์ทเทศที่ ๓

- สวดนิตาน สวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาทีเสส ๑๓
สวดอนิยต ๒ จบแล้ว ฟังสวดอุทเทศที่เหลือด้วยสุตบท
นี้เป็นปาติโมกข์ทเทศที่ ๔

- สวดโดยพิสดารหมด เป็นปาติโมกข์ทเทศที่ ๕
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ปาติโมกข์ทเทศ ๕ นี้แล

พุทธาอนุญาตให้สวดปาติโมกข์ย่อ

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า
 ดูกภิกษุทั้งหลาย เมื่อมีอันตราย เราอนุญาตให้สวด
 ปาติโมกข์ย่อ

เหตุให้สวดปาติโมกข์ย่อ

โดยปกติแล้วการสวดปาติโมกข์นั้น ท่านให้สวดจนจบ
 ยกเว้นเมื่อมีเหตุจำเป็น อนุญาตให้สวดย่อได้

๑. ไม่มีภิกษุจำได้จนจบ เช่นนี้ให้สวดเท่าที่จำได้
๒. เหตุฉุกเฉินที่ท่านเรียกว่าอันตราย ท่านให้สวด
 ย่อได้ เหตุฉุกเฉินที่เรียกว่าอันตรายนั้นมี ๑๐ อย่าง คือ
 ๑. ราชันตราย - พระราชาเสด็จมา สวดย่อเพื่อรับ
 เสด็จ
 ๒. โจรันตราย - โจรมาปล้น สวดย่อเพื่อหนีภัย หรือ
 เพื่อป้องกัน
 ๓. อัคคยันตราย - ไฟป่าลามมา หรือไฟเกิดใหม่

ขึ้นในอวาส สวดย่อเพื่อดับไฟ

๔. อุทกัณตราย - ฝนตก หรือน้ำหลากมา สวดย่อเพื่อหนีฝน หรือเพื่อหนีน้ำ

๕. มนุสสันตราย - มนุษย์มากันมาก สวดย่อเพื่อจะรู้เหตุ หรือเพื่อการต้อนรับ

๖. อมนุสสันตราย - ผีเข้าภิกษุ สวดย่อเพื่อขับผี

๗. วาพันตราย - ลัตว์ร้ายมีเสื่อเป็นต้นเข้ามาในที่ประชุม สวดย่อเพื่อขับไล่ หรือเพื่อหนีภัย

๘. สิริสบันตราย - ลัตว์พิษมีงูเป็นต้น เข้ามาในที่ประชุม หรือกัดภิกษุ สวดย่อเพื่อขับไล่ หรือเพื่อเยียวยารักษา

๙. ชีวิตันตราย - ภิกษุอาพาธ หรือตาย หรือพวกคนมีเวรกัน ต้องการจะจับภิกษุนั้นฆ่าเสีย สวดย่อเพื่อเยียวยารักษา หรือเพื่อป้องกันอันตราย

๑๐. พรหมจรรย์นตราย - มนุษย์ประสงค์จะจับภิกษุรูปเดียวหรือหลายรูปทำให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์

สวดย่อเพื่อป้องกันอันตราย

วิธีการสวดย่อ (การชักสุตบท)

เมื่อมีเหตุจำเป็นที่จะต้องทำการสวดย่อ (ชักสุตบท) ภิกษุผู้ทำหน้าที่สวดจะต้องเป็นผู้เข้าใจในอุทเทสว่า ได้สวดไปจนถึงอุทเทสใดแล้ว จากนั้นก็ทำการชักสุตบท

ภิกษุแสดงอุทเทส ๔ ข้างต้นนั้น อุทเทสใดอุทเทสหนึ่ง เรียกว่าสวดย่อ แต่หากไม่มีเหตุอันควรที่จะสวดย่อ ต้องแสดงวิตถารุทเทส คือ แสดงโดยพิสดาร

ในการสวดย่อนี้ ในอุทเทส ๔ ข้างต้น จะหยุดสวดตั้งแต่อุทเทสใด ให้ย่อตั้งแต่อุทเทสนั้น ซึ่งมีแบบดังต่อไปนี้,

วิธีการแสดงนิทานุทเทส (สวดย่อ)

สุณาทุ เม ภนุเต สงฺโฆ, อชฺชุปฺโสเถ ปนฺนรโส,
ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺกฺลํ, สงฺโฆ อฺปฺโสถํ กเรยฺย,
ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสฺเสยฺย.

ก็ สงุขสฺส ปุพฺพกิจฺจํ, ปาริสฺสุทฺธี อายสฺมฺนโต
 อาโรเจถ, ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสฺสุทฺถามิ, ตํ สพฺเพว
 สนฺตฺตา สาธุกํ สุโณมฺม มนสิ กโรม. ยสฺส ลียา
 อาปตฺตติ, โส อาวิกเรยฺย, อสนฺตฺติยา อาปตฺตติยา
 ตฺถนฺทึ ภาวิตพฺพํ, ตฺถนฺทึภาเวณ โข ปนายสฺมฺนเต
 “ปฺริสฺสุทฺธา”ติ เวทิสฺสุทฺถามิ. ยถา โข ปน ปจฺเจกปฺภุจฺจสฺส
 เวยฺยาकरणํ โหติ, เอวเมว เอรูปราย ปฺริสฺสาย ยาวตฺติยํ
 อนฺุสฺสวิตํ โหติ. โย ปน ภิกฺขุ ยาวตฺติยํ
 อนฺุสฺสวียมาเน สรมาเน สนฺตึ อาปตฺตึ นาวิกเรยฺย,
 สมฺปชานมฺุสฺสวาทสฺส โหติ. สมฺปชานมฺุสฺสวาทเ โข
 ปนายสฺมฺนโต อนฺุตรายิกิ ฐมฺโม่ วุตฺโต ภควตา, ตสฺมา
 สรมาเนน ภิกฺขุณา อาปนฺเนน วิสฺสุทฺธาเปกฺเขน
 สนฺตึ อาปตฺตติ อาวิกาทพฺพทา, อาวิกตา หิสฺส
 ผาสฺสุ โหติ.

อุทฺทิสฺสุทฺถํ โข อายสฺมฺนโต นินฺทานํ. ตตฺถายสฺมฺนเต
 ปุจฺจามิ, กจฺจิตฺถ ปฺริสฺสุทฺธา, พุตฺติยมฺปิ ปุจฺจามิ,

กจฺจิตถ ปริสุทฺธา, ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตถ
ปริสุทฺธา, ปริสุทฺเธตถายสมฺนโต, ตสฺมา ตฺวณฺหิ,
เอวเมตํ ธารยามีติ

นิทานํ นิฏฺฐิตํ.

(สวดปาราชิกุทเทส ค้าง)

คือเมื่อแสดงคำนิทานุทเทสจบแล้ว หรือสวด
ปาราชิกุทเทส ค้างอยู่ แล้วเกิดอันตรายขึ้น หรือสวด
ต่อไปไม่ได้ด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม ฟังบอก
โดยสุตบพที่เคยได้ฟังมาแต่ก่อนแล้ว ว่า,

อุทฺทิฏฺฐจฺ โข อายสมฺนโต นิทานํ.

สุตา โข ปนายสมฺนเตหิ จตฺตาริ ปาราชิกา

ธมฺมา

สุตา เตรส สงฺฆาทีเสสา ธมฺมา.

สุตา เทว อนิยตา ธมฺมา.

สุตา ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา.

สุตา เทวนวูติ ปาจิตตติยา ฌมฺมา.

สุตา จตตารุ ปาฐิเทสนียา ฌมฺมา.

สุตา เสขียา ฌมฺมา.

สุตา สตฺต อธิกรณสมถา ฌมฺมา.

เอตตํ ทสฺส ภควโต สุตตาคตํ สุตตปริยาปนฺนํ
 อนฺวทฺธมาสํ อุทฺทสํ อากจฺจติ, ตตฺถ สพฺเพเหว
 สมคฺเคหิ สมฺโมหฺมาเนหิ อวิวหฺมาเนหิ ลิกฺขิตพฺพนฺติ.

นินทานุทฺทโส ปจฺโม.

ปวารณาวีธี

ประเภทของการทำปวารณา

สังฆปวารณา

ภิกษุ ๕ รูป

ในอวาสมมีภิกษุ ๕ รูป ขึ้นไป เมื่อกระทำบุพพกรรม ๔
อย่างเป็นต้นแล้ว ก็ให้ตั้งสังฆญัตติแล้วปวารณา

สังฆญัตติ

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺฆเ, อชฺช ปวารณา ปนฺนรสี,
ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลลฺ, สงฺฆเ ปวาเรยย.^๑

คำปวารณา

สงฺฆํ อวฺโส^๒ ปวาเรมิ ทิฏฺฐาเจน วา สุเตน วา
ปฺริสํกาย วา, วทฺตุ มํ อายสฺมฺนฺโต อนุกมฺป

๑. วิ.สงคพ. ๒๓๘., วิ.มทา. ๔/๒๑๐/๒๓๗. ไม่มีคำว่า ปนฺนรสี. เมื่อสวดประกาศ
ศัพท์สังคายนาญัตติอย่างนี้แล้ว จะปวารณา ๓ ครั้ง ๒ ครั้ง และครั้งเดียว ก็ควร แต่
จะปวารณาให้ภิกษุมีพรรษาเท่ากัน ปวารณาพร้อมกันเท่านั้น ไม่ควร (รายละเอียด
ยิ่งกว่านี้ พึงค้นหาในอรรถกถาและฎีกาพระวินัย)

๒. พระเถระว่า อวฺโส, พระนวกะว่า ภนฺเต. (คำลักษณะเช่นนี้ข้างหน้า จะไม่อธิบาย
อีก)

อุปาทาย, ปสฺสนุโต ปฏิกิริสฺสามิ.

ทุติยมุปี อาวุโส สงฺฆํ ปวาเรมิ ทิฏฺฐาเจเน วา
 สฺเตเน วา ปริสฺสํกาย วา, วทนฺตุ มํ อายสฺมณฺโต
 อนุกมฺปํ อุปาทาย, ปสฺสนุโต ปฏิกิริสฺสามิ.

ตติยมุปี อาวุโส สงฺฆํ ปวาเรมิ ทิฏฺฐาเจเน วา
 สฺเตเน วา ปริสฺสํกาย วา, วทนฺตุ มํ อายสฺมณฺโต
 อนุกมฺปํ อุปาทาย, ปสฺสนุโต ปฏิกิริสฺสามิ.

คณะปวารณา

ภิกษุมี ๓ - ๔ รูป

ในอวาสมีภิกษุ ๓ - ๔ รูป เมื่อกระทำบุพพกรรม ๔
 อย่างเป็นต้นแล้ว ก็ให้ตั้งคณะญัตติแล้วปวารณา

คณะญัตติ

สฺถนฺนฺตุ เม อายสฺมณฺตา,^๑ อชฺช ปวารณา ปนฺนรสี,
 ยทายสฺมณฺตานํ ปตฺตทกฺลลํ, มยํ อณฺณมณฺณํ

๑. วิ.มหา. ๔/๒๑๖/๒๔๒-๓. ภิกษุ ๓ รูป ใช้ อายสฺมณฺตา, ๔ รูป ใช้ อายสฺมณฺโต.

ปวาเรยยาม.^๑

คำปวารณา

อหิ อาวุโส อายสฺมฺนฺเต ปวาเรมิ ทิฏฺฐเณ วา
 สุตฺเตน วา ปริสํกาย วา, วทฺหตุ มํ อายสฺมฺนฺโต^๒
 อนุกมฺปิ อูปาทาย, ปสฺสนฺโต ปฏฺฐิกริสฺสามิ.

หุตฺติยมฺปิ อหิ อาวุโส อายสฺมฺนฺเต ปวาเรมิ
 ทิฏฺฐเณ วา สุตฺเตน วา ปริสํกาย วา, วทฺหตุ
 มํ อายสฺมฺนฺโต^๒ อนุกมฺปิ อูปาทาย, ปสฺสนฺโต
 ปฏฺฐิกริสฺสามิ.

ตฺติยมฺปิ อหิ อาวุโส อายสฺมฺนฺเต ปวาเรมิ
 ทิฏฺฐเณ วา สุตฺเตน วา ปริสํกาย วา, วทฺหตุ
 มํ อายสฺมฺนฺโต^๒ อนุกมฺปิ อูปาทาย, ปสฺสนฺโต
 ปฏฺฐิกริสฺสามิ.

๑. มุลลสิกขา. ๔๑๗., วิ.มหา. ๔/๒๑๖/๒๔๒-๓. ไม่มีคำว่า ปนฺนรสี

๒. มุลลสิกขา. ๔๑๗. ภิกษุ ๓ หรือ ๔ รูป ใช้ อายสฺมฺนฺตา เหมือนกัน

วิ.มหา. ๔/๒๑๖/๒๔๒-๓. ภิกษุ ๔ รูป ใช้ อายสฺมฺนฺโต, ๓ รูป ใช้ อายสฺมฺนฺตา.

ภิกษุมี ๒ รูป

ในอาวาสมีภิกษุ ๒ รูป เมื่อกระทำบุพพกรรม ๔ อย่าง
เป็นต้นแล้ว ก็กล่าวคำปวารณาได้เลย โดยไม่ต้องตั้ง
ญัตติ

คำปวารณา

อหิ อากุโส อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ ทิฏฺฐาเจเน วา
สุเตเน วา ปริสํกาย วา, วทตุ มํ อายสฺมา
อนุกมฺปิ อูปาทาย, ปสฺสนฺโต ปฏฺฐิกริสฺสามิ.

หุตฺติยมฺปิ อหิ อากุโส อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ
ทิฏฺฐาเจเน วา สุเตเน วา ปริสํกาย วา, วทตุ
มํ อายสฺมา อนุกมฺปิ อูปาทาย, ปสฺสนฺโต
ปฏฺฐิกริสฺสามิ.

ตติยมฺปิ อหิ อากุโส อายสฺมนฺตํ ปวาเรมิ
ทิฏฺฐาเจเน วา สุเตเน วา ปริสํกาย วา, วทตุ
มํ อายสฺมา อนุกมฺปิ อูปาทาย, ปสฺสนฺโต

ปฎิกิริสสามิ.^๑

ภิกษุรูปเดียวพึงทำอธิษฐานปวารณา

ถ้าภิกษุมีรูปเดียว เมื่อทำบุพพกรรม ๔ อย่าง มีการกวาด เป็นต้นแล้ว ระลึกลงถึงบุพพกิจแล้วให้ค้อยอยู่ เมื่อมีภิกษุที่เป็นสภาคันมาพร้อมกันแล้ว ก็ให้ทำปวารณา ร่วมกับภิกษุเหล่านั้น ถ้าไม่มีภิกษุมา ก็ให้กระทำอธิษฐานปวารณาตามลำพังว่า

อชช เม ปวารณา.^๒

อชช เม ปวารณา ปนฺนรสี (จาตุทฺทสี).^๓

อชช เม ปวารณา ปนฺนรสี (จาตุทฺทสี)

อธิฏฺฐามิ.^๔

๑. วิ.มหา. ๔/๒๑๗/๒๔๔., มูลสิกขา. ๔๑๗.

๒. วิ.มหา. ๔/๒๑๘/๒๔๔.

๓. วิ.อฏฺ. ๓/๑๔๖.

๔. มูลสิกขา. ๔๑๗.

อาปตติเทสนา วิธีแสดงอาบัติ

- [ผู้แสดง... อหิ ฆนเต สพฺวา อาปตฺติโย
อาวิกโรมิ.
- ผู้รับ... สาธุ สาธุ.]*
- ผู้แสดง... °อหิ ฆนเต สมฺพหฺลา นานาวตฺตุกา
อาปตฺติโย อาปชฺชี่, ตา ตุมฺหฺมุเล
ปฏฺิเทเสมิ.
- ผู้รับ... ปสฺสสิ อาวุโส ตา อาปตฺติโย.
- ผู้แสดง... อาม ฆนเต ปสฺสามิ.
- ผู้รับ... อายตี อาวุโส สํเรยยาสิ.
- ผู้แสดง... สาธุ สฺกุจฺ ฆนเต สํวริสฺสามิ. (๓ ครั้ง)
- [ผู้รับ... สาธุ สาธุ.]*

๑. มุลสิกฺขา. ๔๑๖.

* ข้อความใน [...] ไม่ปรากฏในคัมภีร์มุลสิกฺขา

๑. นวกะ... ๑ อหิ ฆนเต อิตถนฺนามิ^๒ อาปตฺตตี
 อาปนฺโน, ตํ ตุมฺหฺมุเล ปฏฺิเทเสมิ.
 เถระ... ปสฺสสิ อาวุโส ตํ อาปตฺตตี.
 นวกะ... อาม ฆนเต ปสฺสามิ.
 เถระ... อายตี สํเวยฺยาสิ.
 นวกะ... สาธุ สฺมุจฺจ สํวริสฺสามิ.
๒. เถระ... อหิ อาวุโส อิตถนฺนามิ^๒ อาปตฺตตี
 อาปนฺโน, ตํ ตุมฺหฺมุเล ปฏฺิเทเสมิ.
 นวกะ... ปสฺสถ ฆนเต ตํ อาปตฺตตี.
 เถระ... อาม อาวุโส ปสฺสามิ.
 นวกะ... อายตี สํเวยฺยายถ.
 เถระ... สาธุ สฺมุจฺจ สํวริสฺสามิ.

๑. วิ.มทา. ๔/๑๖๗/๑๗๗. + วิ.อฎฺ. ๓/๑๔๐.

๒. คำว่า อิตถนฺนามิ ที่งเปลี่ยนไปตามชื่อของอาบัติเบา ๔ กอง คือ ฤลลจฺจยํ, ปาจิตฺตียํ, ปาฏฺิเทสนีเย, ทุกฺกฏฺิ, ทุกฺกาสิตฺ.

ความหมายของอาบัติทั้ง ๗ กอง

๑. ปาราชิก (ปรา + ชี + ญย แปลง ย เป็น ก)

ศาสนโต ปุคฺคํ ปฺราเชตฺติ ปฺราชิกํ

การละเมิดที่ยังบุคคลให้พ่ายแพ้จากพระศาสนา ชื่อว่า ปาราชิก

๒. สงฺฆาทีเสส (สงฺฆ + อาที + เสส)

**สงฺโฆ อาทีมฺหิ เจว เสเส จ อิจฺฉิตฺตํ โฟ อสฺสาตี
สงฺฆาทีเสโส**

กองอาบัติที่ภิกษุผู้ละเมิดแล้ว จำต้องปรารถนาพระสงฆ์ทั้ง
ในกาลเบื้องต้น (ให้ปริวาส) และกาลที่เหลือ (ให้มุลายปฏิกัสนา
มานัต และอัพมาน) ชื่อว่า สงฆาทีเสส

๓. ฤฺลลจฺจย (ฤฺล + อจฺจย ช้อน ล รัสสะ ฉฺ เป็น ฉ)

อญฺเฆสํ ลหุกาปตฺตํ ฤฺโล อจฺจโย ฤฺลลจฺจโย

โทษที่หยาบกว่าลหุกาบัติเหลืออื่น ชื่อว่า ฤฺลลจฺจย
(ต้องอาศัยกิเลสในใจที่หยาบในการล่วงละเมิด)

๔. ปาจิตฺตีย (จิตฺต + ปต + อิ + ญย, จิตฺตปาตีย สลับบท
ลป ต หนึ่งตัว)

(กุสล) จิตฺตํ ปาเตตฺติ ปาจิตฺตีย

การละเมิดที่ทำให้กุศลจิตตกไป ชื่อว่า ปาจิตฺตिय

๕. ปาฏิเทสนีเย (ปฏฺิ + ทิส + อนีเย)

**อภฺยวาทตฺติเทสนานายโต “คารยฺหน”ติอาทินา ปฏฺิ วิสุํ
วตฺวา เทเสตพฺพาทิ ปาฏิเทสนีเยา**

อาบัตติที่ภิกษุพึงกล่าวคำแสดงแยกต่างหากจากวิธีแสดง
อาบัตติอื่น ๆ ด้วยคำเป็นต้นว่า “นํ่าติเตียน” (คารยฺหํ อวฺสุโ
(ภนฺเต) ฌมฺมํ อาปชฺชํ อสฺปฺปายํ ปาฏิเทสนีเยํ ตํ ปฏฺิเทเสมิ)
ชื่อว่า ปาฏิเทสนีเย (อาบัตติที่มีวิธีแสดงต่างหาก)

๖. ทุกฺกฏฺ (ทฺ + กร + ต, ฌ้อน กฺ ลบ ร เปลี่ยน ต เป็น ฏ)

ทฺฏฺจฺ กตํ วิรูปํ วา กตฺนตฺติ ทุกฺกฏฺ

การกระทำที่ไม่ดี หรือกระทำที่ผิดรูป ผิดพลาด ไม่เหมาะ
ชื่อว่า ทุกฺกฏฺ

๗. ทฺพฺภาสิตฺ (ทฺ + ภาส + อฺ + ต, ฌ้อน พ)

ทฺฏฺจฺ ภาสิตา ทฺพฺภาสิตา

คำที่กล่าวไม่ดี ชื่อว่า ทฺพฺภาสิต (พูดล้อชื่อ ตระกูล การงาน
ผิวพรรณ กิเลส การต้องอาบัติ เป็นต้น เพื่อความสนุกสนาน
โดยไม่ได้มุ่งจะให้เก้อหรือเจ็บใจ)

ยาว ติฏฺฐนฺตํ สุตฺตนฺตํ	วินโย ยาว ทิปฺปติ
ดาว ทกฺขนฺตํ อาโลกํ	สุริเย อพฺภุจฺจิตฺเต ยถา
สุตฺตนฺตํ อสนฺเตสุ	ปมฺภูเจ วินเยปิ จ
ตโม ภวิสฺสตี โลเก	สุริเย อฏฺฐจฺจคเต ยถา
สุตฺตนฺเต รกฺขิตฺเต สนฺเต	ปฏฺธิปฺตติ โหตี รกฺขิตา
ปฏฺธิปฺตติยํ จิตฺโต ธีโร	โยคกฺเขมา น ธีสตี. ^๑

พระสูตรยังดำรงอยู่ตราบไต่ พระวินัยยังรุ่งเรืองอยู่
ตราบไต่ ภิกษุทั้งหลายย่อมเห็นแสงสว่าง เหมือน
เมื่อพระอาทิตย์อุทัยอยู่ตราบนั้น

เมื่อพระสูตรไม่มี และแม้เมื่อพระวินัยถูกหลงลืม
ไปแล้ว ในโลกก็จักมีแต่ความมืด เหมือนเมื่อ
พระอาทิตย์อัสดงคต

เมื่อภิกษุยังรักษาพระสูตรอยู่ ย่อมเป็นอันรักษาการ
ปฏิบัติไว้ด้วย นักปราชญ์ผู้ดำรงอยู่ในการปฏิบัติ
ย่อมไม่คลาดจากธรรมอันเกษมจากโยคะ.

“พระสัพพัญญูพุทธเจ้ามิใช่อุบัติขึ้นได้โดยง่าย
พระสัพพัญญูพุทธเจ้าบางพระองค์
มิได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้
มาติกาทั้งสอง คือ
ภิกขุปาติโมกข์ ภิกขุณีปาติโมกข์
มิได้มีอยู่ทุกยุคทุกสมัย
การท่องบ่น สาธยาย
ภิกขุปาติโมกข์ ภิกขุณีปาติโมกข์
จึงมิใช่โอกาสที่ใคร ๆ จะฟังได้โดยง่าย”

“นว”

ภิกขุปาติโมกฺขปาฬิ

ภิกขุณีปาติโมกฺขปาฬิ

Bhikkhupatimokkhapali

Bhikkhunipatimokkhapali

วินโย นาม พุทธศาสนสุต आयु
วินเย जिते साधने जितं तोदि

พระวินัยเป็นอายุของพระพุทธศาสนา

เมื่อพระวินัยยังดำรงอยู่

พระศาสนาก็ชื่อว่ายังดำรงอยู่

(วิ. ธน. ๑/๑๓)